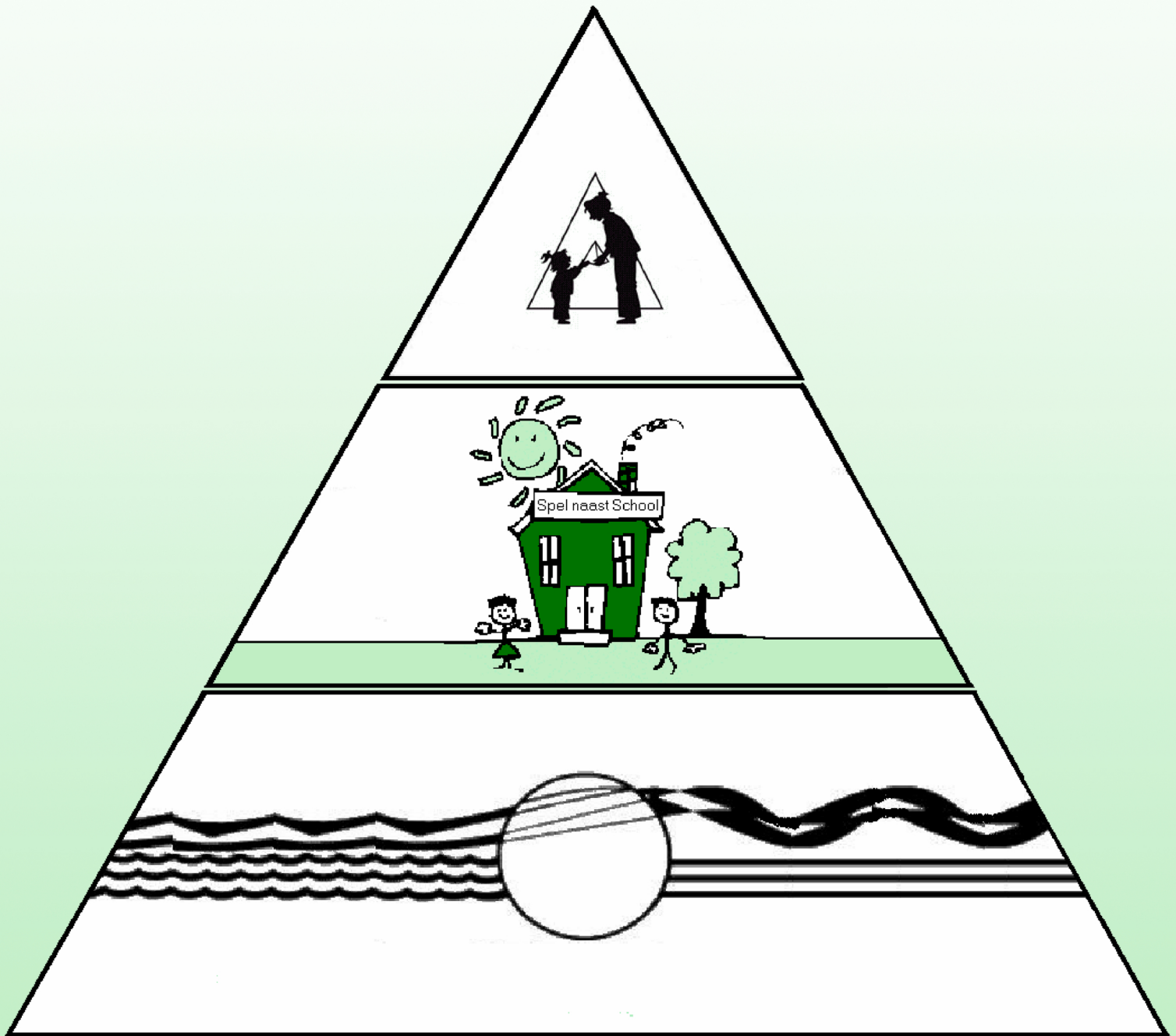

Spel naast School ↕ Piramideproject

‘De implementatie van een spelproject’

Matté Schroder
Hogeschool Pedagogiek
Fontys te Tilburg
2031537
Oktober 2007

Spel naast School ↔ Piramideproject

De implementatie van een spelproject

***“We stoppen niet met spelen
omdat we oud worden,
maar we worden oud
omdat we stoppen met spelen.”***

Motto Spel naast School 2005-2006

Matté Schroder
Onder begeleiding van:
Antoon Louwijck & Thea Secrève
Fontys Hogeschool Pedagogiek

Inhoudsopgave

Voorwoord		5
Hoofdstuk 1	Inleiding en vraagstelling	7
	1.1 Deelvragen	8
	1.2 Globale opbouw scriptie	8
Hoofdstuk 2	Spel naast School	9
	2.1 Inleiding	9
	2.2 Doelgroep	10
	2.3 Visie (inclusief ontwikkelingsgebieden)	11
	2.4 Doelstelling	12
	2.5 Werkwijze	13
	2.6 Theoretische basis	15
	2.6.1 Transactionele ontwikkelingsmodel	16
	2.6.2 Balansmodel	16
	2.6.3 Dimensies van O&O	18
Hoofdstuk 3	Piramideproject	21
	3.1 Inleiding	21
	3.2 Doelgroep	21
	3.3 Visie (inclusief ontwikkelingsgebieden)	22
	3.3.1 Initiatief van het kind	23
	3.3.2 Initiatief van de leerkracht	23
	3.3.3 Psychologische nabijheid	24
	3.3.4 Psychologische afstand	24
	3.3.5 De acht ontwikkelingsgebieden van Piramide	24
	3.4 Doelstelling	26
	3.5 Werkwijze	26
	3.5.1 Jaarplanning	27
	3.5.2 Dagplanning	27
	3.5.3 Ouderprogramma	28
	3.6 Theoretische basis	28
	3.6.1 De dynamische systeemtheorie	28
	3.6.2 De hechtingstheorie	29
	3.6.3 De distancingtheorie	29
Hoofdstuk 4	Piramide op Westerkim & Piramide vs. Spel naast School	31
	4.1 Piramide op Westerkim	31
	4.1.1 Inleiding	31
	4.1.2 Doelgroep	32
	4.1.3 Visie	32
	4.1.4 Doelstelling	32
	4.1.5 Werkwijze	33
	4.1.5.1 Jaarplanning	33
	4.1.5.2 Dagplanning	33
	4.1.5.3 Ouderprogramma	34
	4.1.6 Theoretische basis	34

4.2	Piramide vs. Spel naast School	35
4.2.1	Overeenkomsten Piramide vs. Spel naast School	35
4.2.2	Verschillen Piramide vs. Spel naast School	36
4.2.3	Conclusie analyse Piramide vs. Spel naast School	38
Hoofdstuk 5	Het praktijkonderzoek	39
5.1	Totstandkoming praktijkonderzoek	39
5.2	Soort onderzoek	39
5.3	De vragenlijst	40
Hoofdstuk 6	Informatieverwerking	47
6.1	Achtergrondgegevens (A)	47
6.2	Aanmelding op school en startfase Piramide (B)	49
6.3	Piramideproject (C)	51
6.4	Relatie tussen de leerkracht en kind (D)	57
6.5	Themabijeenkomsten (E)	59
6.6	Hulp in opvoeding (F)	60
6.7	Opvoedingsvragen (G)	63
6.8	Waardering (H)	64
Hoofdstuk 7	Beantwoording hoofdvraag	65
7.1	De hoofdvraag	65
7.2	Koppeling theorie en praktijk B. Aanmelding op school en startfase Piramide C. Piramideproject D. Relatie tussen de leerkracht en kind E. Themabijeenkomsten F. Hulp in opvoeding G. Opvoedingsvragen	65 65 65 67 67 67 68
7.3	Conclusie	68
Literatuurlijst		69
Bijlagen		71
	Bijlage 1 Uitgewerkt interview Helen Huijsmans	71
	Bijlage 2 Turkse vertaling vragenlijst	79
	Bijlage 3 Uitkomst Vragenlijst (Excel)	85

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie 'Spel naast School ↔ Piramideproject: De implementatie van een spelproject'. Het product is tot stand gekomen uit een samenwerking met de basisschool Westerkim te Dongen. Na aanleiding van het beëindigen van een opvoedingsondersteunend spelproject is het idee geboren een overdracht van informatie en kennis ter verbetering van het Piramideproject.

De totstandkoming heeft vele voeten in aarde gehad. Het proces heeft een lange tijd in beslag genomen. De stageperiode, waarna deze scriptie vervaardigd is, heeft plaatsgevonden van februari 2005 tot en met juli 2006. In het collegejaar dat volgde het literatuuronderzoek en vervolgens in een later stadium het praktijkonderzoek. De schrijver van de scriptie is lang zoekende geweest naar een juiste invulling van het praktijkonderzoek. Uiteindelijk is de juiste weg gevonden en is het onderzoek tot een goed einde gebracht.

Mijn dank gaat in de eerste plaats uit naar mijn scriptiebegeleiders. Vanuit de opleiding is dat dhr. Antoon Louwijck, die ondanks zijn vertrek bij Fontys toch de begeleiding op zich heeft gehouden tot het einde. De tweede beoordelaar is mevr. Thea Sècreve, zij is mijn stagebegeleidster van Spel naast School geweest en heeft mij, ondanks de lange periode van totstandkoming gesteund in het proces. Zonder de steun van deze twee personen kon ik dit niet voor elkaar gekregen hebben. Ik wil alle leerkrachten van Westerkim, met name mevr. Helen Huijsmans, bedanken voor het actief meedoen in het onderzoek. Dankzij hen is de respons groter dan in eerste instantie verwacht werd. De ouders (respondenten) wil ik als laatste bedanken voor hun eerlijkheid en goede bruikbare vragenlijsten. Tenslotte wil ik mijn vriendin bedanken voor alle steun en feedback die ze mij gegeven in de realisatie van deze scriptie.

Veel leesplezier,

Matté Schroder

Student Fontys Pedagogiek
Studentnummer: 2031537

Hoofdstuk 1 **Inleiding en Vraagstelling**

In de periode februari 2005 tot en met juni 2006 heb ik stage gelopen bij Spel naast School in Dongen, een licht pedagogisch preventieproject voor kinderen in de kleuterleeftijd. Ik ben hier de eerste mannelijke spelbegeleider geworden, maar jammer genoeg ook de laatste!

In het speljaar 2003-2004 kwam het besluit van de gemeente om het andere Dongense project Spel aan Huis stop te zetten, er kwam een afbouwjaar en in juni 2005 werd de stekker definitief uit het project getrokken. Spel naast School kreeg in het speljaar 2004-2005 de berichtgeving dat de gemeente de subsidie aan het einde van het jaar stop zal zetten en het project gelijktijdig met Spel aan Huis zou verdwijnen. De reden hiervoor was dat de peuterspeelzalen het geld in de taalontwikkelingsprojecten kon gebruiken en dat hierdoor uiteindelijk Spel naast School niet meer nodig zou zijn. Gelukkig is daar door de betrokkenen van Spel naast School verandering in gebracht. Door middel van een goede brief met correcte argumenten hebben zij de gemeente overtuigd. Uit een klein onderzoek (resp. Helen Huijsmans & Thea Secrève) bleek dat vrijwel alle spelkinderen van Spel naast School óók een dergelijk taalontwikkelingsproject op de peuterspeelzaal hadden gevolgd, het argument van de gemeente werd hierdoor dus weerlegd. Verder waren er nog een aantal spelkinderen in het project in de beginfase van de begeleiding die de steun hard nodig hadden.

Na een korte periode kwam het besluit dat ook Spel naast School een afbouwjaar kreeg om het project op een constructieve en weloverwogen manier af te kunnen sluiten. Wij, de projectcoördinator en de spelbegeleider, wilden dit niet zomaar laten gebeuren. We willen iets overdragen op een manier die praktisch hanteerbaar en bruikbaar is voor de basisschool.

Voor mijn scriptie heb ik gekozen voor basisschool Westerkim omdat ik hier het meeste mee heb gewerkt in de afgelopen anderhalf jaar. De doelgroep van het Spel naast School project vertoont de meeste overeenkomsten met de populatie van deze basisschool en er was een concrete basis om aan te gaan werken. In het afbouwjaar van Spel naast School was één basisschool in het bijzonder bezig met een nieuw project. OBS Westerkim was namelijk bezig om het Piramideproject op te zetten, wat resulteerde in de officiële opening van het Piramideproject op woensdag 1 februari 2006.

Nu deze twee projecten, Spel naast School en Piramide, naast elkaar hebben bestaan en de eerste gestopt is zag ik de mogelijkheid om aan deze gebeurtenis een overdracht te koppelen. Door aanwezig te zijn op de officiële opening van het Piramideproject werd mijn aandacht hiervoor steeds groter, wat uiteindelijk heeft geleid tot een onderwerp voor mijn scriptie.

Dit onderwerp is in de vraagstelling tot uiting gebracht:

Op welke wijze kan de spelbegeleidingsmethodiek van Spel naast School een bijdrage leveren aan het opstartende Piramideproject op basisschool Westerkim te Dongen?

Door een aantal deelvragen -die uit deze vraagstelling voortvloeien- te beantwoorden zal deze scriptie leiden tot concrete conclusies en aanbevelingen.

1.1 Deelvragen

Deze deelvragen zijn de volgende:

- Wat is het project Spel naast School?
- Wat houdt het Piramideproject oorspronkelijk in?
- Welke veranderingen heeft Westerkim gedaan aan het Piramideproject om deze eigen te maken?
- Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen het project Spel naast School en het Piramideproject?
- Op welke wijze kan de methodiek van Spel naast School een bijdrage leveren aan het Piramideproject?
- Zijn er nieuwe conclusies en aanbevelingen ten behoeve van de uitvoering van het bestaande Piramideproject?

1.2 Globale opbouw scriptie

Dit hoofdstuk is een inleiding op de scriptie, aangevuld met de vraagstelling en de opbouw van de scriptie. Na deze inleiding volgende 2 hoofdstukken die een overzicht geven van het literatuuronderzoek van zowel Spel naast School als Piramide. Beide projecten worden op een vaste volgorde beschreven, zodat in een later stadium een vergelijking tussen de twee projecten mogelijk wordt.

Het vierde hoofdstuk legt de basis voor de praktische inslag van de scriptie, in dit hoofdstuk zal het Piramideproject op Westerkim aan bod komen. De inhoud zal gestalte krijgen in dezelfde volgorde als de voorgaande hoofdstukken, basis voor dit hoofdstuk is een interview met onderbouwcoördinator Helen Huijsmans van Westerkim. In ditzelfde hoofdstuk volgt een vergelijking van beide projecten, aangevuld met verschillen uit de Piramidehantering op Westerkim. Er komen dus zowel theoretische als praktische verschillen naar boven in dit hoofdstuk.

In hoofdstuk vijf zal een beeld geschetst worden van de ontwikkeling van het praktijkonderzoek en het verloop van de interviews met de respondenten.

In het één na laatste hoofdstuk komen de resultaten uit de interviews aan bod en zullen de onderlinge resultaten in beeld gebracht worden. Het laatste hoofdstuk zal de conclusies en aanbevelingen bevatten voor basisschool Westerkim die afkomstig zijn uit zowel praktijk- als literatuuronderzoek.

Als deze scriptie ten einde is zal het project Spel naast School hopelijk een waardige opvolger gevonden hebben in het Piramideproject en kan OBS Westerkim de aanbevelingen in de praktijk gaan uitvoeren.

De implementatie kan dan echt in werking gezet gaan worden!

Matté Schroder

– Laatste Spelbegeleider Spel naast School

Hoofdstuk 2 Spel naast School

Wat is het project Spel naast School?

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het spelproject Spel naast School te Dongen. Door de verschillende aspecten toe te lichten wordt gepoogd een duidelijk beeld te schetsen van de doelgroep, visie, doelstelling, de werkwijze en de theoretische achtergrond van het spelproject.

2.1 Inleiding

“Spel naast School is een gericht pedagogisch preventieproject voor kinderen met als uitgangspunt het voorkomen van onderwijsachterstand.”
(S&O, 1998)

Spel naast School is een spelbegeleidingsproject dat afgeleid is van Spel aan Huis, deze methodische werkvorm is ontwikkeld door de Onderwijsbegeleidingsdienst in Waalwijk en S&O Noord-Brabant. De methodiek is van oorsprong speels van opzet en flexibel, waardoor er meerdere varianten in het werkveld ontstaan zijn zoals Spel naast School. In de praktijk blijkt dat deze methodiek een uitstekend hulpmiddel is bij de ontwikkeling van kinderen en hun ouders. Om die reden is de methodiek een onderdeel van jeugdhulpverlening en het basisonderwijs. De theoretische achtergrond is terug te leiden naar een aantal schema's, deze komen later in dit hoofdstuk nog aan bod.

In 1999 startte Spel naast School in Dongen. Het project verliep oorspronkelijk intern op de basisscholen. Na verloop van tijd kwam dit onder toezicht te staan van het ROC Midden-Brabant. Dit leidde tot de nauwe samenwerking met het reeds langere tijd werkzame Spel aan Huis. Het project is uit nood geboren op de basisscholen. De hulpvraag vanuit deze scholen bestond uit individuele ondersteuning van het kind en opvoedingsondersteuning voor het gezin. De laatste jaren namen slechts RKBS de Vlinderboom, RKBS de Noorderpoort en OBS Westerkim deel aan het project Spel naast School. De spelbegeleiders zijn altijd stagiair(e)s van pedagogische opleidingen geweest, met name HBO Pedagogiek en MBO Sociaal Pedagogisch Werk. De begeleiding in het project vindt op twee manieren plaats; de stagebegeleiding van de stagiair(e)s geschiedt door de projectleider die werkzaam is bij het ROC, de inhoudelijke en pedagogische begeleiding van het project wordt onder de hoede genomen van een inhoudelijke begeleidster die werkzaam is bij OBS Westerkim.

Voordat de spelbegeleider start aan het werken in de gezinnen wordt er een tijd (gemiddeld een week of 6) meegekeken en geobserveerd bij andere stagiaires. In deze tijd wordt ook de methodiek verhelderd en in de praktijk verklaard. De spelbegeleider start tevens met een cursus "Train de trainer Spelmethodiek van Spelprogramma's". Deze cursus wordt aangeboden door K2¹ in Den Bosch. Zodra deze cursus afgerond is sluit de spelbegeleider aan bij de intervisiegroep, in deze groep zitten alle begeleiders van spelprojecten uit de regio Den Bosch. Tijdens deze bijeenkomsten wordt casuïstiek besproken en onderlinge ervaringen uitgewisseld.

De methodiek is aangepast aan de doelgroep van Spel naast School, die daarmee in een aantal zaken afwijkt van het oorspronkelijke Spel aan Huis; de doelgroep is afgebakend

¹ K2 is een provinciale organisatie voor advisering en begeleiding op het gebied van jeugd en jeugdbeleid. Met een breed scala aan diensten en producten ondersteunen zij instellingen en overheden bij hun investeringen in jeugd- en jongerenwerk, kinderopvang, jeugdzorg, opvoedingsondersteuning, onderwijs, sport en vrijetijdsbesteding voor jeugdigen. (Bron: www.k2.nl)

naar een leeftijd van vier tot zes jaar. Een ander verschil is dat de spelbegeleider de ene week op school speelt en de andere week in de thuissituatie van het kind. Bij Spel aan Huis speelt de spelbegeleider altijd thuis.

In de volgende paragrafen zal het project duidelijk in stappen worden uitgelegd.

2.2 Doelgroep

Spel naast School is op drie basisscholen in Dongen actief:

- RKBS de Noorderpoort
- RKBS de Vlinderboom
- OBS Westerkim

Spel naast School is een project dat zich richt op kinderen in de leeftijdscategorie van 4 tot 6 jaar. Het zijn kinderen die in groep 1 en 2 van de basisschool zitten, het betreft zowel autochtone als allochtone kinderen. Wel blijkt uit dossieronderzoek (Map Uitstroom SNS periode september 2004 - juni 2006) dat het grootste gedeelte van de doelgroep van Spel naast School allochtoon is, met name van de Turkse nationaliteit.

De kinderen zijn om verschillende redenen achter in hun ontwikkeling en worden om die reden aangemeld voor de spelbegeleiding. De aanmelding geschiedt door de leerkracht van het desbetreffende kind. Er zijn verschillende indicaties te noemen voor deelname aan Spel naast School: een kind dat niet of weinig tot spel komt, er zijn weinig spelvoorwaarden in de directe leefomgeving, er is onvoldoende ontwikkelde vaardigheid in het spelgedrag, vluchtig spelen, snel afgeleid, weinig spelplezier, beperkte betrokkenheid bij het spel, moeite met samenspel en problemen in de communicatie waardoor er conflicten ontstaan met andere kinderen.

Naast deze kindafhankelijke factoren zijn er ook factoren met betrekking tot de thuissituatie. Zo zijn er een aantal gezinnen waarbij weinig parate kennis aanwezig is over spelen en wordt om die reden daardoor weinig gespeeld met het kind. Ook komt het voor dat wel gespeeld wordt, maar dat het spelgedrag en samenspel van het kind als problematisch wordt ervaren door de ouders. Sommige kinderen zijn enig kind en dat kan gevolgen hebben voor het spelgedrag in het gezin. Naast deze factoren kan er sprake zijn van een gebrek aan spelvoorwaarden in de vorm van ruimte, spelmateriaal dat past bij het individuele kind, rust en structuur en betrokkenheid van de ouders.

Als er vastgesteld is dat een spelkind in aanmerking komt voor de spelbegeleiding, worden vanuit het project Spel naast School een aantal voorwaarden gesteld voor deelname aan het project. Deze voorwaarden worden gecontroleerd tijdens het eerste kennismakingsgesprek met de ouders, voldoet het gezin niet aan een van de voorwaarden dan zal het niet in aanmerking komen voor het spelbegeleidingsproject.

De voorwaarden voor deelname zijn:

- De ouders begrijpen enigszins de Nederlandse taal.
- De ouders staan positief tegenover de spelbegeleiding en trekken hiervoor tijd uit.
- De ouders zijn gevoelig voor begeleiding en pedagogische ondersteuning.
- Het gezin is geen multi-probleemgezin²
- Bij het kind zijn geen bijzondere afwijkingen geconstateerd.

De duur van het project is verschillend, maar vanuit het oogpunt van de opvoedingsondersteuning kan het project niet van langdurige aard zijn. Over het algemeen zijn rond de dertig contactmomenten nodig om het project af te ronden.

² Multiprobleemgezinnen zijn gezinnen die kampen met een chronisch complex van problemen, zoals psychosociale, financiële en werkgerelateerde problemen en dat vaak een verstoorde relatie met de hulpverlening heeft; de problemen bestaan vaak van generatie op generatie.
(Bron: www.thesauruszorgenwelzijn.nl)

2.3 Visie (inclusief ontwikkelingsgebieden)

Spelen is leren, dat is de overkoepelende visie van het huidige Spel naast School project. In de methodiek wordt spelen noodzakelijk geacht om tot ontwikkeling te komen. Plezier is een belangrijke factor in het spel. De ontwikkeling van een kind speelt zich af op verschillende gebieden, waar Spel naast School ook duidelijk een beeld over heeft:

Motoriek:

'De grove motoriek is eerder afgerond dan de fijne en rond het 6^e levensjaar beheersen de meeste kinderen de basisvaardigheden van motoriek.' (Kohnstam, 2002, blz. 74)

De spelkinderen van Spel naast School hebben regelmatig problemen met de ontwikkeling van de fijne motoriek, de grove motoriek blijkt meestal geen probleem te zijn. De spelkinderen hebben in het verleden weinig gedaan op het gebied van de fijne motoriek en nu zij op school komen ondervinden ze daar problemen mee.

Zowel de grove als de fijne motoriek van het kind komen aan bod tijdens de spelbegeleiding. De grove motoriek zit vaak in het buitenspel; klimmen, rennen, springen, fietsen, steppen etc. Kinderen vinden deze vorm van spelen leuk en beleven er veel plezier aan, het wordt door de spelbegeleider gebruikt als een manier van ontspanning. De fijne motoriek wordt door de spelbegeleider meteen getest door middel van simpele tekeningen te maken. Hieruit kan geobserveerd worden hoe het gesteld is met de fijne motoriek van het kind. Tijdens de speluren worden tekenen, kleuren, knippen, plakken en andere knutselwijzen gebruikt om te werken aan de verfijning van de motoriek bij het spelkind. Het uiteindelijke doel is om het kind zover te krijgen dat het kan gaan schrijven, zodat het kind kan doorstromen naar groep 3.

Sociale ontwikkeling:

'Het proces, waarbij een kind in toenemende mate zelfstandig gaat deelnemen aan de omgang, gewoonten en waarden die gebruikelijk zijn in de gemeenschap waartoe het behoort is de sociale ontwikkeling' (Kohnstam, 2002, blz. 385)

Er zijn spelkinderen waarbij de sociale ontwikkeling niet voldoende is ontwikkeld. De kinderen zijn weinig tot (in sommige gevallen) nooit in contact gekomen met leeftijdsgenoten. Wanneer het spelkind aan de basisschool begint kan dit de nodige problemen opleveren. Door middel van het samenspel, dat Spel naast School in de methodiek verweven heeft zitten, wordt aan dit ontwikkelingsgebied aandacht besteed. Het samenspel betreft zowel klasgenoten als de ouders van het spelkind. De spelbegeleider heeft hierin een begeleidende rol en heeft een voorbeeldfunctie voor het spelkind. Het uiteindelijke doel is modeling, het onwillekeurig overnemen van manieren van doen.

Verstandelijke ontwikkeling:

'Kinderen nemen niet passief op, maar verwerken hun ervaringen actief in denkwijzen. Een denkwijze is een structurerende manier van denken met typische kenmerken. Die manier verandert steeds naarmate het kind zich ontwikkelt.' (Piaget, 2002 blz. 56)

De verstandelijke ontwikkeling van het spelkind heeft vooral te maken met het spelen. Zoals bij de redenen van aanmelding in de vorige paragraaf duidelijk is geworden hebben deze kinderen diverse problemen op het gebied van spel. Door steeds dezelfde spelstructuur aan te bieden leren de kinderen een nieuwe manier van denken op het gebied van spel. Het is een uiteindelijk doel dat de kinderen zelfstandig kunnen spelen via de 'regels' van het spelen op de basisschool. Uiteraard heeft deze verstandelijke ontwikkeling een nauwe relatie met de taal- en spraakontwikkeling. Hierbij worden ook nieuwe manieren aangeboden om de taal eigen te maken.

Taal- en spraakontwikkeling:

'Afhankelijk van de leeftijd waarop kinderen in een nieuwe taalomgeving komen, leren ze taal beter of slechter. Hoe jonger hoe beter, en niet te laat.' (Kohnstam, 2002, blz. 86)

Spel naast School heeft zoals in paragraaf 2.2 vermeld staat een grote allochtone doelgroep, veel van de spelkinderen worden tweetalig opgevoed. In eerste instantie hoeft dat geen probleem te zijn, maar in sommige gevallen beginnen de kinderen pas de Nederlandse taal te leren op de basisschool. Ze hebben dan al de leeftijd van vier jaar en het is dan lastig om snel een nieuwe taal te leren. Deze kinderen krijgen hierdoor problemen in de klas, omdat zij zich op andere manieren uiten dan door middel van verbale communicatie. Hierdoor worden deze kinderen als storend ervaren en werden aangemeld voor Spel naast School. De spelbegeleider heeft een begeleidende en stimulerende functie in de ontwikkeling van de taal- en spraakontwikkeling.

2.4 Doelstelling

De doelstelling van Spel naast School geldt voor alle belanghebbenden in het project, dat wil zeggen het kind, de ouders, het gezin en de omgeving.

Het Spel naast School project streeft naar:

"Een verbeterde spelontwikkeling bij het kind, het vergroten van de ouder- en onderwijsbetrokkenheid, in de thuissituatie het aanbrengen van bij het kind passende spelvoorwaarden en het toeleiden van het gezin naar activiteiten en voorzieningen in de buurt." (S&O, 1998, blz.4)

De doelstelling ten opzichte van het kind is afhankelijk van de problematiek van het kind, maar bij alle kinderen wordt er gestimuleerd in een positief zelfbeeld en zelfvertrouwen. Bij alle kinderen zijn de doelstellingen met betrekking tot een verbeterde spelontwikkeling hetzelfde, er wordt gepoogd spelbetrokkenheid, spelkwaliteit, samenspel en spelgerichtheid te verhogen door middel van de spelbegeleiding. Als laatste doelstelling bij de kinderen wordt aandacht besteed aan de communicatie en interactie van het spelkind met leeftijdsgenoten en volwassenen (zowel de ouder als de leerkracht).

Bij de ouders zijn belangrijke doelen de betrokkenheid bij hun kind en de school vergroten, tevens wordt het samenspel met hun eigen kind door de spelbegeleider onder de loep genomen. Ook wordt er, net als bij het kind, gekeken naar de communicatie en de interactie. De doelen van de ouders zijn ook belangrijk, toch zijn de speldoelen van de kinderen de meest belangrijkste doelen. Door te werken aan de doelen van de ouders probeert de spelbegeleider het thuisklimaat positief te veranderen, zodoende het kind zich betere onder verbeterde omstandigheden verder kan ontwikkelen.

De omgeving van het kind is een belangrijke factor in de ontwikkeling van het kind, er dienen spelvoorwaarden aanwezig te zijn om tot spel te komen. Mocht dit niet het geval zijn, dan zullen er veranderingen in de omgeving aangebracht moeten worden zodat het kind wel tot spel kan gaan komen. Bijvoorbeeld in een gezin waar totaal geen aparte speelruimte is gemaakt voor de kinderen gaat de spelbegeleider proberen samen met de ouder een nieuwe speelplek te vinden.

Als laatste heeft Spel naast School de doelstelling om het gehele gezin toe te leiden naar activiteiten en/of voorzieningen in de buurt om derhalve het sociale netwerk van het gezin te vergroten. Deze activiteiten en/of voorzieningen kunnen te maken hebben met welzijn, educatie en gezondheidszorg. Voorbeelden hiervan zijn bezoeken aan de plaatselijke bibliotheek of het consultatiebureau. De spelbegeleider kan hierbij gebruik maken van de sociale kaart die speciaal gemaakt is voor het project Spel naast School.

2.5 Werkwijze

Aan de hand van de verschillende fasen in het spelbegeleidingstraject wordt de methodische werkwijze beschreven:

Het startpunt van de spelbegeleiding is de aanmelding, de basisschool meldt het kind aan bij de spelbegeleider. De aanmelding verloopt via een aanmeldformulier dat op iedere meewerkende basisschool aanwezig is. Indien plaats is zal het traject van start gaan, zo niet komt de aanmelding op een wachtlijst te staan.

Het gehele traject is op te delen in vier fasen:

1. Observeren van het spelgedrag en het verzamelen van achtergrondgegevens.
2. Conclusies uit de observaties en het opstellen van een speelplan.
3. Uitvoeren van het speelplan.
4. Evaluatie.

De werkwijze wordt nu verder beschreven aan de hand van deze vier fasen van het spelbegeleidingstraject.

1. Observeren van het spelgedrag en het verzamelen van achtergrondgegevens.

De spelbegeleider komt observeren in verschillende situaties op school, dit gebeurt aan de hand van een vrije observatie. Er wordt dus nog niet specifiek gekeken naar de aanmelding, maar het is de bedoeling dat een globale indicatiestelling ontstaat. Doordat op verschillende momenten geobserveerd zal worden ontwikkeld de spelbegeleider een duidelijk beeld over het desbetreffende kind. Nadat er meermaals (meestal drie á vier keer) geobserveerd is maakt de spelbegeleider een afspraak met de leerkracht om deze observaties door te spreken. Dit gesprek heeft tot doel om het probleem te verhelderen. Het kan noodzakelijk zijn nogmaals te observeren, regelmatig volgt er nog een observatie aan de hand van het taal/spraak-observatieformulier. Dit is een formulier waarop de ontwikkeling van het kind op het gebied van taal en spraak duidelijk vastgelegd kan worden.

De volgende stap is het eerste contact met de ouders van het spelkind. De ouders hebben, na overleg met de leerkracht, ingestemd met deelname aan het project. De spelbegeleider maakt een afspraak voor een intakegesprek met de ouder in de thuissituatie. Het intakegesprek is een eerste kennismaking tussen de spelbegeleider en de ouders, het belangrijkste doel is het verzamelen van achtergrondgegevens. Tevens worden tijdens dit gesprek de voorwaarden voor deelname met de ouder doorgenomen en schetst de spelbegeleider een beeld van de inhoud van het project. Er wordt een poging gedaan er achter te komen welke opvoedingsvragen de ouders op dat moment hebben. Vervolgens zal het eerste spelmoment thuis afgesproken worden.

2. Conclusies uit de observaties en het opstellen van een speelplan.

Als de beginfase afgerond is zal het methodisch werken van start gaan. De spelbegeleider gaat de eerste keren thuis en op school spelen. Na ieder spelmoment wordt een voortgangsverslag geschreven. Hierin komt informatie te staan wat ze gespeeld hebben, welk materiaal gebruikt is en wie er meededen. Ook vermeldt de spelbegeleider opvallende zaken die tijdens het spelmoment voorgevallen zijn. Als er een viertal spelmomenten zijn geweest wordt het observatieformulier ingevuld aan de hand van de tot dan toe verworven informatie. Het observatieformulier geeft een duidelijk beeld van de gehele situatie rondom en van het kind. Hieruit vloeit het speelplan voort, dit is een lijst met speldoelen waaraan de spelbegeleider systematisch gaat werken. Uiteraard is dit voor ieder spelkind verschillend, maar uit onderzoek (Map Uitstroom SNS periode september 2004 - juni 2006) blijkt dat in veel gevallen de startdoelen van de kinderen overeenkomen. Dit heeft te maken met het willen creëren van een aantal basisvaardigheden voor verder begeleiding waarbij communicatie centraal staat.

3. Uitvoeren van het speelplan.

De gehele situatie is in een ongeveer zes weken verhelderd en het speelplan is ingevuld. De spelbegeleider gaat nu systematisch werken aan het bereiken van speldoelen. Ieder speluur stelt hij één of hooguit twee doelen als aandachtspunt voor de begeleiding. Het speluur verloopt voor het kind steeds hetzelfde, maar de spelbegeleider legt meer accenten op de activiteiten waarmee de speldoelen behaald kunnen worden. Na 10 spelmomenten maakt de spelbegeleider de tussenstand op en bekijkt welke doelen behaald zijn en welke doelen nog extra aandacht vereisen. Hierbij wordt gekeken op welk niveau van spel het kind zich bevindt.

Er zijn drie niveaus te onderscheiden in de spelbegeleiding:

- Niveau 1: Het voorbereide spel
In het begin van de begeleiding zitten de meeste kinderen op dit spelniveau. Het doel van dit niveau is het exploreren en spelontdekking. De spelbegeleider is er om het spel op gang te brengen, de ouders worden spelenderwijs betrokken bij het proces.
- Niveau 2: Het aansluitende spel
Spelverbreding, meer inhoud en meer variatie in het spel is wat kenmerkend is voor dit spelniveau. De spelbegeleider doet actief mee, indien nodig zal er ingegrepen worden. Het eigen initiatief van het spelkind staat voorop en wordt gestimuleerd, de ouder krijgt aanwijzingen met betrekking tot het samenspelen met hun kind.
- Niveau 3: Het begeleide spel
In de eindfase van de spelbegeleiding zal dit niveau behaald worden, het is het te behalen niveau voor de spelbegeleiding. In dit spelniveau zijn spelverdieping en het overdragen van spelbegeleiding de belangrijkste begrippen. Door vragen te stellen naar gevoelens en handelingen kan de spelbegeleider proberen dit niveau te behalen. Uitgangspunt van de spelbegeleiding is dat de ouders op het 2^e niveau handelen en de spelbegeleider toekijkt, om deze reden is het overdragen van spelbegeleiding in dit niveau een belangrijk doel.

Indien alle doelen en het gewenste spelniveau behaald zijn wordt gestart met de uitwerkperiode, is dit niet het geval dan wordt de spelbegeleiding voortgezet. Dit gebeurt allemaal in constant overleg met de leerkracht en met de ouder.

4. Evaluatie.

De spelbegeleiding is ten einde als (vrijwel) alle doelen behaald zijn en het kind op het gewenste niveau speelt. In de uitwerkperiode wordt veel aandacht besteed aan het overdragen van de spelhandelingen naar de ouder, zodat wanneer de begeleiding weg is de ouder het zelf kan. Het laatste speluur is een gezellige afsluiting met kind, ouder en spelbegeleider. Het kind mag zijn favoriete spel kiezen waarmee gespeeld gaat worden. Tenslotte krijgt het kind een speldiploma, met bijbehorend afscheidscadeau, uitgereikt.

Na het afsluitende spelmoment komen de ouder en de spelbegeleider nog eenmaal samen om het eindverslag te bespreken. Dit eindverslag is tot stand gekomen door het speelplan en een afsluitend gesprek met de leerkracht van het kind.

De ouder wordt daarnaast door een collega van de spelbegeleider benaderd om een tevredenheidsonderzoek te maken. Dit is een onderzoek naar de tevredenheid bij de ouder over het project en de begeleiding, zo probeert het project een duidelijk beeld te krijgen hoe ouder en kind de spelbegeleiding ervaren hebben.

Rol van de spelbegeleider

Tijdens de spelmomenten is de aanwezigheid van de spelbegeleider van cruciaal belang. Zijn rol is belangrijk om het gewenste niveau bij het spelkind te behalen. De spelbegeleider heeft een voorwaardenscheppende rol, hiermee bedoelen we dat hij structuur aanbrengt in tijd, omgeving en situatie. Hij kan dit doen door ruimte te maken, passend materiaal voor spel aan te bieden, de juiste stemming te creëren en het uitsluiten van (storende) prikkels. Het is natuurlijk van belang dat de veiligheid van het kind nooit in het geding komt.

Kennis laten nemen van de realiteit is een andere rol van de spelbegeleider. Hij kan dit doen door boeken voor te lezen, aansluiten bij gebeurtenissen in het gezin en aandacht besteden aan jaargetijden en feesten. Op deze manier wordt de realiteit een belangrijk item tijdens de spelbegeleiding en leert een kind om te gaan met gebeurtenissen om zich heen.

Als laatste is het belangrijk om de sociale attentie bij het samenspel te activeren. Door het benoemen van de spelhandelingen is het mogelijk de uitwisseling en het samenspel tussen ouder en kind te stimuleren. Omdat er verschillende typen spelkinderen zijn is het van belang voor de spelbegeleider hiervan op de hoogte te zijn. Drukke, actieve kinderen kunnen baat hebben bij suggesties voor spel, zodat andere kinderen minder last hebben van het drukke gedrag. Aan de stillere kinderen, die weinig actief en verlegen zijn, kan de spelbegeleider vertellen wat andere kinderen doen.

Spelbegeleidingstechnieken

Tijdens de spelmomenten staat interactie tussen kind, ouder en spelbegeleider centraal. Er zijn grofweg drie verschillende manieren om aan deze interactie te werken namelijk: verwoorden, stimuleren, afremmen en ingrijpen.

- Verwoorden is het onder woorden brengen van de spelhandelingen, belevingen, gevoelens en gedachten. Hierdoor worden er verbanden gelegd tussen verschillende handelingen en dit leidt op den duur tot meer diepgang in het spel.
- Het stimuleren van spel is bedoeld om het kind doelgerichter te laten spelen. Dit kan je doen door zelf voor te doen hoe je moet spelen of door het spel op gang te brengen door middel van suggesties. Ook kan het spel gestimuleerd worden door de ruimte of het materiaal uit te breiden, bijvoorbeeld meer auto's bij de garage zetten. Als laatste middel is het mogelijk om nieuwe ideeën aan te dragen zodat het spel niet vastloopt.
- Het spelen kan belemmerd worden door een volle speelplek, druk gedrag bij het spelkind en als het kind steeds iets anders gaat spelen. De spelbegeleider kan dan ingrijpen of afremmen als middel gebruiken. Het is mogelijk dat er tijdens het spelen grenzen worden overschreden door het kind of de ouder, ook dan is afremmen een passende spelbegeleidingstechniek.

2.6 Theoretische basis

De methodiek is gebaseerd op twee theoretische modellen, het transactionele ontwikkelingsmodel en het balansmodel. In Spel naast School staan daarnaast de Dimensies van O&O centraal. Beide modellen komen in deze paragraaf ruimschoots aan bod.

2.6.1 Transactionele ontwikkelingsmodel

Een van de belangrijkste ontdekkingen van de ontwikkelingspsychologie is dat het kind van het allereerste begin mede vorm geeft aan zijn eigen opvoedingsomgeving. Dit is in het transactionele ontwikkelingsmodel (Sameroff & Chandler, 1975) naar voren gebracht.

Opvoeding is niet het overhevelen van kennis, vaardigheden, gewoonten en inzichten van volwassenen naar kinderen; opvoeden is een menselijke interactie, waaraan het kind en opvoeders gezamenlijk vorm geven. Voor de ontwikkeling van kinderen is de interactie tussen individuele (van het kind en ouders) en maatschappelijke (sociale) gezinsfactoren van belang. Daarbij gaat het niet alleen om (sociale) gezinsfactoren maar ook om de andere socialisatiekaders van het kind, zoals de buurt, de school, de sport- of muziekvereniging, vrienden en vriendinnen en de bredere samenleving. Ook het pedagogisch klimaat in een gezin en de opvoedingsstijl van ouders worden niet alleen beïnvloed door ouders en kinderen, maar ook door sociale en maatschappelijke factoren. Het transactionele ontwikkelingsmodel houdt een dynamische visie op opvoeding in.

Spel naast School heeft door zijn diverse methodiek oog voor alle verschillende aspecten in de opvoeding zoals beschreven in het transactioneel ontwikkelingsmodel. Het geeft de spelbegeleider ook het signaal dat niet alleen naar het kind gekeken dient te worden om de problematiek van het kind op te lossen, maar dat meerdere aspecten meespelen om de verandering van ontwikkeling van het kind te kunnen bewerkstelligen.

2.6.2 Balansmodel

Het balansmodel (Bakker, 1997) is een aanvulling op het transactionele ontwikkelingsmodel. Wanneer een opvoeding gezien wordt als een transactioneel proces, waarin ouders en kinderen elkaar wederzijds beïnvloeden in relatie met de context van het gezin, de omgeving, hebben zowel kindfactoren, ouderfactoren als omgevingsfactoren invloed op dit proces.

De cumulatieve van dergelijke factoren en de verhoudingen tussen de risico- en beschermende factoren kunnen de balans van draagkracht en draaglast in evenwicht blijven of juist laten doorslaan. De draagkracht van ouders, de mate waarin zij de opvoeding aankunnen en de manier waarop ze de opvoeding beleven, zorgt ervoor dat het proces van de opvoeding positief verloopt. De mate waarin zij een 'last te dragen hebben' maakt dat proces meer of minder zwaar. Het evenwicht tussen draagkracht en draaglast bepaalt of de ouders de opvoeding 'aankunnen'.

Factoren die de opvoeding bedreigen kunnen hun oorsprong vinden in het kind zelf, de ouder(s) en/ of de omgeving. Deze factoren noemen we de risicofactoren:

- Bij de kinderen zelf valt bijvoorbeeld te denken aan een moeilijk temperament, een ziekte of handicap of een vroeggeboorte.
- Vanuit de ouders valt te denken aan conflicten of een echtscheiding, gebrek aan opvoedingsvaardigheden of mishandeling.
- Vanuit de omgeving kunnen risicofactoren bijvoorbeeld zijn: het hebben van een andere culturele achtergrond, het ontbreken van een 'goede woonomgeving' of gepest worden op school of op straat.

Factoren die de opvoeding goed laten verlopen kunnen ook hun oorsprong vinden in het kind zelf, de ouder(s) of de omgeving. We noemen dit beschermende of protectieve factoren:

- Bij de kinderen zelf kunnen dat bijvoorbeeld zijn: een sterk karakter, er 'leuk uitzien' en een gemakkelijke manier van contact leggen met anderen.
- Bij de ouders kan men denken aan een stabiele relatie, een prettige werkomgeving en het gevoel van geslaagd te zijn in het leven.

- Vanuit de omgeving valt te denken aan: een hecht sociaal netwerk om het gezin heen, een goede inzet van bijvoorbeeld de leerkrachten van het kind en een buurt om te wonen met veel vriendjes.

Het balansmodel geeft dit samenspel weer op drie verschillende niveau's:

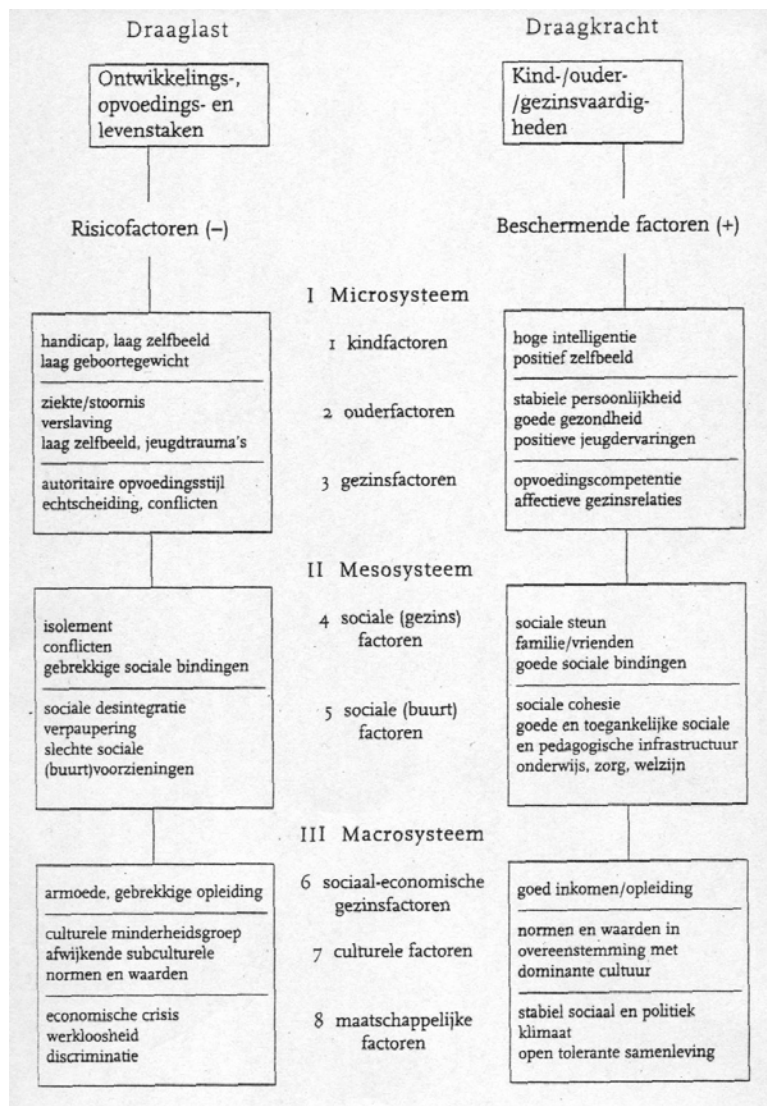
Microniveau → Kindfactoren, ouderfactoren, gezinsfactoren.

Mesoniveau → Sociale (gezins)factoren, sociale (buurt)factoren.

Macroniveau → Sociaal-economische gezinsfactoren, culturele factoren en maatschappelijke factoren.

Voor de praktijk van de spelbegeleiding is dit een belangrijk model. In sommige gevallen is niet direct iets te veranderen aan de risicofactoren, zoals bijvoorbeeld een handicap of een ziekte. Door het balansmodel als basis te nemen ontstaat de kennis dat er door te werken aan andere protectieve factoren het gehele systeem van draaglast en draagkracht weer in balans kan komen. Er wordt dus niet altijd direct aan het probleem gewerkt, maar soms kunnen andere problemen weggenomen worden zodat de zwaarte van het (niet te veranderen) probleem als minder ernstig wordt ervaren.

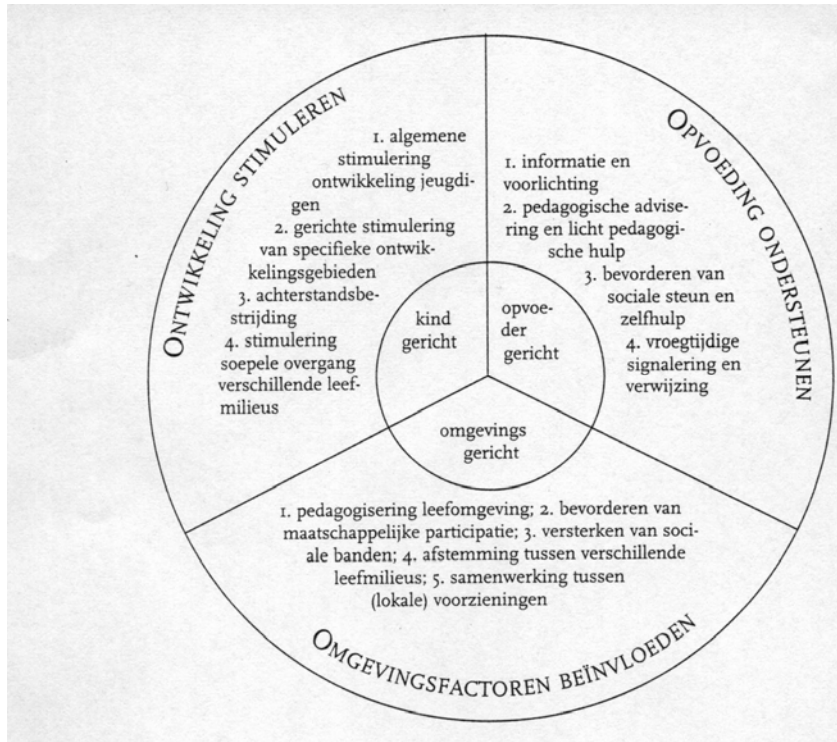
Hieronder is het Balansmodel schematisch in beeld gebracht.

Afbeelding 1: Balansmodel, Bakker e.a. (1997)

2.6.3 Dimensies van O&O

In Spel Naast School komen deze theorieën terug door te werken volgens het model van O&O (Bakker, 1998). Dit model is opgedeeld in drie dimensies: Opvoeding ondersteunen, Ontwikkeling stimuleren en Omgeving beïnvloeden. Onder de afbeelding, waarin de relatie tussen de verschillende dimensies visueel gemaakt wordt, staan de verschillende dimensies verder uitgewerkt.

Afbeelding 2: Dimensies van O&O (Bakker e.a., 1998)

Opvoedingsondersteuning (= opvoeder gericht).

Opvoedingsondersteuning houdt kortweg in:

- Informatie en voorlichting.
- Pedagogische advisering en licht pedagogische hulp.
- Signalering en vroegtijdige herkenning.
- Versterken zelfhulp en sociale steun.

Opvoedingsondersteuning is de ondersteuning van de ouders bij het opvoedingsproces. De interactie tussen ouders en hun kind wordt gestimuleerd. Het inzicht in de spel- en leerbehoefte en de ontwikkeling van hun kind wordt vergroot.

Verder wordt het gezin gestimuleerd het eigen sociale netwerk te versterken, deel te nemen aan activiteiten en/of voorzieningen op het gebied van welzijn, educatie en gezondheidszorg.

Ontwikkelingsstimulering (= kindgericht).

Het stimuleren van de ontwikkeling houdt kortweg in:

- Algemene stimulering ontwikkeling jongeren.
- Gerichte stimulering van specifieke ontwikkelingsgebieden.
- Achterstandsbestrijding.
- Stimulering soepele overgang verschillende leefmilieus.

Ontwikkelingsstimulering is de ondersteuning van het ontwikkelingsproces van kinderen en jongeren. Spelenderwijs worden vaardigheden gestimuleerd in de diverse ontwikkelingsgebieden aan de hand van aangepast spelmateriaal en een voor ieder kind opgesteld speelplan, opdat een betere aansluiting op het basisonderwijs mogelijk is. Gewerkt wordt aan een positief zelfbeeld, het zelfvertrouwen, aan de motorische, sociale en verstandelijke competentie en aan de taal-/spreekvaardigheid.

Omgevingsfactoren (= omgevingsgericht).

Het beïnvloeden van de omgeving heeft de volgende functies:

- Pedagogisering van de leefomgeving.
- Bevorderen van maatschappelijke participatie.
- Versterken van sociale verbanden.
- Afstemming tussen verschillende leefmilieus.
- Samenwerking tussen (lokale) voorzieningen.

Omgevingsfactoren beïnvloeden ten aanzien van de interventies ten aanzien van de sociale en pedagogische omstandigheden in de directe leefomgeving van ouders en kinderen. De ouders worden gestimuleerd om gebruik te maken van voorzieningen zoals de kinderopvang, het consultatiebureau, de peuterspeelzalen, de bibliotheek, de voor- en vroegschoolse activiteiten, de basiseducatie en voorzieningen in de buurt. Bij deze voorzieningen staat het doorbreken van een mogelijk isolement van het gezin voorop.

Hoofdstuk 3 Piramideproject

Wat houdt het Piramideproject oorspronkelijk in?

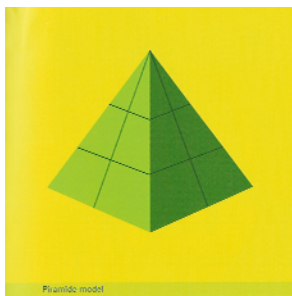
In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het Piramideproject. Door de verschillende aspecten toe te lichten wordt gepoogd een duidelijk beeld te schetsen van de doelgroep, visie, doelstelling, de werkwijze en de theoretische achtergrond van het project.

3.1 Inleiding

"Piramide is een educatieve methode voor alle drie- en zesjarige kinderen. Het doel van de methode is de ontwikkeling van jonge kinderen zodanig te optimaliseren, dat ze met succes de basisschool kunnen volgen en later zelfstandig hun levenstaken kunnen vervullen."
(J. van Kuyk-1979)

De grondlegger van de Piramidemethode is onderwijskundige Jef van Kuyk. Sinds 1979 werkte Jef van Kuyk bij het Cito, hier ontwikkelde hij hulp- en observatieprogramma's voor kleuters op de basisschool. Vanuit deze werkzaamheden begon hij begin jaren negentig te werken aan een nieuwe methode: het Piramideprogramma. Na jaren onderzoek en beproevingen is Piramide uitgegroeid tot een landelijk gebruikt programma en wordt het op grote schaal in de praktijk gebruikt.

De naam Piramide is afkomstig van het eeuwenoude hechte bouwwerk. De brede en solide basis (onderkant van een piramide) staat symbool voor de geborgenheid van de methode, vanuit deze gedachte is Piramide opgebouwd. De basis is opgebouwd in 4 basisbegrippen die de hoekstenen vormen van de Piramide, deze zijn:

- Initiatief van het kind
- Initiatief van de leidster/leerkracht
- Nabijheid
- Afstand

Afbeelding 3 Piramidemodel

Ontwikkeling staat centraal bij de methode, dit gebeurt zowel in huiselijke als schoolse situaties bij kinderen. In het onderwijs is de benadering van kinderen overeenkomstig, alleen dan op een meer professionelere basis. In de volgende paragrafen komen de verschillende onderdelen van deze methode naar voren.

3.2 Doelgroep

De doelgroep van Piramide is van oorsprong het jonge kind in de leeftijd 2,5 tot 6 jaar. De eerste ontwikkelingsvorm van deze methode is bedoeld voor de kinderen op peuterspeelzaal en kleuterklas. Door eenzelfde methode te ontwikkelen krijgen de kinderen de kans om steeds op dezelfde manier te werken aan hun ontwikkeling en zal de ontwikkeling voorspoediger verlopen. In de praktijk blijkt dat de samenwerkingsverbanden tussen peuter-speelzaal en basisschool minimaal blijken te zijn en dat in veel gevallen beiden een andere methode gebruiken. De laatste jaren is door de ontwikkeling van de Brede School wel gestreefd naar meer samenwerking, maar dit principe is nog niet landelijk aangeslagen.

De ontwikkeling van de methode Piramide heeft niet stilgestaan de laatste jaren. Er is door het CITO een vervolgtraject ontwikkeld voor kinderen in groep 3 van de basisschool, deze vernieuwing is op dit moment in de testfase en wordt door een aantal scholen in de praktijk gebruikt.

De kinderen, die Piramide volgen, hebben uiteenlopende mogelijkheden. Dat wil zeggen, alle ontwikkelingsniveaus kunnen deelnemen aan Piramide. In de praktijk is te zien dat in iedere klas verschillende niveaus aanwezig zijn, deze methode is speciaal daarop ontworpen. Zowel de kinderen die een achterstand in hun ontwikkeling hebben als kinderen die een 'normale' ontwikkeling hebben kunnen deelnemen aan Piramide. De groepen kunnen dus heterogeen zijn. Voor de begeleiding zijn homogene groepen uiteraard geschikter, maar door de verschillende werkwijzen (zie paragraaf 3.5) kan uitstekend gewerkt worden met groepen die uit totaal verschillende individuen bestaan.

De scholen die willen deelnemen aan Piramide moeten aan een aantal eisen voldoen willen zij kunnen starten met de methode:

- Er is een verhouding tussen klassenomvang en leerkracht-kind die effectief is. Er is namelijk een sterke relatie tussen beide factoren.
- Leerkrachten moeten goed opgeleid zijn om de methode uit te kunnen voeren.

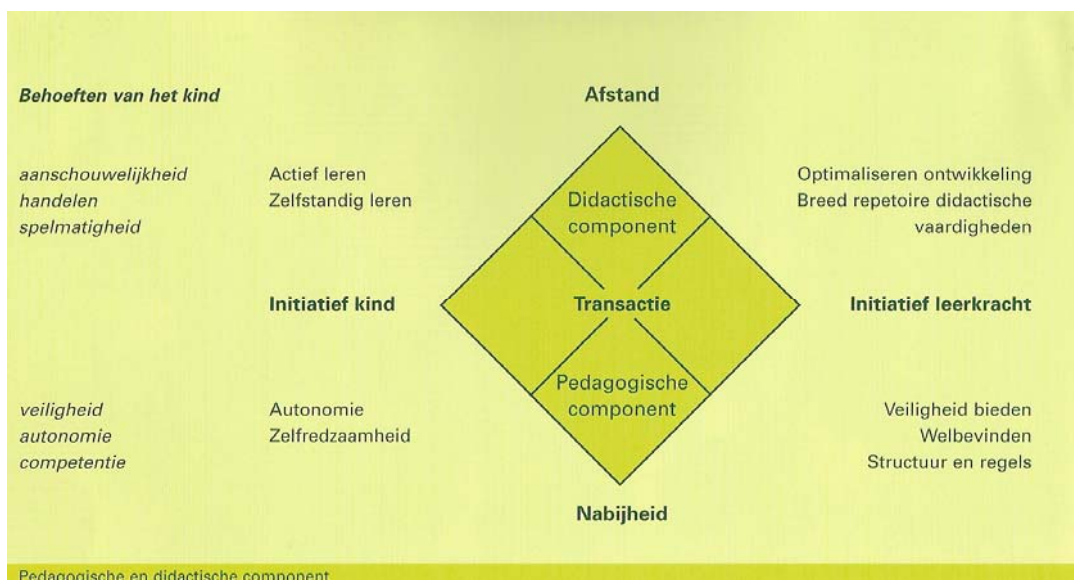
Piramide heeft verder geen voorwaarden voor de kinderen op papier staan, wel neemt ieder kind deel aan de methode als het op een Piramideschool zit. Ouders kunnen dus hun keuze voor een basisschool baseren op het gebruik van de methode, bij aanmelding wordt vermeld dat de school de methode Piramide hanteert.

De duur van Piramide is vooraf besproken, ieder kind volgt het traject en is rond dezelfde tijd klaar. Op de meeste scholen is het op dit moment zo dat het einde van de 2^e kleuterklas meteen het einde van Piramide betekent. Verlenging van de kleuterperiode kan mogelijk worden geacht als blijkt dat de kleuter nog niet het gewenste niveau van groep 3 heeft bereikt.

3.3 Visie (inclusief ontwikkelingsgebieden)

De visie van Piramide is gebaseerd op vier basisconcepten, ze worden ook wel de vierhoekstenen van de Piramide methode genoemd. Twee van de hoekstenen hebben te maken met het initiatief, namelijk '*initiatief van het kind*' en '*initiatief van de leerkracht*'. Deze basisconcepten kunnen op verschillende manieren invulling krijgen, de hoekstenen '*afstand*' en '*nabijheid*' geven aan hoe deze invulling plaats zal vinden. Het concept afstand is van oorsprong een weergave van de distancing theorie (paragraaf 3.6.3), het concept nabijheid is afkomstig van de hechtingstheorie. Op deze hoekstenen is de gehele methode gebaseerd. De hoekstenen staan nooit alleen, ze staan altijd in samenhang met elkaar. Het streven naar een balans tussen deze hoekstenen geeft de mogelijkheid tot optimalisatie van de ontwikkeling van het kind.

Na de bespreking van deze vier hoekstenen komen de ontwikkelingsgebieden aan bod en de wijze waarop Piramide deze ontwikkelingsgebieden ziet.

Afbeelding 4 Pedagogische en didactische component

Deze hoekstenen hangen allen samen door een centraal begrip: dit is het begrip transactie. Hiermee duidt Jeff van Kuyk op de transactie tussen het kind en de leerkracht.

3.3.1 Initiatief van het kind

Het uitgangspunt van de methode is het kind, hierbij is ontwikkeling een centraal begrip. Men streeft er naar dat het kind later eigen keuzes kan maken om uiteindelijk zelfstandig zijn levenstaken te kunnen vervullen. De opvoeding start bij de geboorte van het kind, al van jongs af aan wil een kind exploreren. Doordat kinderen een beperkt begrippen-apparaat hebben zullen zij vooral in concrete termen denken. Dingen die je kan voelen, gebruiken uit elkaar kan halen. Ook imiteren kinderen graag volwassenen, hiermee zoeken ze naar sociale modellen en rollen. Uitgaande van deze nieuwsgierigheid biedt Piramide een methodiek aan die aansluit bij het concrete beleven van kinderen. Om kinderen te laten leren is een methodiek ontwikkeld die gericht is op elk individueel kind; kinderen die wat taalvaardiger zijn krijgen een basisaanbod, kinderen die minder taalvaardig zijn krijgen daarbij extra hulp. De behoeften van een kind aan psychologische afstand is het actief en zelfstandig leren, bij nabijheid zijn dat de begrippen autonomie en zelfredzaamheid. Vanuit deze behoeften zal het kind zijn transactie vorm gaan geven.

3.3.2 Initiatief van de leerkracht

De opvoeding komt pas echt op gang als er interactie gaat plaatsvinden. In deze interactie is het contact tussen de leerkracht en het kind essentieel in de stimulering van de ontwikkeling. Door nauw aan te sluiten bij de initiatieven van het kind kan deze ontwikkeling gestimuleerd worden. Bij kinderen die niet voldoende initiatieven tonen is het de taak van de leerkracht door extra initiatief te tonen. Het is de dagelijkse taak voor de leerkracht om mogelijkheden te creëren, ondersteuning te bieden, een voorbeeld-functie te vervullen, instructies te geven en het begeleiden van kinderen bij het oplossen van problemen en het leren denken. Bij de psychologische afstand is het doel van de leerkracht om de transactie in het teken te stellen van het optimaliseren van de ontwikkeling en aanbieden van een breed repertoire aan didactische vaardigheden. Bij de psychologische nabijheid is het de bedoeling dat de leerkracht veiligheid biedt en structuur en regels aanbiedt om uiteindelijk het welbevinden van het kind te behagen.

3.3.3 Psychologische nabijheid

Een hechtingsrelatie tussen kind en opvoeder is van belang om veiligheid en geborgenheid te kunnen bieden, pas als deze basis gelegd is gaat een kind de wereld verkennen. Die vrijheid om te verkennen wordt door de opvoeder gegeven, maar moet ook door regels en structuur ingeperkt worden. Regels en structuur geven ook veiligheid aan het kind.

Als een kind vast zit is het de bedoeling dat een intensieve begeleiding geboden wordt. Aan de andere kant zal, als het kind zichzelf intensief en kwalitatief goed bezig houdt, de opvoeder zich terughoudender moeten opstellen.

3.3.4 Psychologische afstand

Dit begrip is afkomstig van de distancing theorie (paragraaf 3.6.3) en heeft te maken met het exploreren van het kind. Een kind gaat pas exploreren nadat hij zeker weet dat het veilig is en dat is ontwikkeld in de nabijheid. Deze twee begrippen zijn afhankelijk van elkaar en het is een taak van de leerkracht om hierin een juiste balans te vinden. Als de juiste balans bij het juiste kind gevonden is dan zal het hoogste leerrendement bereikt worden.

3.3.5 De acht ontwikkelingsgebieden van Piramide

Piramide heeft een aantal ontwikkelingsgebieden waaraan gewerkt wordt gedurende de gehele methode. Deze ontwikkelingsgebieden bepalen voor een groot deel de invulling van het dagelijkse programma, dat grotendeels het in het teken van spel staat. Spelen is plezier is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Hieronder staat summier beschreven op welke wijze Piramide in de praktijk werkt aan de verschillende ontwikkelingsgebieden. In de uitgebreide theoriemappen die de leerkrachten krijgen bij de introductiecursus staat deze praktische inslag complexer en uitgebreider uitgewerkt.

Persoonlijkheidsontwikkeling

De eigenheid van het kind staat centraal bij Piramide, zoals in paragraaf 3.3.1 duidelijk besproken is. Om tot deze ontwikkeling te komen is men van mening dat veiligheid de belangrijkste voorwaarde is om je als persoon te kunnen ontwikkelen. Piramide legt hierop de nadruk in de balans tussen initiatief van het kind en de leerkracht.

In de praktijk is de indeling van het lokaal van belang om deze ontwikkeling te kunnen stimuleren. In de huishoek bijvoorbeeld kunnen kinderen rollenspelen spelen, hier kan het kind zichzelf uitten. Verder hecht de methode zeer aan de ontwikkeling van zelfstandigheid en zelfredzaamheid, zodat kinderen zich in een later stadium zelfstandig kunnen handelen.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Een kind wil constant exploreren, maar gaat in praktijk pas echt op onderzoek uit als het zich veilig voelt en met andere kinderen leert samen te spelen. Vooral door het stimuleren van het samenspel tijdens de vrijere speelmomenten (zoals in de huishoek of in het poppenhuis) wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling in gang gezet. Ook door andere manieren van spelen kan een kind leren zich in te leven in anderen, omgaan met zijn eigen gevoelens en die van anderen. Het spelen van een gezelschapsspel is hier uitermate geschikt voor, want het aspect delen en winnen en verliezen kunnen een belangrijke rol spelen in deze ontwikkeling.

Motorische ontwikkeling

Piramide legt een duidelijk accent tussen grove en fijne motoriek. Bij de grove motoriek draait het om het maken van bewegingen zoals rennen, fietsen, klimmen, springen etc. Vaak zullen, door gebrek aan binnenruimte, deze activiteiten in de praktijk veelal buiten plaatsvinden. Het ontwikkelen van de fijne motoriek speelt een belangrijke rol in zowel de peuter- als kleutergroep, maar in de kleutergroep is dit accent net iets groter.

Deze methode probeert de fijne motoriek te stimuleren door middel van praktische activiteiten zoals knutselen. Ook het spelen met water en zand in de daarvoor speciaal gecreëerde hoek heeft een belangrijke rol in de ontwikkeling van de fijnere motoriek. De ontwikkeling van de fijnere motoriek is uiteindelijk van belang om in een later stadium te kunnen schrijven.

Kunstzinnige ontwikkeling

Kinderen moeten zich kunnen uiten. Piramide probeert dit door de kunstzinnige ontwikkeling vorm te geven. Door af te wijken van de gangbare kleuren, vormen, geluiden en bewegingen zal in de praktijk de kunstzinnige ontwikkeling op gang gebracht worden. Dit ontwikkelingsgebied is opgedeeld in twee deelgebieden, namelijk de beeldende ontwikkeling en de muzikale ontwikkeling. De beeldende ontwikkeling heeft te maken met alle creaties die de kinderen maken door middel van knutselen, bijvoorbeeld schilderen, boetsen, knippen en plakken. De muzikale ontwikkeling kan zowel individueel als in de groep gestimuleerd worden. Vooral zingen en het maken van muziek met instrumenten geeft kinderen een manier om met muziek in aanraking te komen. Ook het dansen op muziek heeft meerdere functies, want dan wordt niet alleen de muzikale ontwikkeling gestimuleerd maar ook de motoriek krijgt aandacht.

Ontwikkeling waarneming

Piramide hecht een zeer groot belang aan dit ontwikkelingsgebied, omdat dit de basis legt voor de meeste leerprocessen. De ontwikkeling van de zintuigen om te kunnen waarnemen wordt met name gestimuleerd in de ontdekhoek. Hier kunnen activiteiten gedaan worden die te maken hebben ruiken, proeven, horen, zien en voelen. Tijdens de projecten worden materialen tentoongesteld in de klas, zodat de buitenwereld dichterbij het kind komt en het hiermee ervaringen op kan doen. De computer kan op dit gebied ook een rol spelen, door de spelletjes die gespeeld worden wordt de visuele waarneming bevorderd.

Taalontwikkeling

Het meest centrale ontwikkelingsgebied van Piramide is de taalontwikkeling, het is namelijk een communicatiemiddel en een middel om te leren. Overal horen kinderen taal, maar voor sommige kinderen is dat niet voldoende. Het niet goed beheersen van de taal van het land waarin je woont, kan gevolgen hebben; doordat minder snel contact wordt gelegd zal er minder samenspel plaatsvinden dat uiteindelijk kan leiden tot een sociaal isolement. Taal krijgt om die reden speciale aandacht in deze methode. Door te werken met een taalhoek en taalactiviteiten, zoals voorlezen, zelf lezen en luisterspelletjes kan de ontwikkeling van taal gestimuleerd worden. Kinderen die naast deze aandacht nog te weinig profiteren van het aanbod kunnen door middel van tutoring (soort 'bijles') op dit gebied extra ondersteuning krijgen.

Denkontwikkeling

De denkontwikkeling staat centraal rond het thema ordenen van de wereld. Hoe zitten systemen in elkaar en welke aspecten in de wereld horen bij elkaar? In de praktijk betekent dit dat het kind uitgedaagd moet worden om ontdekkingen te gaan doen op dit gebied. Dit ordenen kan uitermate goed geoefend worden in de bouwhoek, door ver-

schillende bouwmaterialen aan te bieden kan een kind zelf ontdekken hoe hij hier mee kan werken. Door verschillende manieren van ordenen aan te bieden krijgt het kind inzicht in verschillende sorteervijzen en hij kan dit hopelijk, in een later stadium, met andere begrippen gebruiken. Kortweg, het ontwikkelen van een manier om te kunnen ordenen heeft als doel een concept te scheppen waarin kinderen allerlei begrippen kunnen rangschikken opdat het denken sneller en vanzelfsprekender zal gaan verlopen.

Oriëntatie op ruimte en tijd en wereldverkenning

Een kind moet leren om te gaan met ruimte en tijd. Door ordening van de ruimte wordt de ruimte voorspelbaar en uiteindelijk hanteerbaar voor een kind. Op die manier weet het kind welke activiteit in welke ruimte plaatsvindt, iets wat later ook belangrijk kan zijn in het dagelijkse leven. Hetzelfde geldt voor de ontwikkeling van tijdsbeleving. Niet alleen de uren van de dag zijn hierbij van belang, maar ook tijd op langere termijn speelt een rol in Piramide. Op het niveau van de dag wordt gewerkt aan de hand van een Dagritmepakket, de gebeurtenissen op een dag hebben een vaste volgorde die door dit pakket visueel gemaakt kan worden. Tijdsbegrippen op langere termijn - zoals begrippen als lente, zomer, herfst en winter- kunnen in de projecten naar voren komen en door de aankleding van het lokaal gevisualiseerd worden.

3.4 Doelstelling

De uiteindelijke doelstelling van het Piramideproject is:

"het ondersteunen van het eigen initiatief van het kind"

(Kuyk, JJ., van, (2003). *Piramide, De Methode voor jonge kinderen* blz. 14)

De ontwikkeling van alle kinderen die deelnemen aan Piramide staat voorop. Een uitgangspunt van deze methode is namelijk dat de ontwikkeling direct na de geboorte gestimuleerd kan worden en dat de steun van een volwassene leidt tot het functioneren op een hoger niveau. Vanuit deze denkwijze is Piramide ontstaan.

In de thuissituatie ontwikkelen jonge kinderen zich zelf, in het onderwijs gebeurt dit op een soortgelijke wijze. Het verschil is dat dit op een professionele en complexere basis plaatsvindt. In deze situatie is de optimalisering van de ontwikkeling het belangrijkste hoofddoel, hiermee bedoelen we dat de methode alles onderneemt om de ontwikkeling van de kinderen op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen. Uiteraard probeert men in het basisonderwijs altijd hiernaar te streven, maar door Piramide heeft men een middel ontworpen dat hierbij helpt.

Als het kind het totale pakket van Piramide heeft doorlopen is het de bedoeling dat er een zelfstandig individu is ontstaan, dat op zijn eigen wijze, met eigen keuzen een hoog leerrendement haalt uit de mogelijkheden die hij krijgt aangeboden van de basisschool. Door een aangepaste werkwijze streeft Piramide naar de optimalisatie van dit hoofddoel. De werkwijze in de praktijk staat in de volgende paragraaf uitgelegd.

3.5 Werkwijze

Bij de werkwijze draait alles om de speelleeromgeving van het kind, dit is de basis voor effectief spelen en leren. In de speelleeromgeving staat een duidelijke structuur centraal. De speelleeromgeving is niet alleen te omschrijven als hetgeen er nodig is in ruimte, maar ook de planning is een zeer belangrijk deel van dit begrip. Bij de inrichting van het lokaal wordt rekening gehouden met alle werkvormen die Piramide aanbiedt, het moet mogelijk zijn dat kinderen verschillende activiteiten kunnen ondernemen. Het spelen, zelfstandig leren, groepsactiviteiten en uitvoeren van opdrachten moeten zowel zelfstandig, in kleine groepjes als met gehele groep uitgevoerd kunnen worden.

De planning wordt besproken aan de hand van de jaarplanning, de dagplanning en het ouderprogramma. De dagplanning is opgedeeld in de verschillende activiteiten en de uitvoering daarvan.

3.5.1 Jaarplanning

In totaal is Piramide een 3-jarig programma, in Nederland start dit op de peuterspeelzaal en vervolgt dan in groep 1 en 2 van de basisschool. De programma's per jaar hebben een andere opbouw, maar er is een duidelijke samenhang te ontdekken. Het niveau van de opdrachten stijgt naarmate het kind ouder wordt en de projecten komen inhoudelijk steeds terug. Zo leren en herhalen de kinderen de stof die zij eerder al geleerd hebben.

Het jaarprogramma is verdeeld in twee delen, het jaar vangt aan met het Welkomprogramma. Tijdens dit programma worden de kinderen welkom geheten en leren ze de regels zodoende zichzelf te kunnen redden en zelfstandig te werken. In deze eerste kennismakingsperiode worden de kinderen geobserveerd en wordt bepaald welke kinderen in aanmerking komen voor tutoring. Na het Welkomprogramma komen er steeds projecten die ongeveer 3 weken in beslag nemen. In totaal zijn er 13 projecten per schooljaar. Het thema wordt afgesloten en meteen wordt gewerkt aan de voorbereiding van een nieuw project. De tutoring vindt gelijktijdig plaats met de projecten en volgt de thema's. De planning mag door de scholen flexibel gevolgd worden.

3.5.2 Dagplanning

De globale indeling van de dag is als volgt door Piramide vormgegeven, uiteraard kan (net zoals het jaarprogramma) flexibel omgegaan worden met deze indeling.

De dag start met een spelinloop, dit is de situatie waarbij de kinderen uit hun eigen opvoedingsomgeving naar de school komen. De bedoeling van deze spelinloop is dat de ouders meespelen en het kind zelf aan de slag zetten met een werkje, zo kunnen de ouders zien wat het inhoudt om deel te nemen aan Piramide. Tevens kunnen ze hun eigen kind zien spelen. Zodra de leerkracht alle kinderen in de klas heeft zullen de ouders verdwijnen en is de overgang van thuis naar school soepel verlopen.

Na de spelinloop zal de gehele groep starten met een groepsexploratie, dit is een dagelijks terugkerend ritueel en duurt niet langer dan een half uur. Tijdens deze groepsexploratie wordt aandacht besteed aan het thema van het project. Tevens wordt er op verschillende manieren duidelijk gemaakt welke stappen ondernomen gaan worden tijdens deze dag of verdere project. De activiteiten zijn uiteenlopend, zo kan er gekozen worden voor muziek, lezen of spel en beweging.

Nadat de groepsexploratie ten einde is gekomen zullen de tutorkinderen met de onderwijsassistent extra ondersteuning krijgen over het project. Vaak heeft dit verband met de eerder ondernomen activiteit tijdens de groepsexploratie. In een speciale ruimte in of buiten het lokaal zal de tutor individueel of in kleine groepjes verder werken aan de stimulering van de ontwikkeling van het kind betreffende het project.

De tutoring is niet voor alle kinderen bedoeld en de kinderen die in het lokaal blijven nemen deel aan het Spelen, Leren en Werken. Bij het spelen kunnen kinderen keuzes maken uit verschillende hoeken en plaatsen, zoals de huishoek. Bij zelfstandig leren krijgen de kinderen een aanbod van nieuwe materialen, vaak gebeurt dit aan de fantasietafel of in de themahoek. Hierbij krijgen de kinderen de kans om zelfstandig met de voorwerpen die met het project te maken hebben aan de slag te gaan en zodoende hun ontwikkeling te stimuleren. Het werken houdt eigenlijk in dat kinderen gaan werken aan gerichte opdrachten gegeven door de leerkracht, deze opdrachten worden veelal aangeboden tijdens de groepsexploratie.

Tijdens de ochtend hebben de kinderen na de hoeveelheid activiteiten honger en is er uiteraard tijd ingeruimd voor een tussendoortje. Hierbij wordt gezamenlijk gegeten en gedronken en kunnen de kinderen vertellen over hun ervaringen. Na het tussendoortje is er ruimte voor wat spel en beweging in de vorm van buitenspelen of spel in de speelzaal, ook activiteiten in het lokaal die met muziek maken van doen hebben horen hierbij. Alvorens er wordt afgesloten werken de kinderen in de cursorische kring. Dit is een activiteit die te maken heeft met één bepaald ontwikkelingsgebied. Een dagdeel wordt vervolgens afgesloten met een gezamenlijke activiteit, dit moment wordt door de leerkracht ingevuld. Er wordt teruggekeken op de dag en er wordt een vooruitblik gedaan naar het volgende dagdeel om de kinderen daarop voor te bereiden. Dit kan voor de kinderen nog duidelijker worden geïllustreerd aan de hand van het zogenaamde Dagritmepakket, dit is een pakket waarbij een handig overzicht van de dagen van de week kan worden geschetst.

Op veel scholen wordt gekozen om de uitvoering van methodisch werken in de ochtend plaats te laten vinden, omdat de kinderen over het algemeen gezien in de ochtend frisser zijn en meer concentratievermogen hebben. De ochtenden zijn geschikt voor leeractiviteiten, opdrachten en groepsexploraties, de middagen zijn korter en meer geschikt voor spel- en vrije activiteiten.

3.5.3 Ouderprogramma

De ouder van een kind wil vaak betrokken worden bij de ontwikkelingen op school. Door middel van een ouderprogramma biedt Piramide de mogelijkheid aan ouders om deze betrokkenheid vorm te geven. Iedere dag is er een spelinloop gepland waardoor ouders de mogelijkheid krijgen aangeboden om te kijken in de 'normale' klassensituatie aan het begin van de dag. Verder is het de bedoeling dat er tijdens ieder project ouderactiviteiten zijn, waardoor de ouders deel nemen aan de methode. Er is een ouderweek waarin de ouders samen in de klas mogen werken aan de ontwikkeling van nieuwe vaardigheden bij hun kind, die ze later thuis ook kunnen uitvoeren met hun kind. Uiteraard zijn er ook ouderavonden gepland, zowel individueel als gezamenlijk. De school bepaalt zelfstandig wanneer deze momenten ingepland gaan worden en op welke wijze deze vorm krijgen in de gehele planning van het jaar.

3.6 Theoretische basis

Piramide heeft verschillende theorieën als basis gesteld voor de invulling van de methode. De dynamische systeemtheorie is de belangrijkste basis voor de methode. Daarnaast is de inhoud van Piramide aangevuld de hechtingtheorie en de distancingtheorie. Als laatste zijn er nog de tutortheorie en de Item Response Theorie aan toegevoegd om het geheel compleet te maken. In de volgende paragrafen komen deze uiteenlopende theorieën aan bod en welke plaats zij innemen in Piramide.

3.6.1 De dynamische systeemtheorie

De dynamische systeemtheorie is ontwikkeld door Fischer en Rose (1998) en is de belangrijkste basis voor het Piramideproject. Het is een theorie die bestaat uit verschillende denkwijzen van onder meer Piaget en Vygotsky. Piaget gaat steeds uit van de cognitieve kracht van het kind en dat het kind zijn eigen ontwikkeling kan sturen. Vygotsky daarentegen beweert dat actieve interactie tussen het kind en de volwassene nodig is zodat het kind de cultuur en de sociale vaardigheden leert kennen. Dit zijn op het eerste gezicht twee uiteenlopende theorieën die in de dynamische systeemtheorie samenkomen.

Deze theorie stelt voorop dat de mens een zelfregulerend wezen is. De ontwikkeling van een individu verloopt, in tegenstelling tot de theorie van Piaget, niet in ontwikkelingsfasen. Ontwikkeling wordt gezien als een lange reeks van ontwikkelingscycli die vanaf het eerste levensjaar tot ongeveer het dertigste levensjaar een steeds hoger

niveau bereikt. Centraal hierin staan de veranderingen die de mens doormaakt, die veranderingen vinden plaats in twee cycli: een korte- en een langetermijncyclus.

3.6.2 De hechtingstheorie

De pedagogische component van deze methodiek is gebaseerd op de hechtingstheorie van Bowlby (1969), Ericson, Sroufe en Egeland (1985) en Riksen-Walraven (1989).

De relatie tussen de leerkracht en het kind is op deze theorie gebaseerd met het uitgangspunt dat het bieden van een veilige hechtingsrelatie een belangrijke voorwaarde is voor ontwikkeling. Door Piramide is deze theorie vertaald van de ouder-kindsituatie naar de schoolse setting. Zoals gezegd is een veiligheidsgevoel bij het kind belangrijk alvorens hij gaat ontdekken en uiteindelijk ontwikkelen. Uit deze theorie blijkt ook dat autonomie van het kind belangrijk is, maar dat hier wel duidelijke regels en structuur voor nodig zijn. Dit kun je duidelijk zien aan de indeling van de dagprogramma's van Piramide. Door deze vaste werkwijze zal een kind zich meer op zijn gemak gaan voelen en uiteindelijk juist door die veilige basis gaan ontwikkelen.

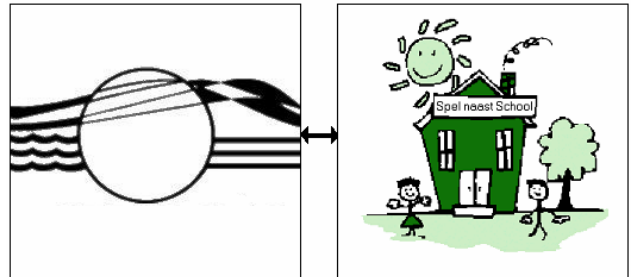
3.6.3 De distancingtheorie

De didactische component is afkomstig van de distancingtheorie van Sigel uit 1993. Deze pedagoog ontdekte dat het blijven hangen in het hier en nu een negatieve invloed heeft op de ontwikkeling. Concreet gezien wil dat zeggen dat een kind steeds een groter beeld zal gaan hebben over de begrippen toekomst, verleden, hier en nu. Representaties, die gevormd worden door ouders die wel afstand durven te nemen van het hier en nu, bieden kinderen een positief ontwikkelingsperspectief. De ouders kunnen door hun volwassenheid kennis overdragen over deze tijdsbegrippen. De opbouw van de projecten is afkomstig uit deze theorie. De projecten ontstaan hierdoor in een bepaalde volgorde. Steeds met een nieuw onderwerp wordt er gestart met het activeren van de voorkennis van de kinderen. Zo weet de leerkracht welke kennis er door de kinderen in het verleden al is opgedaan. Men gaat vervolgens het onderwerp naar het hier en nu vertalen. Nieuwe kennis wordt doorgespeeld aan de kinderen. Het lastigste is om vervolgens deze kennis om te zetten in wat voor rol dit kan hebben voor de toekomst. Door continue dezelfde structuur aan te houden krijgen de kinderen beter zicht op deze tijdsbegrippen en kunnen meer 'distance' nemen over verschillende onderwerpen.

Hoofdstuk 4 Piramide op Westerkim en Piramide vs. Spel naast School

Welke veranderingen heeft Westerkim gedaan aan het Piramideproject om deze eigen te maken?

Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen het project Spel naast School en het Piramideproject?

In dit hoofdstuk vinden we de antwoorden op deze twee deelvragen. De eerste deelvraag betreft paragraaf 4.1 en is volgens de vaste structuur van de voorgaande 2 hoofdstukken uitgewerkt. Vervolgens onderzoekt de schrijver van deze scriptie in paragraaf 4.2 de verschillen en de overeenkomsten tussen Piramide (zoals gegeven op Westerkim) en Spel naast School.

4.1 Piramide op Westerkim

Welke veranderingen heeft Westerkim gedaan aan het Piramideproject om deze eigen te maken?

De verworven theorie is afkomstig uit een interview met de onderbouwcoördinator Helen Huijsmans van Openbare Basisschool Westerkim, de volledige uitwerking van dit interview kunt u vinden in bijlage 1, op pagina 71.

4.1.1 Inleiding

OBS Westerkim is geopend rond 1986. Voorheen werd er niet gewerkt aan achterstanden in ontwikkeling van de kinderen, simpelweg omdat er niet veel kinderen met achterstanden waren. De allochtone aanwas startte met groeien ongeveer 8 jaar geleden. Westerkim constateerde dat er achterstanden ontstonden en dat een aantal kinderen extra ondersteuning nodig hadden. Uit eigen initiatief ontstond de ontwikkeling van het Ervaringsgericht onderwijs, een werkwijze waarbij men uitgaat van de ervaringen van de kinderen en men past daar het onderwijs op aan. In diezelfde periode werd Jack Slangen (resp. huidige directeur van OBS Westerkim) aangesteld als directeur. Hij constateerde dat een verandering nodig was aan het onderwijs van de onderbouw. Er moest meer sturing komen voor de kinderen met problemen en vooral op het gebied van de woordenschat. Vervolgens zijn de leerkrachten zelf gaan zoeken en kwamen uit bij Piramide, vanwege de gerichtheid op de woordenschat.

Tijdens het inspectiebezoek in september 2002 ontdekte de onderwijsbegeleidingsdienst dat er nog te weinig lijn in de onderbouw zat. Deze gebeurtenis leidde tot de aanstelling van Piramide als vaste werkmethode. Na deze beslissing is meteen het traject van cursussen in werking gezet, hetgeen startte in maart 2003. De duur van de cursus was vooraf vastgesteld op maximaal 3 jaar, wat inhield dat er 6 hele cursusedagen per jaar werden gehouden en veel praktische opdrachten gebaseerd op de basistheorie van Piramide. Tijdens deze cursus deed Westerkim alles in de denkwijze van Piramide en probeerde in deze testfase te verbeteren. De cursus had een open karakter en iedereen heeft een eigen inbreng gehad, hierdoor is de vorming van de methode aangepast op de behoeften van de school.

Dit leidde tot de officiële opening van Piramide op woensdag 1 februari 2006. Sindsdien is Piramide de officiële werkmethode van Westerkim en heeft de school zijn eigen wijze van invulling vorm gegeven.

4.1.2 Doelgroep

Hoewel er op Westerkim in het verleden al wel allochtone kinderen zaten, is het aantal de laatste 8 jaar sterk gestegen. Vanaf die tijd is het aandeel allochtone kinderen in de onderbouw gestegen tot 40%, de afgelopen jaren is dit percentage redelijk stabiel gebleven. Bij aanvang van schooljaar 2006-2007 is een kleine daling in dit percentage te merken, maar de school wil hierdoor niet spreken van een tendens die door zal gaan zetten.

Van oorsprong is Piramide bedoeld voor homogene groepen, maar aangezien Westerkim uit verschillende nationaliteiten bestaat zijn er alleen heterogene groepen. Er zijn zowel allochtone als autochtone kinderen die verschillende niveau's hebben. Westerkim kijkt bij de indeling van de groepen naar het individuele kind en zijn kunnen. Een allochtoon kind van 4 is namelijk nauwelijks te vergelijken met een autochtoon kind van 6. De halve kringen zijn ingedeeld op niveau en niet op leeftijd. Het kan zo gebeuren dat een kind qua leeftijd in groep 2 zit, maar qua niveau met kinderen uit groep 1 in een subgroep zit.

De indeling van de klassen is door de invoering van Piramide eigenlijk niet veranderd. De drie kleuterklassen werden al steeds zo goed mogelijk evenredig ingedeeld. Westerkim deelt de klassen altijd in op verschillende verhoudingen. Zo wordt gekeken naar de ratio meisjes-jongens, allochtoon-autochtoon en tevens wordt gekeken naar de gemiddelde leeftijd per klas. De problematiek van de kinderen op deze school is naast de taalproblematiek beperkt, de belangrijkste doelgroep was het bereiken van de minder taalvaardige kinderen.

4.1.3 Visie

De uitgangspunten van de school zijn gelijktijdig in de periode van de ontwikkeling van Piramide op papier gezet. Deze uitgangspunten zijn de volgende:

- Het bevorderen van de zelfstandigheid van en de samenwerking tussen kinderen
- Goede omgangsvormen met volwassenen
- Sociaal gedrag
- Het efficiënt omgaan met de lestijd
- Duidelijke regels voor de kinderen
- Goed contact tussen ouders en school

Het pedagogische beleidsplan is in 2002 gevormd. De uitgangspunten van de school lagen niet duidelijk vast en dit leidde tot onduidelijkheid bij zowel leerkrachten als de ouders. Men vreesde ervoor dat de toestroom van nieuwe leerlingen hierdoor zou afnemen. De schoolleiding heeft deze uitgangspunten geformuleerd zodoende een duidelijkere visie te creëren wat men met de school wil bereiken.

4.1.4 Doelstelling

De doelstelling tijdens de introductie cursus was om te voldoen aan de richtlijnen van het Cito, zodat het Piramide-Certificaat behaald kon worden. Nu Piramide draait wil de school de methode aanhouden en daarvoor is er een controle na 4 jaar. Hiervoor moet betaald worden, want er wordt een test afgenomen, dan pas is verlenging van het certificaat mogelijk. De methode is in de loop der jaren gecommercialiseerd.

De school heeft vooraf een doelstelling voor ogen op het gebied van de duur van de methode. De onderwijsassistenten zijn gegarandeerd tot 2006 aanwezig, maar er loopt een aanvraag tot 2010. Er zullen dan wel wijzigingen plaatsvinden, er zullen in plaats van drie slechts twee onderwijsassistenten te betalen zijn. Het project draait dan in een magere vorm door. De uiteindelijke doelstelling van de school is het verbeteren van het kwaliteit van het onderwijs. Uit de toetsen van Cito is geconcludeerd dat de vooruitgang op het gebied van taalontwikkeling goed te noemen is, op het gebied van ordenen zijn de resultaten wisselend. De school wil pas echt spreken van vooruitgang als er een langere periode aan de verbeterde resultaten voldaan kan worden.

4.1.5 Werkwijze

Aangezien Westerkim niet aan de standaard klassen voor Piramide voldoet (er zijn geen homogene maar heterogene groepen) is de methode aangepast aan de school. Er is maatwerk geleverd op het gebied van de werkwijze van de methode. Dit is terug te zien in de wijzigingen in de jaar- en dagplanning en ook het ouderprogramma heeft een andere invulling gekregen dan eerder beschreven in hoofdstuk 3.

4.1.5.1 Jaarplanning

In tegenstelling tot de jaarplanning van Piramide heeft Westerkim een eigen invulling gegeven aan het jaarrooster. Deze invulling is tijdens de cursus in samenspraak met de leerkrachten en de trainster tot stand gekomen.

Wat zijn de veranderingen in het jaarprogramma?

Het aanbod van de thema's is gereduceerd naar een aantal van 10 (in plaats van de 13 Piramideprojecten per jaar). De keuze hiervoor is duidelijk; Westerkim heeft eenmaal per jaar een eigen schoolproject waaraan ook de kleuterklassen deelnemen en ieder jaar wordt er aandacht besteed aan de Kinderboekenweek. De thema's die niet aan bod komen tijdens een schooljaar schuiven logischerwijs op naar een volgend jaar, zodat het aanbod wel gestructureerd blijft. Vanuit Piramide is ook een vaste volgorde bepaald in thema's, deze wordt gevolgd door Westerkim. Er wordt over maatwerk gesproken omdat de gehele planning aangepast is aan de behoeften van de school en de leerkrachten.

4.1.5.2 Dagplanning

De vaste werkwijze van de dagplanning is tijdens de cursusperiode flink onder de loep genomen. Een aantal leerkrachten wilden hun eigen start van de dag indelen, dat wil zeggen dat zij allen met een andere activiteit wilden starten. De een wilde graag beginnen met een kring, de ander wilde beginnen met gymles. Tijdens de cursusfase hebben de leerkrachten kunnen zoeken naar een eigen invulling en uiteindelijk is er een gepast programma gemaakt voor alle klassen. Deze dagindeling is nu per klas gelijk en de onderlinge verschillen zijn geminimaliseerd door de cursus.

Wat zijn de veranderingen in de dagindeling?

De dagindeling is globaal te beschrijven. Alle klassen beginnen met een spelinloop, waarbij de leerkracht de ouders aan de deur ontvangt en de onderwijsassistent zet de kinderen aan het werk/spelen. Een aantal kinderen wordt in deze tijd voorbereid op de halve kring, over het algemeen gezien zijn dit de taalzwakkere kinderen. De uitvoering van de halve kring is in iedere groep hetzelfde en wijkt niet af van de voorschreven handelingen van Piramide.

De methodiek verlangt van een school dat er minimaal vier dagdelen aan gewerkt wordt zodoende succes te kunnen bemerken. Op Westerkim heeft men gekozen voor de invulling van Piramide op de ochtenden. De kinderen zijn dan nog fris en kunnen meer opnemen dan in de middaguren. De leerkrachten ervaren deze invulling als positief, want op deze wijze kunnen zij in de middag de dingen doen die ze leuk vinden. Ook kunnen ze zich dan laten leiden door wat de kinderen graag willen gaan doen. Het evenwicht tussen zelfstandig invullen en methodisch werken heeft er voor gezorgd dat de leerkrachten zich niet in een keurslijf gestoken voelen.

Welke veranderingen in werkwijze zijn nog meer ingevoerd?

Uit de ervaring van de klassen bleek dat sommige kinderen nog extra ondersteuning nodig hadden voor de ontwikkeling van de taalvaardigheid. Expertise Centrum Nederland heeft een aantal taalroutines ontwikkeld, die Westerkim heeft toegevoegd aan de dagelijkse gang van zaken tijdens Piramide. Een taalroutine wil zeggen dat op regelmatige momenten bepaalde taalactiviteiten gedaan wordt waarbij kinderen precies weten wat je doet. Dat houdt in dat Westerkim diverse activiteiten met taal in de school aanwezig heeft:

- *De klankplank*; een plank waarop woorden staan die met elkaar te maken hebben, en meestal ook rijmende woorden.
- *De lettermuur*; Hierop staan alle letters van het alfabet, met voorbeelden erbij.
- *De centrale letter*; dit is een muur waarop alle woorden en voorwerpen hangen die met een bepaalde letter te maken hebben.
- *Boekenhoekje*; een speciale hoek met boekjes (indien mogelijk gebonden aan een thema) waar de kinderen zelfstandig mogen 'lezen'.
- *Logeerbeer*; een knuffel die steeds bij iemand thuis gaat logeren (in het weekend) en waarbij de ervaringen van Beer opgeschreven worden in een soort dagboek. Dit wordt klassikaal besproken.
- *Vertelkoffertje*; een koffer met een aantal (projectgebonden) voorwerpen waarover de kinderen kunnen vertellen.
- *Verteltafel*; deze tafel staat in het lokaal en heeft een aantal voorwerpen waarmee kinderen kunnen fantaseren en spelen. Het doel is om kinderen te laten vertellen.
- *Interactief voorlezen*; dit is een werkwijze waarbij speciale vraagstellingen leiden tot het interactieve lezen, zodoende er meer betrokkenheid komt vanuit de kinderen bij het voorgelezen boek.

Een aantal van deze taalroutines werden al voor de invoering van Piramide gebruikt door de school, maar nu zijn ze verweven in het dagelijkse handelen in Piramide.

4.1.5.3 Ouderprogramma

Gedurende de beginfase van Piramide op Westerkim is de spelinloop een wekelijkse activiteit geweest. Maar het animo onder de ouders nam steeds meer af. Dit leidde er toe dat er steeds minder ouders aanwezig waren tijdens die spelinloopmomenten.

In overleg met de trainster is besloten de spelinloop op maandelijkse basis te laten verlopen, met steeds een wisselend dagdeel. Dat wil zeggen, de ene maand op maandag de volgende op dinsdag etc. De opkomst is hierdoor flink gestegen waardoor de oorspronkelijk bedoeling van de spelinloop nu beter is ingevuld.

Het voordeel van een leerkracht en een onderwijsassistent is dat een van de twee aan de deur de ouders kan ontvangen. De ouders hebben dan een vast aanspreekpunt en de persoon aan de deur heeft dan ook echt alleen tijd voor die ouders. De ander kan de kinderen in de klas aan het werk zetten. De ouders hebben nu meer tijd om vragen te stellen, informatie te verwerven of om simpelweg een gezellig praatje te houden. Op deze wijze is er meer betrokkenheid van de ouders bij de school. Deze verandering is positief en wordt door de ouders van de school op waarde geschat. In tegenstelling tot de kinderen worden de ouders niet getoetst op de tevredenheid over Piramide.

4.1.6 Theoretische basis

Tijdens het interview is nauwelijks gesproken over de veranderingen in de theoretische basis van Piramide. Er is gebleken dat Westerkim in de oorsprong van Piramide niets verandert heeft. Wel is op het gebied van de dagplanning en de werkwijze een aanvulling gedaan vanuit het Expertise Centrum Nederland op het gebied van de taalontwikkelingsstimulering. Praktisch is dit uitgewerkt in de taalroutines.

4.2 Piramide vs. Spel naast School

Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen het project Spel naast School en het Piramideproject?

De twee methodieken zijn in de hoofdstukken 2 en 3 duidelijk beschreven en in paragraaf 4.1 is de invulling van Piramide door Westerkim besproken. De overeenkomsten en verschillen tussen Spel naast School en Piramide zoals gegeven op Westerkim zullen in deze paragraaf naar voren komen. De auteur heeft gekozen voor een schematische verwerking, opdat een duidelijk overzicht gevormd wordt. Eerst worden de overeenkomsten besproken, later komen de verschillen aan bod. Tenslotte zal een eindconclusie leiden tot de opzet van het praktijkonderzoek.

4.2.1 Overeenkomsten Piramide vs. Spel naast School

De overeenkomsten zijn ingedeeld op verschillende deelgebieden zoals de vorige twee hoofdstukken zijn verdeeld. Om de overeenkomst te verduidelijken zal onder de beide methodieken een samenvatting vanuit de eerder literatuurstudie geplaatst worden.

Overeenkomst op het gebied van:	Piramide	Spel naast School
Doelgroep Beiden gericht op zowel allochtone als autochtone kinderen.	"het jonge kind in de leeftijd 2,5 tot 6 jaar" + "Zowel de kinderen die een achterstand in hun ontwikkeling hebben als kinderen die een 'normale' ontwikkeling hebben kunnen deelnemen aan Piramide."	"kinderen in de leeftijdscategorie van 4 tot 6 jaar. Het zijn kinderen die in groep 1 en 2 van de basisschool zitten, het betreft zowel autochtone als allochtone kinderen."
Visie Spel is plezier, spel is ontwikkeling.	"...grotendeels staat het in het teken van spel. Spelen is plezier is hierbij een belangrijk uitgangspunt."	"Spelen is leren, dat is de overkoepelende visie van het huidige Spel naast School project. In de methodiek wordt spelen noodzakelijk geacht om tot ontwikkeling te komen. Plezier is een belangrijke factor in het spel."
Visie De motoriek, sociale ontwikkeling, verstandelijke ontwikkeling en de taal/spraakontwikkeling	Aan deze ontwikkelingsgebieden wordt gewerkt tijdens de dagelijkse invulling van Piramide.	Aan deze ontwikkelingsgebieden wordt gewerkt tijdens de dagelijkse invulling van Spel naast School.
Doelstelling Verbeteren van het eigen initiatief van het kind.	"De uiteindelijke doelstelling is het ondersteunen van het eigen initiatief van het kind."	"een verbeterde spelontwikkeling bij het kind"

Werkwijze Een methodisch opgezette werkwijze	De indeling van het jaar en de dag zijn gestructureerd, de werkwijze is steeds hetzelfde.	De spelbegeleiding is opgedeeld in verschillende fasen, steeds wordt methodisch gewerkt aan een fase.
Werkwijze Sterke gerichtheid op het individuele kind	Vanuit de tutoring van Piramide wordt regelmatig in kleinere groepjes gewerkt, ook wordt er wel eens individueel gewerkt.	Spel naast School werkte in kleinere groepjes voor het individuele kind en soms ook individueel met het spelkind.
Werkwijze De interactie naar het kind staat centraal	"De hoekstenen hangen allen samen door een centraal begrip: dit is het begrip transactie"	"Tijdens de spelmomenten staat interactie tussen kind, (ouder) en spelbegeleider centraal."
Theoretische basis Transactioneel ontwikkelingsmodel en dynamische systeemtheorie hebben raakvlakken	"Deze theorie stelt voorop dat de mens een zelfregulerend wezen is"	"Een van de belangrijkste ontdekkingen van de ontwikkelingspsychologie is dat het kind van het allereerste begin mede vorm geeft aan zijn eigen opvoedingsomgeving"

4.2.2 Verschillen Piramide vs. Spel naast School

Verskil op het gebied van:	Piramide	Spel naast School
Doelgroep De duur van de methodiek	"De duur van Piramide is vooraf besproken, ieder kind volgt het traject en is rond dezelfde tijd klaar. Op de meeste scholen is het op dit moment zo dat het einde van de 2 ^e kleuterklas meteen het einde van Piramide betekent."	"De duur van het project is verschillend, maar vanuit het oogpunt van de opvoedingondersteuning kan het project niet van langdurige aard zijn. Over het algemeen zijn rond de 30 contactmomenten nodig"
Visie Piramide werkt aan meer ontwikkelingsgebieden.	Piramide heeft acht ontwikkelingsgebieden waar het aan werkt en heeft op elk van die gebieden een meer didactischere inslag.	Spel naast School werkt in vergelijking tot Piramide aan een beperkt aantal ontwikkelingsgebieden.

Doelstelling Spel naast School richt zich meer op de ouderbetrokkenheid.	"De ouder van een kind wil vaak betrokken worden bij de ontwikkelingen op school. Door middel van een ouderprogramma biedt Piramide de mogelijkheid aan ouders om deze betrokkenheid vorm te geven". Op Westerkim is een aanpassing gedaan om de betrokkenheid van ouders maximaal te houden, maar is die aanpassing in de ogen van de ouders voldoende?	"het vergroten van de ouder- en onderwijsbetrokkenheid, in de thuissituatie het aanbrengen van bij het kind passende spelvoorwaarden en het toeleiden van het gezin naar activiteiten en voorzieningen in de buurt"
Werkwijze Interactie naar de ouder toe	Bij Piramide is er een beperkte aandacht voor de ouder, de interactie beperkt zich tot contacten aan de deur en tijdens geplande momenten.	Bij Spel naast School was een doel ook de opvoedingsondersteuning aan de ouders. Is door het wegvallen van Spel naast School voldoende aandacht voor opvoedingsondersteuning aan de ouder op Westerkim?
Theoretische basis Balansmodel is niet terug te vinden in Piramide	Piramide gaat uit van de verbeteringen in de ontwikkeling van het kind en heeft in mindere mate oog voor de ontwikkeling van de directe omgeving van het kind. Hebben de ouders voldoende steun aan het Piramide-project?	"Wanneer een opvoeding gezien wordt als een transactioneel proces, waarin ouders en kinderen elkaar wederzijds beïnvloeden in relatie met de context van het gezin, de omgeving, hebben zowel kindfactoren, ouderfactoren als omgevingsfactoren invloed op dit proces."
Theoretische basis Hechtingstheorie en distancingtheorie zijn niet terug te vinden in de spelbegeleiding.	"Het pedagogische component van deze methodiek is gebaseerd op de hechtingstheorie" + "Het didactische component is afkomstig van de distancingtheorie"	Doordat Piramide een schoolse inslag heeft zijn er theorieën toegevoegd met betrekking tot de pedagogische en didactische componenten. Spel naast School heeft dit in het verleden niet aan de methodiek toebedacht.

4.2.3 Conclusie analyse Piramide vs. Spel naast School

De overeenkomsten laten duidelijk zien dat de twee methodieken veel met elkaar gemeen hebben. Opvallend is de aandacht voor het individuele kind dat in beide methodieken sterk voorop staat, evenals de visie op het spelen; spelen is plezier. Deze overeenkomsten geven de indruk dat er een goede vervanger is gevonden van Spel naast School in Piramide.

Doch lijken de verschillen ook groot te zijn. Piramide werkt aan meer ontwikkelingsgebieden voor het individuele kind, hiermee is de aandacht van Spel naast School voor de problematiek van kinderen grotendeels ingevuld. Het grootste opvallende kenmerk van deze analyse is dat de aandacht voor het systeem om het kind minder aanwezig is dan bij het voormalige Spel naast School. Zaken zoals opvoedings-ondersteuning en het toeleiden naar voorzieningen is niet terug te vinden in de methodiek van Piramide. Voortvloeiend uit deze analyse zal het praktijkonderzoek plaats gaan vinden, inzake de verschillen die geconstateerd zijn te onderzoeken en zo mogelijk aanbevelingen ter verbetering te doen. Concreet betekend dit voor het onderzoek dat de onderzoeker zich gaat richten op de tevredenheid van de ouders met betrekking tot Piramide op Westerkim.

Hoofdstuk 5 Het praktijkonderzoek

5.1 Totstandkoming praktijkonderzoek

Wat is het praktijkonderzoek en hoe is dit tot stand gekomen?

Het praktijkonderzoek is gebaseerd op het theoretische onderzoek uit de voorgaande hoofdstukken. In deze hoofdstukken zijn zowel Spel naast School als Piramide duidelijk uitgewerkt en is in hoofdstuk 4 een overzicht geschetst van de uitvoering van Piramide op Openbare Basisschool Westerkim. Uit het interview, dat de basis is van hoofdstuk 4, blijkt dat de school op veelvuldige wijze veranderingen heeft doorgevoerd in de methodiek van Piramide om deze aan te passen aan de behoeften van de school.

Uit hoofdstuk 4 blijkt dat overeenkomsten tussen Spel naast School en Piramide, zoals gegeven op Westerkim, nauwelijks uiteenlopen en dat de verschillen minimaal zijn betreffende de aandacht en ontwikkelingsstimulering van het kind. Wel blijkt uit de analyse dat de verschillen vooral liggen in de aandacht voor de ouders, vormgegeven in het ouderprogramma van Westerkim. In Spel naast School was opvoedingsondersteuning een belangrijk aspect, iets wat mogelijk niet voldoende gebeurt in Piramide. In het praktijkonderzoek gaat de onderzoeker op zoek naar de behoeften van de ouders en probeert de ouders hun waardering te laten uitspreken over Piramide. Op deze wijze kan de school veranderingen doorvoeren ter verbetering van het ouderprogramma.

Gaandeweg de ontwikkeling van deze scriptie heeft de onderzoeker gemerkt dat de toegevoegde waarde van interviews met de leerkrachten waarschijnlijk minimale toevoegingen zullen opleveren, aangezien er slechts een beperkt aantal leerkrachten en onderwijsassistenten zijn. In het interview met Helen Huijsmans zijn een aantal malen de ouders besproken, maar is er geen duidelijke meningsvorming van de ouders naar voren gekomen. Ook viel het op dat de school geen actie (tot zover mogelijk) ondernomen heeft om de behoeften van de ouders te inventariseren. Het onderzoek heeft gaandeweg de ontwikkeling van deze scriptie een verandering doorgemaakt, die uiteindelijk leidt tot een onderzoek naar de oudertevredenheid over Piramide zoals gegeven op Westerkim.

5.2 Soort onderzoek

Welk soort onderzoek zal plaats gaan vinden?

De ouders van Westerkim zijn regelmatig op school, maar gezien de grote hoeveelheid ouders zal niet gekozen worden voor een kwalitatief onderzoek. Dit is een onderzoek dat te tijdrovend zal zijn voor het grote aantal respondenten. Daarom is gekozen voor een kwantitatief onderzoek. Door middel van een samengestelde vragenlijst zullen de ouders de mogelijkheid krijgen om hun mening over het Piramideproject te laten blijken. De invulling van de vragenlijst zal anoniem gebeuren, zodat de ouders geen belemmering kunnen voelen over hetgeen zij invullen. De vragenlijst heeft in samenspraak met de coördinator van Spel naast School, de inhoudelijk begeleidster van Spel naast School (verbonden aan Westerkim) en de beoordelende docent zijn definitieve vorm gekregen.

De inhoud van de vragenlijst is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- *Titel* van de vragenlijst
- *Inleiding*: Er wordt een korte inleiding gegeven met hierin de reden van het onderzoek. Tevens wordt hier een overzicht geschetst van het verdere verloop van de vragenlijst. Er wordt anoniem geënquêteerd, zodat er minder belemmeringen hoeven te zijn voor invullen van de mening.
- *De vragenlijst*: Dit zijn meerdere vragen in verschillende categorieën:
 - A *Persoonsgegevens*: Hierbij worden kort de belangrijkste gegevens voor het onderzoek gevraagd. Er wordt gewerkt met meerkeuzevragen. Bij bepaalde vragen wordt ruimte open gelaten voor eigen invulling.

- B *Aanmelding op school en startfase Piramide:*
Vragen over de startperiode op de school
- C *Piramideproject:*
De inhoudelijke vragen over het Piramideproject en de accenten in de begeleiding door de leerkracht.
- D *Relatie tussen leerkracht en kind:*
Vragen met betrekking tot de kwaliteit van de pedagogische relatie, zoals gezien door de ouders.
- E *Themabijeenkomsten:*
Stellingen met betrekking tot de gegeven themabijeenkomsten en het peilen van de interesse in thema's.
- F *Hulp in opvoeding:*
Ouders kunnen aangeven of Westerkim voldoende aandacht besteed aan de hulp in de opvoeding.
- G *Opvoedingsvragen:*
Door verschillende onderwerpen aan te dragen en ruimte te geven voor eigen invulling kunnen ouders laten blijken welke onderwerpen moeilijk zijn in de opvoeding van hun kind.
- H *Waardering:*
Er wordt een uiteindelijk punt gevraagd op een 10-puntsschaal voor de waardering van de uitvoering van Piramide op Westerkim.

Bij de categorieën B tot en met F wordt gewerkt aan de hand van een waarderings-schaal opgedeeld in vijf mogelijkheden: helemaal mee eens, mee eens, geen oordeel, oneens en helemaal mee oneens.

Na elke categorie krijgt de respondent de mogelijkheid om op een aantal witregels opmerkingen te plaatsen. Dit kunnen tips of aanwijzingen zijn, mogelijk ook over de inhoud van de vragenlijst.

Afronding:

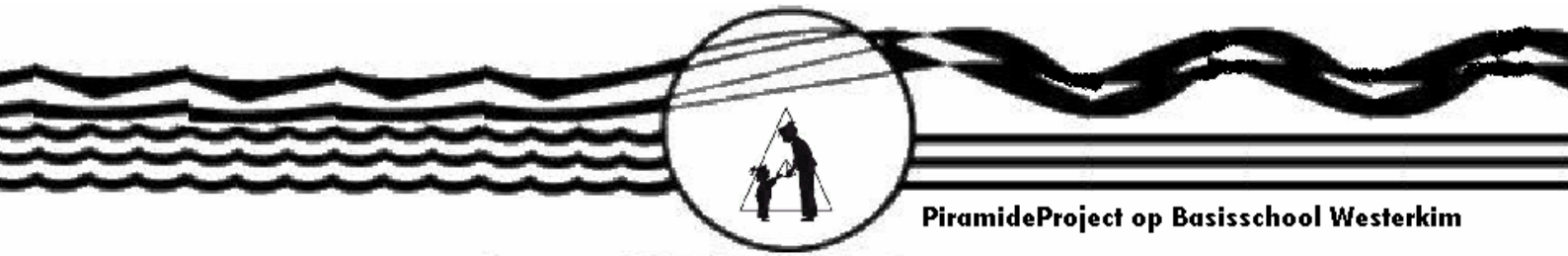
De vragenlijst wordt besloten met het teken dat het einde bereikt is en een bedankwoord voor de respondent.

De overweging is gemaakt om de vragenlijst te laten vertalen. Uit de spelbegeleidingspraktijk, maar ook uit ervaringen op de scholen, is gebleken dat de Nederlandse ouders weinig problemen ondervinden met het invullen van een vragenlijst. De Turkse ouders hebben meer moeite hiermee, voornamelijk door de taalbarrière. Door de hoeveelheid open vragen, die soms moeilijk te begrijpen zijn, waardoor de respondenten de vragenlijst niet invullen. Om deze doelgroep, die op Westerkim ruim vertegenwoordigd is, te kunnen bereiken is de vragenlijst in het Turks vertaald. Dit is, na een lange zoektocht, gedaan door een kennis vanuit de spelbegeleidingskring. Via via is er een Turkse mevrouw bereid gevonden voor het vertalen van deze vragenlijst. Met die handreiking (resp. het vertalen van de lijst) tracht de onderzoeker een groter bereik te creëren en meer resultaten te kunnen verzamelen. De vertaling van deze vragenlijst is te vinden als bijlage 2 op pagina 79.

De samenstelling van de vragenlijst is zorgvuldig gebeurd, en is meerdere malen veranderd van lay-out. De auteur van deze scriptie heeft de uiteindelijke versie vermenigvuldigd (59 exemplaren) en op de school uitgegeven. De uitgewerkte versie die de respondenten gekregen hebben staat op de volgende pagina's. Op de volgende pagina's ziet u de gebruikte vragenlijst zoals deze origineel is afgenomen.

Vervolgens zal de onderzoeker de verworven informatie in beeld brengen in hoofdstuk 6.

5.3 De vragenlijst

Piramide: **Vragenlijst oudertevredenheid op Westerkim**

Sinds 1 februari 2006 is Westerkim een officiële Piramideschool. Nu het project ruim een jaar draait op de school ben ik, als student Pedagogiek, in opdracht van Westerkim en Spel naast School een onderzoek gestart naar de tevredenheid over dit Piramideproject.

Eén van de werkwijzen van een Piramideschool is het uitnodigen van de ouders om regelmatig de school te bezoeken. Voor de continuïteit en het slagen van het project is uw mening over deze werkwijze zeer belangrijk. Vandaar dat deze vragenlijst gemaakt is.

Ik wil u vragen deze vragenlijst in te vullen. De vragenlijst is anoniem. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 15 minuten. Na ontvangst van de vragenlijsten ga ik de resultaten samenvatten en aanbevelingen doen voor de school. Hopelijk komen er goede tips waar Westerkim als school iets aan heeft!

Alvast bedankt voor uw medewerking!

A handwritten signature in brown ink, appearing to read 'Matté Schroder'.

Matté Schroder

5e Jaarsstudent Pedagogiek
(ex) Spelbegeleider Spel naast School

De vragenlijst

In de vragenlijst komen 8 onderwerpen aan bod. Deze onderwerpen zijn:

- A Achtergrondgegevens
- B Aanmelding op school en startfase Piramide
- C Piramideproject
- D Relatie tussen leerkracht en kind
- E Themabijeenkomsten
- F Hulp in opvoeding
- G Opvoedingsvragen
- H Waardering

A. Achtergrondgegevens			
Voor het onderzoek hebben wij enkele gegevens nodig om een duidelijk beeld te krijgen over de achtergrond van de geïnterviewden.			
1.	Hoeveel kinderen uit uw gezin zitten op Westerkim? ☐ 1 kind ☐ 2 kinderen ☐ 3 kinderen ☐ 4 of meer kinderen		
2.	Wat is de leeftijd van het jongste kind dat op Westerkim zit? ☐ 4 jaar ☐ 5 jaar ☐ 6 jaar ☐ Anders namelijk:		
3.	Wat is de nationaliteit van uw kind(eren)? ☐ Nederlands ☐ Turks ☐ Anders namelijk:		
4.	Bij welke leerkracht zit uw jongste kind in de kleuterklas? (meerdere antwoorden mogelijk) ☐ Juffrouw Marleen / Helen ☐ Juffrouw Carla ☐ Juffrouw Ingrid		
5.	A. Ik ben bekend met het oude project SNS:	☐ Ja	☐ Nee
	B. Ik weet wat spelbegeleiding inhoudt:	☐ Ja	☐ Nee
	C. Ik heb ooit deelgenomen aan een spelproject:	☐ Ja	☐ Nee

Bij de volgende onderwerpen staan een aantal stellingen over de school van uw kind. Ik wil u vragen om bij iedere stelling aan te geven of het eens of oneens bent met de stelling. Na ieder onderwerp is ruimte beschikbaar voor opmerkingen.
Handige tips of aanwijzingen zijn van harte welkom!

IN WELKE MATE BENT U HET EENS MET DE VOLGENDE UITSPRAKEN?		Helemaal mee eens	Mee eens	Geen oordeel	Oneens	Helemaal mee oneens
B. Aanmelding op school en startfase Piramide						
1	Wij hebben informatie (in de vorm van een folder) gekregen over Piramide op Westerkim.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Piramide is een belangrijke reden geweest om ons kind aan te melden op Westerkim.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Na aanmelding hebben wij een voorlichting gekregen over het project Piramide door Westerkim.	☐	☐	☐	☐	☐
4	De werkwijze van Piramide was meteen duidelijk voor ons.	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte voor opmerkingen:						
C. Piramideproject						
5	De leerkrachten hebben altijd tijd voor mij.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Ik ben tevreden over wat mijn kind op school leert.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ik ben altijd op de hoogte van het thema van het project.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Ik vind het belangrijk dat mijn kind in kleine groepjes werkt.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Mijn kind wordt aangemoedigd om al zijn mogelijkheden te ontwikkelen.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Ik krijg duidelijke informatie over het onderwijs dat mijn kind krijgt.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Ik krijg duidelijke informatie over de vorderingen van mijn kind.	☐	☐	☐	☐	☐
12	De school heeft voldoende ruimte voor de uitvoering van Piramide.	☐	☐	☐	☐	☐
13	De school heeft voldoende materialen om mijn kind te laten leren.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Ik kan in overleg met leerkrachten mee bepalen wat mijn kind zal leren.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Als er ouderinloop is ben ik aanwezig.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Mijn kind heeft baat bij individuele begeleiding.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Ik zie dat mijn kind baat heeft bij Piramide.	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte voor opmerkingen:						

IN WELKE MATE BENT U HET EENS MET DE VOLGENDE UITSPRAKEN?	Helemaal mee eens	Mee eens	Geen oordeel	Oneens	Helemaal mee oneens
D. Relatie tussen de leerkracht en kind					
18 De leerkrachten en de kinderen gaan respectvol met elkaar om.	☐	☐	☐	☐	☐
19 De leerkrachten houden rekening met de beperkingen van mijn kind.	☐	☐	☐	☐	☐
20 Ik ben tevreden over de manier waarop de leerkrachten mijn kind opvoeden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte voor opmerkingen:					

E. Themabijeenkomsten					
21 Ik vind dat Westerkim voldoende themabijeenkomsten houdt.	☐	☐	☐	☐	☐
22 De onderwerpen van de themabijeenkomsten zijn interessant.	☐	☐	☐	☐	☐
23 Ik ga naar alle themabijeenkomsten als ik kan.	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte voor opmerkingen: (nieuwe onderwerpen?)					

F. Hulp in opvoeding					
24 Westerkim geeft voldoende hulp bij opvoeding.	☐	☐	☐	☐	☐
25 Ik zou graag meer ondersteuning willen hebben in de opvoeding thuis.	☐	☐	☐	☐	☐
26 De school geeft voorlichting over de mogelijkheden in de buurt voor opvoedingsondersteuning.	☐	☐	☐	☐	☐
27 Ik kan bij de leerkracht terecht met opvoedingsvragen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte voor opmerkingen:					

Bij de volgende vraag staan een aantal onderwerpen die als lastig ervaren kunnen worden in de opvoeding van kinderen. Bij deze vraag zijn meerdere antwoorden mogelijk. De open vakken mag u zelf gebruiken om eigen onderwerpen toe te voegen.

G. Opvoedingsvragen	
Wat vindt u moeilijk aan de opvoeding van uw kind? (meerdere antwoorden mogelijk)	
☐	Taalontwikkeling
☐	Ontwikkeling van beweging
☐	Samenspelen met leeftijdsgenoten
☐	Consequent zijn
☐	Structuur geven
☐	Nee zeggen
☐	Naar elkaar luisteren
☐	
☐	
☐	

H. Waardering									
Geef een punt voor Piramide op Westerkim op een schaal van 1 tot 10 waarbij 1 het laagste punt is en 10 het hoogste punt.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Dit is het einde van de vragenlijst.

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Hoofdstuk 6 Informatieverwerking

Zijn er nieuwe conclusies en aanbevelingen ten behoeve van de uitvoering van het bestaande Piramideproject?

Voor het onderzoek zijn in totaal 58 vragenlijsten op Westerkim verspreid. 32 vragenlijsten waren bestemd voor de kinderen uit groep 1 en 26 vragenlijsten voor de kinderen uit groep 2. Omdat in groep 1 acht Turkse kinderen en in groep 2 vijf Turkse kinderen zitten heeft de onderzoeker 13 vragenlijsten laten vertalen in het Turks.

De vragenlijst bestond uit een aantal deelonderwerpen. In dit hoofdstuk zullen de resultaten per deelonderwerp worden gepresenteerd. In bijlage 3 op pagina 85 is een compleet overzicht te vinden van de verkregen resultaten, deze resultaten zijn verwerkt in het programma Excel.

Door middel van een analyse zal de betekenis van de verworven informatie worden nagegaan, indien nodig voorzien van een kritische kanttekening. Daarnaast zal worden getracht door middel van de analyse de representativiteit van de resultaten weer te geven. Ieder deelonderwerp heeft dezelfde volgorde van behandeling, er wordt gestart met de feitelijke gegevens vanuit de enquête. Vervolgens worden deze gegevens besproken door de onderzoeker. Tenslotte wordt, indien dit mogelijk is, een bruikbare en praktische aanbeveling gedaan worden voor Westerkim. Aan het einde van dit hoofdstuk worden de bevonden aanbevelingen op-gesomd in een samenvatting. Deze aanbevelingen worden gepresenteerd aan Westerkim.

6.1 Achtergrondgegevens (A)

Dit thema bestond uit 5 vragen. De respondenten werden gevraagd hun antwoorden aan te kruisen. Hierbij bleken geen problemen te zijn want er was geen non-respons. De ingevulde lijsten hebben de volgende gegevens voor het onderzoek opgeleverd:

Vraag 1

Hoeveel kinderen uit uw gezin zitten op Westerkim?

	Aantal	Procenten
1	10	50
2	6	30
3	2	10
4 of meer	2	10
Totaal	20	100

Opvallend is dat 50% van de ondervraagden 1 kind binnen het gezin op Westerkim heeft zitten. Dit kan uiteraard meerdere redenen hebben. Zo is het mogelijk dat het een enig kind betreft. Maar het kan ook zo zijn dat er binnen het gezin een tweede kind is dat nog niet schoolgaand is of de school reeds heeft verlaten. Slechts twee formulieren bleken afkomstig te zijn van een gezin met 4 of meer kinderen op Westerkim. Opmerkelijk hierin is dat beide respondenten van Turkse afkomst zijn.

Vraag 2

Wat is de leeftijd van het jongste kind dat op Westerkim zit?

	Aantal	Procenten
4	6	30
5	12	60
6	2	10
Anders nl.	0	0
Totaal	20	100

De leeftijd van het jongste kind is bij 60% van de ondervraagden vijf jaar.

Is dit beeld representatief voor de gehele populatie?

In groep 1 hebben kinderen over het algemeen de leeftijd van vier jaar. In de groep 2 is dat vijf of zes jaar. De gehele populatie van de kleuterklas van Westerkim bestaat uit 58 kinderen. 32 kinderen zitten in groep 1 en 26 kinderen in groep 2. Procentueel gezien zit dus 55% in groep 1 ($32/58 \times 100 \approx 55$) en 45% in groep 2 ($26/58 \times 100 \approx 45$).

In de grafiek is te zien dat bij 30% van de ondervraagden het jongste kind in groep 1 zit. De resultaten zijn dus niet geheel te generaliseren naar de gehele populatie. Een kanttekening is de mogelijkheid dat een deel van de vijfjarigen in groep 1 in zit, omdat ze 'een jaar extra kleuteren'. Dit is een uitspraak uit de volksmond met de betekenis: het overdoen van de eerste kleuterklas. Om deze kanttekening te kunnen verifiëren had in de vragenlijst een vraag moeten staan over welke klas het desbetreffende kind zit. Door het ontbreken van deze informatie kunnen geen representatieve uitspraken over leeftijd worden gedaan.

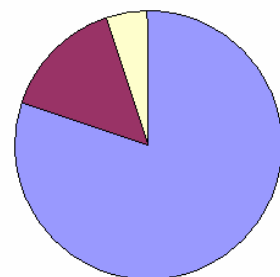
Vraag 3

Wat is de nationaliteit van uw kind(eren)?

	Aantal	Procenten
Nederlands	16	80
Turks	3	15
anders nl.	1*	5
Totaal	20	100

* dubbele nationaliteit (resp Turks/Nederlands)

Verdeling Nationaliteit

Zoals eerder gezegd zitten in de kleuterklas 13 Turkse kinderen. Dit is 22% van de gehele populatie ($13/58 \times 100 \approx 22\%$). Gezien de resultaten van deze vraag is de steekproef representatief voor de populatie. De informatie betreffende de nationaliteit kan dus worden generaliseerd.

Vraag 4

Bij welke leerkracht zit uw jongste kind in de kleuterklas?

	Aantal	Procenten
Marleen/Helen	9	45
Carla	5	25
Ingrid	6	30
Totaal	20	100

De verdeling van de klassen is ongeveer gelijk, zij het dat de klas van Marleen en Helen de meeste kinderen in de groep bevat. Uit de resultaten van vraag 4 blijkt dat de meeste respondenten hun vragenlijst geretourneerd hebben in de klas van Marleen en Helen. Een logische verklaring voor dit gegeven is de betrokkenheid van Helen bij de beginfase van deze scriptie en de totstandkoming van deze vragenlijst. Zo is Helen Huijsmans de geïnterviewde persoon die in hoofdstuk 4 de werking van Piramide op Westerkim verduidelijkt. Het is mogelijk dat door haar actievere toenadering van de respondenten een hogere inleverfrequentie tot stand is gekomen. De leerkrachten Carla en Ingrid hebben een ongeveer gelijk aantal geretourneerde vragenlijsten. De uitkomsten van deze vraag geven in de ogen van de onderzoeker een representatief beeld van de totale populatie.

Vraag 5

Deze vraag is opgedeeld in drie deelvragen, die met ja of nee beantwoord kunnen worden.

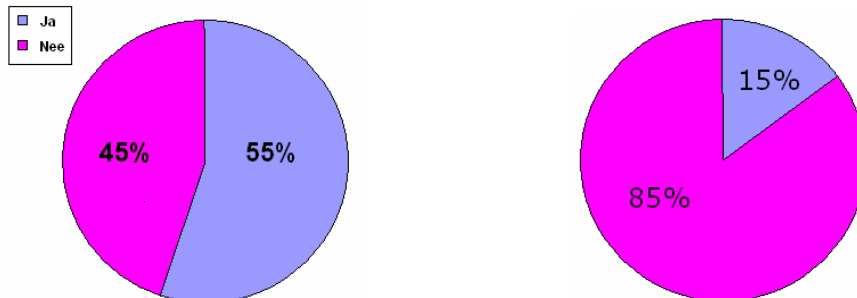
A. Ik ben bekend met het oude project SNS

A. Ik ben bekend met het oude project SNS

	Aantal	Procenten
Ja	5	25
Nee	15	75
Totaal	20	100

Een groot deel van de ondervraagden weet niet wat het project Spel naast School inhoudt en/of heeft er nog nooit van gehoord. Slechts 25% van de respondenten kan zich iets herinneren van Spel naast School. Een verklaring voor deze resultaten kan de afname van het aantal spelbegeleiders in het laatste speljaar van Spel naast School zijn. In dat jaar hebben 3 kinderen van Westerkim spelbegeleiding genoten.

B. Ik weet wat spelbegeleiding inhoudt: C. Ik heb ooit deelgenomen aan een spelproject:

De wisselvallige uitkomst bij vraag B geeft aan dat ruim de helft van de respondenten wel weet wat spelbegeleiding inhoudt. Slechts 45% weet dit niet. In overeenstemming met deze score is te zien bij vraag C dat slechts 15% van de ondervraagden ooit spelbegeleiding heeft gekregen door een spelproject. Overigens betekent dit niet dat al deze respondenten bij Spel naast School onder begeleiding hebben gestaan. Een gezin kan bijvoorbeeld spelbegeleiding particulier aanvragen of in een vroeger stadium hebben deelgenomen aan Spel aan Huis.

6.2 Aanmelding op school en startfase Piramide (B)

In deze categorie hebben de ondervraagden een aantal stellingen voorgelegd gekregen over Piramide op Westerkim. De respondenten hebben middels een vijfpuntsschaal hun waardering kunnen uitspreken over de stelling. De stellingen waren ingedeeld op verschillende onderwerpen, zodoende het voor de respondent duidelijk te houden. Getracht was niet te veel stellingen per onderwerp aan de respondent voor te leggen.

1. Wij hebben informatie (in de vorm van een folder) gekregen over Piramide op Westerkim.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	11	55
Geen oordeel	8	40
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Deze eerste stelling is niet duidelijk bevonden door de respondenten. Maar liefst 40% van de ondervraagden gaf 'Geen oordeel' als antwoord. Dit kan duiden op het feit dat de respondent deze stelling niet duidelijk geformuleerd vond. Het is mogelijk dat de respondent geen antwoord weet op de stelling. Het meest opvallende is dat de rest (de overige 60%) de stelling positief beantwoordde. Uit deze bevinding kan worden opgemaakt dat Westerkim wel degelijk informatie voor deelname aan Piramide heeft gegeven. Niemand van de ondervraagden gaf een negatief antwoord op deze stelling.

Aanbeveling:

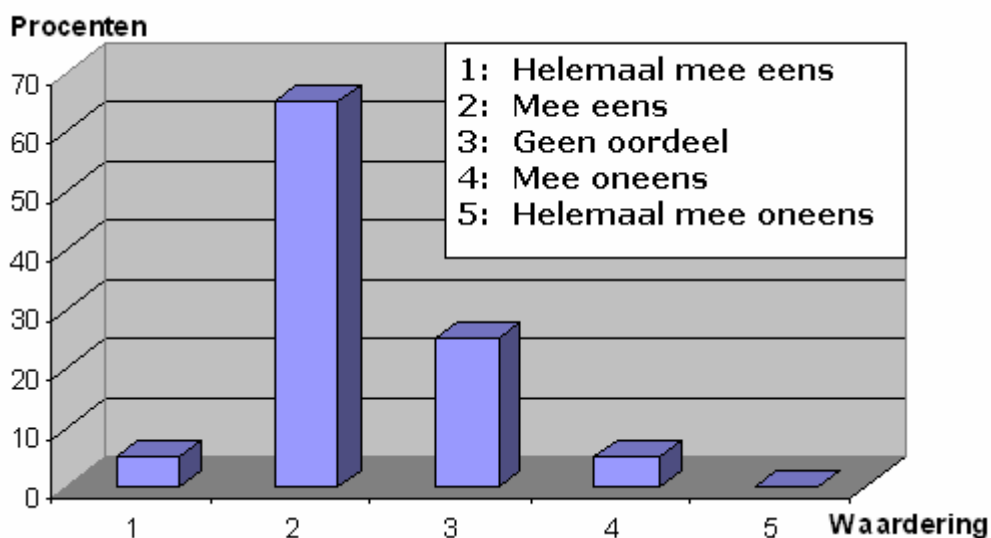
Het uitdelen van de folder met informatie over Piramide is een aandachtspunt voor de informatieverstrekking tijdens de aanmeldprocedure.

2. Piramide is een belangrijke reden geweest om ons kind aan te melden op Westerkim.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	8	40
Geen oordeel	1	5
Oneens	10	50
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Een uiteenlopende score op deze stelling, waardoor deze moeilijk te verklaren is. In totaal gaven negen personen aan dat Piramide een rol heeft gespeeld in het nemen van het besluit om hun kind daadwerkelijk voor Westerkim aan te melden. Het is onduidelijk wat de motieven van de respondenten zijn die deze stelling met 'Oneens' hebben beantwoord. Piramide heeft in ieder geval geen doorslaggevende rol van betekenis gespeeld bij de aanmelding van de kinderen van deze tien respondenten.

3. Na aanmelding hebben wij een voorlichting gekregen over het project Piramide door Westerkim.

In bovenstaand schema staat de uitwerking van de score op het gebied van de derde stelling van het onderzoek. De respondenten geven hier een zeer eenduidig antwoord. In totaal geven veertien respondenten een positief antwoord op de stelling. Dit betekent dat 5% het 'Helemaal mee eens' is en dat 65% het 'Mee eens' is. Hieruit mag geconcludeerd worden dat Westerkim voorlichting heeft gegeven over Piramide na de aanmelding van de kinderen van de respondenten. Deze stelling geeft geen enkele indicatie over de mate waarin de respondent deze voorlichting heeft begrepen. Dit is het uitgangspunt van de vierde en laatste stelling uit de categorie "Aanmelding op school en startfase Piramide".

Aanbeveling:

Westerkim kan de wijze van voorlichten over Piramide na aanmelding behouden. Hier is geen verandering noodzakelijk.

4. De werkwijze van Piramide was meteen duidelijk voor ons.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	10	50
Geen oordeel	4	20
Oneens	6	30
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

De stelling die de kwaliteit van de voorlichting bij de respondenten peilt is geformuleerd in stelling 4. Uiteenlopende antwoorden zijn het resultaat van deze stelling. 20% van de respondenten geeft aan niet te weten of de werkwijze meteen duidelijk was. Het antwoord 'Mee eens' krijgt met 50% van de respondenten de hoogste score toebedeeld. Zes personen geven aan dat de werkwijze van Piramide niet meteen duidelijk was. Van deze zes personen bleken, na terugzoeken in de vragenlijsten, drie respondenten van Turkse afkomst te zijn.

Aanbeveling:

Westerkim kan een folder in het Turks (laten) maken zodoende de Turkse ouders beter te informeren over de werkwijze van Piramide.

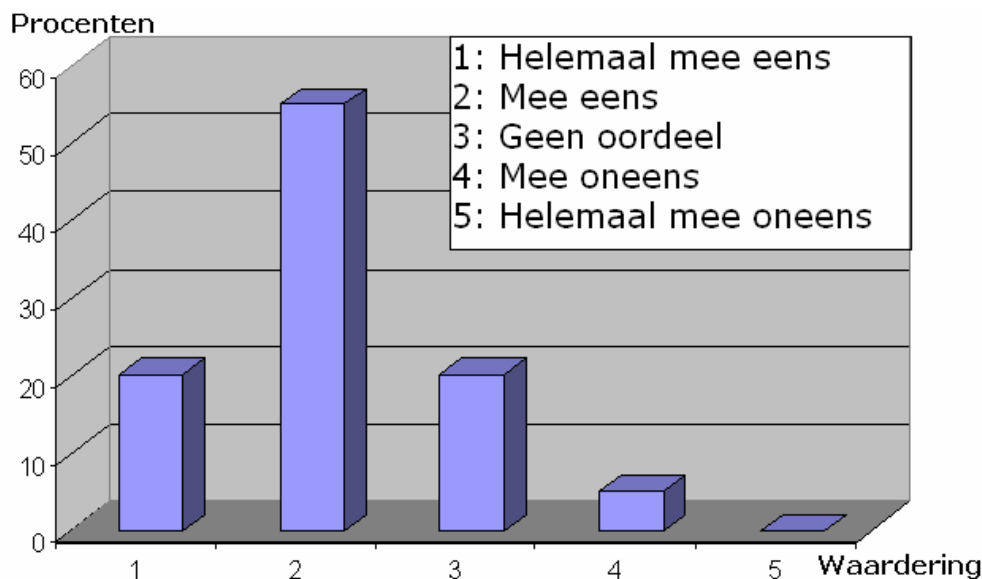
Een andere mogelijkheid is het organiseren van een informatieavond met aanwezigheid van een Turkse tolk, zodat ouders de mogelijkheid krijgen hun vragen te stellen.

Aan het einde van deze categorie kregen de respondenten de ruimte om opmerkingen te plaatsen over deze stellingen. Geen enkele respondent heeft in deze categorie een opmerking geplaatst.

6.3 Piramideproject (C)

De werkwijze is in deze categorie hetzelfde als in de vorige categorie. Aan de hand van stellingen hebben de respondenten hun waardering gegeven, in dit geval over het Piramideproject. Deze categorie bevat de grootste hoeveelheid stellingen, hij begint met stelling 5 en eindigt met stelling 17. Dat betekent dat deze categorie is opgedeeld in 13 stellingen.

5. De leerkrachten hebben altijd tijd voor mij.

De respondenten hebben bij deze stelling voor het grootste gedeelte laten blijken dat de leerkrachten tijd hebben voor de ouders. Drie kwart van de respondenten geven in de antwoordmogelijkheden 'Helemaal mee eens' en 'Mee eens' aan het eens te zijn met deze stelling. Er zijn ook mensen die geen oordeel geven over deze stelling; dit kan meerdere oorzaken hebben. Deze oorzaken zijn voor de onderzoeker niet bekend.

Aanbeveling:

Geen aanbeveling nodig.

6. Ik ben tevreden over wat mijn kind op school leert.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	17	85
Geen oordeel	2	10
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

De uitgesproken score van deze stelling geeft aan dat de respondenten positief waarderen wat de kinderen op school leren. Slechts één respondent geeft aan niet tevreden te zijn over het onderwijs dat gegeven wordt aan zijn kind.

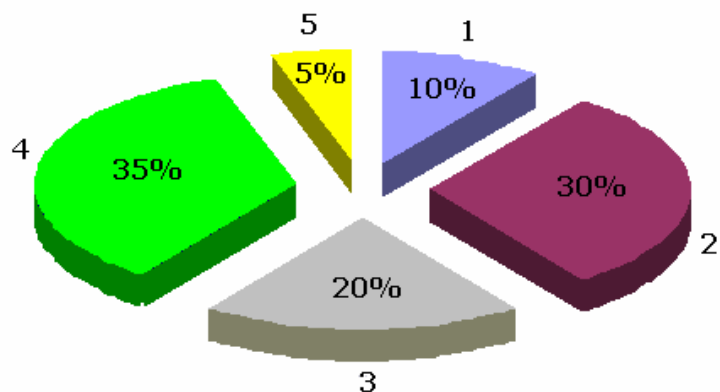
Westerkim ontvangt op het gebied van de inhoud van het onderwijs dat gegeven wordt (door middel van Piramide) veel positieve reacties. Hiermee kan geconcludeerd worden dat Westerkim op het gebied van inhoud op de goede weg zit en hieraan, naar de mening van de respondenten, geen veranderingen hoeft aan te brengen.

Aanbeveling:

Geen aanbeveling nodig.

7. Ik ben altijd op de hoogte van het thema van het project.

- 1: Helemaal mee eens
2: Mee eens
3: Geen oordeel
4: Mee oneens
5: Helemaal mee oneens

Een zeer verdeelde uitslag is te zien in de visuele weergave van deze stelling. 'Helemaal mee eens' en 'Mee eens' scoren in totaal 40% van de respondenten. Maar ook 'Mee oneens' en 'Helemaal mee oneens' scoort 40%. Hierin is een verdeeldheid te ontdekken. Westerkim heeft verschillende manieren om te laten weten welk thema actueel is. De onderzoeker heeft gemerkt dat zelfs klassikale verschillen kunnen zijn tussen de werkwijze betreffende een thema. Mogelijk is de ene werkwijze beter dan de andere, waardoor deze verdeeldheid te verklaren is (interpersoonlijke verschillen tussen leerkrachten). De acht positieve waarderingen kwamen echter uit de drie verschillende klassen, evenals bij de acht negatieve waarderingen. De waardering heeft dus geen relatie met de werkwijze van de klas. Het is uiteraard mogelijk dat ouders verschillende verwachtingen hebben over de communicatie rondom een thema, waardoor de ene ouder een positieve waardering geeft aan een werkwijze en de ander een negatieve.

Aanbeveling:

Een oplossing voor Westerkim is wellicht om de verwachtingen van de ouders omtrent communicatie van de thema's te verhelderen, zodoende deze op een kwalitatief hogere waardering te krijgen.

8. Ik vind het belangrijk dat mijn kind in kleine groepjes werkt.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	6	30
Mee eens	10	50
Geen oordeel	0	0
Oneens	2	10
Helemaal mee oneens	0	0
MIS: 2 respondenten	2	10
Totaal	20	100

De respondenten hechten een grote waarde aan het samenwerken van hun kind in kleine groepjes. De helft van de respondenten is het met de uitspraak eens, 30% is het zelfs helemaal eens met de uitspraak. Piramide heeft het werken in kleine groepjes geïntegreerd in haar werkwijze. Het is goed te horen dat de ouders dit zo belangrijk vinden.

Slechts twee respondenten hebben ingevuld het niet eens te zijn met de stelling. Bij deze stelling hebben tevens twee personen niets ingevuld. Deze staan in het schema vermeld als 'Mis'.

Aanbeveling:

Niet van toepassing.

9. Mijn kind wordt aangemoedigd om al zijn mogelijkheden te ontwikkelen.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	6	30
Geen oordeel	12	60
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
MIS: 1 respondent	1	5
Totaal	20	100

In de eerste paragraaf van de inleiding van de schoolgids 2006-2007 staat het volgende geschreven:

"Westerkim" is een actieve basisschool, waar kinderen zich spelend en lerend ontwikkelen. Samen met de ouders zorgen de leerkrachten ervoor dat alle kinderen hun mogelijkheden ten volle benutten." (bron: www.obswesterkim.nl schoolgids 2006-2007)

Om die reden is deze stelling door de onderzoeker betrokken in de enquête. Stelling 9 geeft een onduidelijk beeld weer van de werkelijkheid. Maar liefst 60% van de respondenten heeft over de stelling geen oordeel. Deze score kan te maken hebben met het feit dat de stelling te lastig en te vaag geformuleerd is, waardoor de respondent de stelling niet begrijpt. Volgens Baarda en de Goede (blz. 224) is een respondent geneigd bij een dergelijke situatie een zo veilig mogelijk antwoord te geven. In dit geval dus 'Geen oordeel'. Echter zijn er zijn nog altijd zeven personen die deze stelling een positieve waardering geven. Niemand van de respondenten heeft deze stelling negatief gewaardeerd.

Aanbeveling:

De ontwikkeling van de mogelijkheden van het individuele kind kan vaker benoemd worden als sterke kant van de school. Op die manier zal het inzicht over deze mogelijkheden groter worden.

10. Ik krijg duidelijke informatie over het onderwijs dat mijn kind krijgt.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	2	10
Mee eens	16	80
Geen oordeel	1	5
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
MIS: 1 respondent	1	5
Totaal	20	100

11. Ik krijg duidelijke informatie over de vorderingen van mijn kind.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	16	80
Geen oordeel	3	15
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Stelling 10 en 11 worden samen besproken door de onderzoeker. Beide stellingen betreffen namelijk de wijze van informatie verstekken door Westerkim. Bij stelling 10 is deze informatieverstrekking gericht op het onderwijs zoals gegeven op Westerkim, stelling 11 gaat meer over de wijze van communicatie over de vorderingen van het kind. Zoals te zien in bovenstaande schema's scoren de positieve waarderingen hoog. Ruim 80% van de respondenten is het eens dat Westerkim duidelijke informatie verstrekt. De informatieverstrekking van stelling 10 betreft met name de nieuwsbrieven en de mondelinge communicatie met de leerkrachten. Stelling 11 heeft met name te maken met de korte gesprekjes met de leerkrachten over de dagelijkse gang van zaken en de zogenaamde 10-minutengesprekken³ over de voortgang en de ontwikkeling van het kind. Dit is een uitstekende score, die zeker als een compliment voor de school beschouwd mag worden.

Aanbeveling:

Westerkim gaat op dezelfde wijze door met het verstrekken van informatie over de vorderingen van het individuele kind en de inhoud van het gegeven onderwijs.

12. De school heeft voldoende ruimte voor de uitvoering van Piramide.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	5	25
Geen oordeel	14	70
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

³ Een 10-minutengesprek vindt doorgaans plaats na het uitbrengen van een rapport en in dit gesprek worden ouders op de hoogte gebracht van de vorderingen van hun kind.

13. De school heeft voldoende materialen om mijn kind te laten leren.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	7	35
Geen oordeel	12	60
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Stelling 12 en 13 worden samen besproken. Beide stellingen hebben namelijk ongeveer een gelijke score. In beide gevallen hebben de ouders 'Geen oordeel' het meeste ingevuld. De onderzoeker maakt hieruit op dat de ouders te weinig informatie tot hun beschikking hebben om deze stelling juist te kunnen beantwoorden. De andere categorie die hoog scoorden was 'Mee eens'. Respondenten geven dit antwoord wellicht om de school een goede impressie te geven, maar het is mogelijk dat er sprake is van sociale wenselijkheid (Baarda en de Goede, pagina 371). Dat wil zeggen dat de respondenten de neiging hebben om te reageren op een manier waarvan men verwacht dat deze de onderzoeker (of in dit geval de school) bevalt. De respondenten kunnen mogelijk positief geantwoord hebben om zodoende de school positief te laten overkomen. Gezien het feit dat er veel respondenten geen oordeel hebben kunnen geven is dit een mogelijke verklaring.

Aanbeveling:

Westerkim kan de ouders inzichtelijk maken welke materialen en welke ruimtes er gebruikt worden. Op die manier kunnen de ouders een duidelijker beeld vormen over de aanwezigheid van materialen en beschikbare ruimte. Er kan dan een gedegen oordeel gegeven worden.

14. Ik kan in overleg met leerkrachten mee bepalen wat mijn kind zal leren.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	6	30
Geen oordeel	5	25
Oneens	7	35
Helemaal mee oneens	1	5
MIS: 1 respondent	1	5
Totaal	20	100

Een score die dicht bij elkaar ligt is het gevolg van deze stelling. Zes respondenten vinden dat ze wel kunnen mee bepalen wat hun kind leert. Vijf respondenten geven aan dat ze het niet weten. Zeven respondenten zijn het niet eens met de stelling. De onderzoeker wilde uitsluiten dat de respondenten die het oneens zijn met de stelling allen afkomstig zijn van één leerkracht. Dit bleek niet het geval te zijn. Het is dus niet leerkrachtgebonden dat de ouders deze waardering geven. Ouders hebben mogelijk andere verwachtingen in welke mate zij een rol kunnen spelen in het bepalen van wat hun kind zal leren.

Aanbeveling:

Leerkrachten kunnen tijdens de 10-minutengesprekken meer overleggen en kijken naar de individuele wensen van de ouders. Gelijktijdig mag de school aangeven dat er niet altijd tijd en ruimte is om deze wensen ter verwezenlijken, maar dat er aandacht aan besteed zal worden. Op die manier krijgen de ouders meer het gevoel 'macht' te hebben over de inhoud van het onderwijs. Dit zal een hogere participatie van de ouders kunnen veroorzaken.

15. Als er ouderinloop is ben ik aanwezig.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	5	25
Geen oordeel	9	45
Oneens	5	25
Helemaal mee oneens	0	0
MIS: 1 respondent	1	5
Totaal	20	100

Westerkim heeft in het verleden meerdere malen de frequentie van de ouderinlopen bijgesteld. Piramide schrijft in principe voor dat het een wekelijkse bezigheid moet zijn. Zoals te lezen in het interview met Helen Huijsmans (bijlage 1, pagina 71) heeft Westerkim dit tijdig aangepast omdat er een lage opkomst was en deze steeds verder afnam. Uiteindelijk hebben zij gekozen voor een maandelijkse ouderinloop op steeds verschillende ochtenden, zodoende een groter bereik te bewerkstelligen bij de ouders. Gezien de score van deze stelling zou gezegd kunnen worden dat ze nog niet geslaagd zijn in het bereiken van een hoge participatie van de ouders tijdens een ouderinloop. Negen respondenten hebben geen oordeel over de ze stelling. Dit kan betekenen dat ze af en toe komen op de ouderinloop.

Aanbeveling:

Westerkim zal het fenomeen ouderinloop nieuw leven in moeten blazen om de participatie van de ouders te kunnen vergroten. Wellicht kunnen verwachtingen bij ouders gepeild worden zodoende meer te kunnen aansluiten bij de beleving van de ouders over dit thema.

16. Mijn kind heeft baat bij individuele begeleiding.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	13	65
Mee eens	7	35
Geen oordeel	0	0
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Alle respondenten van dit onderzoek hebben een positieve waardering gegeven aan deze stelling. Iedereen vindt het belangrijk dat er individuele begeleiding gegeven kan worden aan de kinderen. Piramide heeft beperkte aandacht voor het individuele kind, er wordt in groepjes gewerkt. Wel is er steeds aandacht voor de indeling van de kinderen in de groepen. Er wordt gekeken naar de individuele kwaliteit van het kind. Deze individualiteit moet om die reden een belangrijk aandachtspunt blijven bij de leerkrachten. Dit gebeurt door middel van het observeren van de kinderen, dit dient zorgvuldig gerapporteerd te worden.

Toch heeft Westerkim ook nog individuele begeleiding voor de 'slechtste' kinderen, de remedial teaching. Dit lijkt het meeste op de spelbegeleiding en heeft raakvlakken met voormalige spelprojecten. Spelbegeleiding is in het verleden in het leven geroepen om kinderen individueel hulp te kunnen bieden en apart te begeleiden.

Aanbeveling:

Westerkim zal oog moeten houden voor het individuele kind door middel van een goed werkend observatiesysteem.

17. Ik zie dat mijn kind baat heeft bij Piramide.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	8	40
Mee eens	10	50
Geen oordeel	1	5
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

De laatste stelling uit deze categorie heeft te maken met de waardering over het resultaat van Piramide. Deze stelling vraagt om de waardering van de ouders over het effect van Piramide op hun kind. Achttien van de twintig respondenten zien een positieve ontwikkeling bij hun kind en dichten dit toe aan Piramide. Deze uitermate hoge score betekent dat Piramide bij de ouders positief gewaardeerd wordt.

Aanbeveling:

Geen aanbeveling.

6.4 Relatie tussen de leerkracht en kind (D)

18. De leerkrachten en de kinderen gaan respectvol met elkaar om.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	7	35
Mee eens	11	55
Geen oordeel	2	10
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Respect is een begrip dat door veel scholen gebruikt wordt. In de schoolgids 2006-2007 van Westerkim staat in de inleiding een paragraaf die hieraan refereert:

“Westerkim” is een openbare school. Wij respecteren ieders godsdienst of levensbeschouwing. Daardoor is onze school net als de maatschappij een ontmoetingsplaats van (jonge) mensen met verschillende achtergrond. Diverse godsdiensten en maatschappelijke visies komen in ons onderwijs aan bod, echter zonder dat enige gedachte wordt aangepreft of uitgedragen. Wij zijn van mening dat een kind kennis moet nemen van gangbare opvattingen om de ander te respecteren en (later) zelf een keuze te kunnen maken.” (bron: www.obswesterkim.nl schoolgids 2006-2007)

Deze tekst geeft een duidelijk beeld van wat Westerkim's visie is op het begrip respect. De onderzoeker van dit onderzoek heeft om die reden bovenstaande vraag toegevoegd aan de enquête. Een duidelijke uitslag is het gevolg van deze vraag. Maar liefst 90% van de ondervraagden heeft aangegeven dat de leerkrachten en kinderen respectvol met elkaar omgaan. Afgaande op deze uitslag kan gezegd worden dat het uitgangspunt van Westerkim betreffende respectvolle omgang door de respondenten in de praktijk herkend wordt.

Aanbeveling

Door de positieve score heeft de onderzoeker geen aanbevelingen op het gebied van deze stelling.

19. De leerkrachten houden rekening met de beperkingen van mijn kind.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	3	15
Mee eens	10	50
Geen oordeel	7	35
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

De tweede stelling met betrekking tot de relatie tussen de leerkracht en de kinderen betreft het rekening houden met de beperkingen.

De helft van de respondenten is het eens met de stelling, 3 personen zijn het helemaal eens met de stelling. Dit leidt tot een positieve score van 65%. De rest van de respondenten hebben geen oordeel over dit thema.

Aanbeveling:

Het benoemen van de mogelijkheden van de leerkracht om rekening te houden met de beperkingen van het individuele kind. Dit kan plaatsvinden op gezamenlijke basis, bijvoorbeeld op de website, nieuwsbrief of in de schoolgids. Ook is het mogelijk dat de leerkracht haar mogelijkheden benoemt in een individueel gesprek met de ouder(s).

20. Ik ben tevreden over de manier waarop de leerkrachten mijn kind opvoeden.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	3	15
Mee eens	11	55
Geen oordeel	5	25
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Het rekening houden met de achtergronden van een kind kan een belangrijk issue zijn op een basisschool. Westerkim is een school waarin veel verschillende nationaliteiten samen onderwijs volgen. Omtrent opvoeding kunnen dus mogelijk verschillende opvattingen zijn en er kunnen verschillen optreden. Opvoeding is een belangrijk aandachtspunt in deze stelling. Na aanleiding van de enquête is gebleken dat slechts 5% van de respondenten het niet eens is met de wijze waarop de leerkrachten hun kind opvoeden. De rest van de ondervraagden zijn allen positief, of hebben geen oordeel geuit. In de schoolgids is geen aanwijzing te vinden over de manier van opvoeden door de leerkrachten van Westerkim, alhoewel hun visie zeer duidelijk vermeld staat.

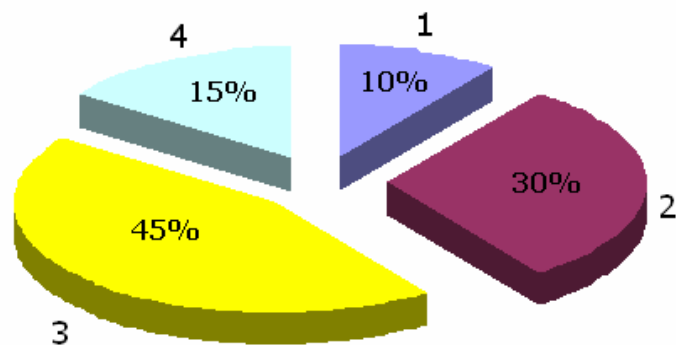
Aanbeveling:

In de schoolgids kan vermeld worden dat de leerkrachten opvoedend handelen vanuit de visie van Westerkim en dat het gehele lesprogramma in het teken staat van deze visie.

6.5 Themabijeenkomsten (E)

21. Ik vind dat Westerkim voldoende themabijeenkomsten houdt.

1: Helemaal mee eens
2: Mee eens
3: Geen oordeel
4: Mee oneens
5: Helemaal mee oneens

22. De onderwerpen van de themabijeenkomsten zijn interessant.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	9	45
Geen oordeel	8	40
Oneens	2	10
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

23. Ik ga naar alle themabijeenkomsten als ik kan.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	3	15
Mee eens	8	40
Geen oordeel	6	30
Oneens	3	15
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Het laatste speljaar (resp. 2005-2006) van Spel naast School heeft de spelbegeleider een sturende rol gehad in de themabijeenkomsten op Westerkim. In samenspraak met alle betrokkenen ontwikkelde de spelbegeleider de themabijeenkomsten, met name gericht op de indeling van het programma en de 'reclamecampagne' rondom de themabijeenkomsten. In dat laatste jaar zijn er in totaal 3 themabijeenkomsten gehouden. De thema's⁴ die aan bod zijn gekomen zijn:

Bijeenkomst 1 → Grenzen stellen

Bijeenkomst 2 → Feesten in allerlei culturen

Bijeenkomst 3 → Normen en Waarden

Deze organisatie leidde tot een grote opkomst van de ouders van Westerkim.

Tijdens schooljaar 2006-2007, het eerste jaar zonder Spel naast School, heeft Westerkim slechts één themabijeenkomst gehouden. De opkomst had een gelijke omvang als aan de laatste themabijeenkomst van het laatste speljaar. Om die reden heeft de onderzoeker een drietal vragen over de themabijeenkomsten gesteld.

Door middel van stelling 21 is een beeld geschetst over de frequentie van de themabijeenkomst. In totaal vindt 40% van de respondenten dat Westerkim voldoende

⁴ Bron: Spel naast School Jaarverslag 2005-2006 'Een gedetailleerde beschrijving van het laatste speljaar' Secrève-Schroder pag. 17

themabijeenkomsten houdt. Afgaand op de frequentie van de bijeenkomst afgelopen schooljaar (2006-2007) hebben deze ouders genoeg aan 1 themabijeenkomst per schooljaar. Drie respondenten hebben te kennen gegeven dat ze dit te weinig vinden, zij zijn het niet eens met de stelling. Bijna de helft van de ondervraagden heeft bij deze stelling 'Geen oordeel' ingevuld. Dit kan meerdere betekenissen hebben. Ten eerste is het mogelijk dat ouders geen enkele themabijeenkomst bezocht hebben en om die reden niet weet wat het precies inhoudt. Ten tweede kan het zo zijn dat de ouders het nut er niet van inzien en geen mening hebben over de mogelijke aanvulling die een themabijeenkomst kan zijn op het lesprogramma. Ten derde kan het zijn dat ouders niet betrokken willen zijn bij de themabijeenkomsten en voor het meest veilige, neutrale antwoord op de stelling gekozen hebben.

Stelling 22 staat in het teken van de meerwaarde van de informatie uit de themabijeenkomsten voor de ouder. Door middel van de stelling wil de onderzoeker testen of de ouders de bezochte themabijeenkomst interessant vonden. Opvallend genoeg heeft de helft van de ouders zich geïnteresseerd in de gegeven themabijeenkomst. Een goede score voor een themabijeenkomst. Hieruit kan wellicht geconcludeerd worden dat de ouders wel behoefte hebben aan themabijeenkomsten, waarbij een interessant onderwerp wordt besproken. 8 van de 20 respondenten heeft geen oordeel over de interessantheid van de themabijeenkomst. Dit kan ofwel betekenen dat deze ouders niet aanwezig zijn geweest bij de bijeenkomst of dat de ouders geen antwoord wisten op de stelling. Tien procent interesseerde zich niet voor het thema uit de bijeenkomst. Dit is absoluut geen slechte score te noemen voor Westerkim. De themabijeenkomst die gegeven is, is door de ouders op waarde geschat, en heeft klaarblijkelijk aan de interesses van diverse ouders beantwoordt.

Uit stelling 23 blijkt dat de ouders wel degelijk de themabijeenkomsten zullen bezoeken. Dit geeft een positief signaal om meer themabijeenkomsten te gaan organiseren. Meer dan de helft van de ouders zegt naar alle themabijeenkomsten te gaan als zij in staat zijn om te komen.

Aanbeveling:

Het op regelmatige basis organiseren van themabijeenkomsten zal voor de ouders van Westerkim als een welkome aanvulling op het lesprogramma ervaren worden. Gezien het feit dat de interesse van de ouders hoog is en men aangeeft aanwezig te willen zijn duidt op een mogelijk succes bij het organiseren van themabijeenkomsten in de nabije toekomst.

Het aansluiten bij de vraag van de ouder zal het animo in de themabijeenkomsten ten goede komen. In het kader van een eerste verkenning van de interesses en behoeften aan ondersteuning bij de ouders heeft de onderzoeker in onderdeel G "Opvoedingsvragen" een inventarisatie gemaakt van lastige onderwerpen in de opvoeding. Dit kan Westerkim als leidraad nemen bij het organiseren van komende bijeenkomsten.

6.6 Hulp in opvoeding (F)

Het is niet de hoofdtaak van Westerkim om hulp te bieden bij de opvoeding van de kinderen thuis. Toch zijn sommige ouders van mening dat dit wel een taak is die een basisschool uit zou kunnen voeren. Om te peilen wat de ouders van Westerkim vinden over het thema opvoedingsondersteuning zijn deze volgende stellingen in de enquête opgenomen.

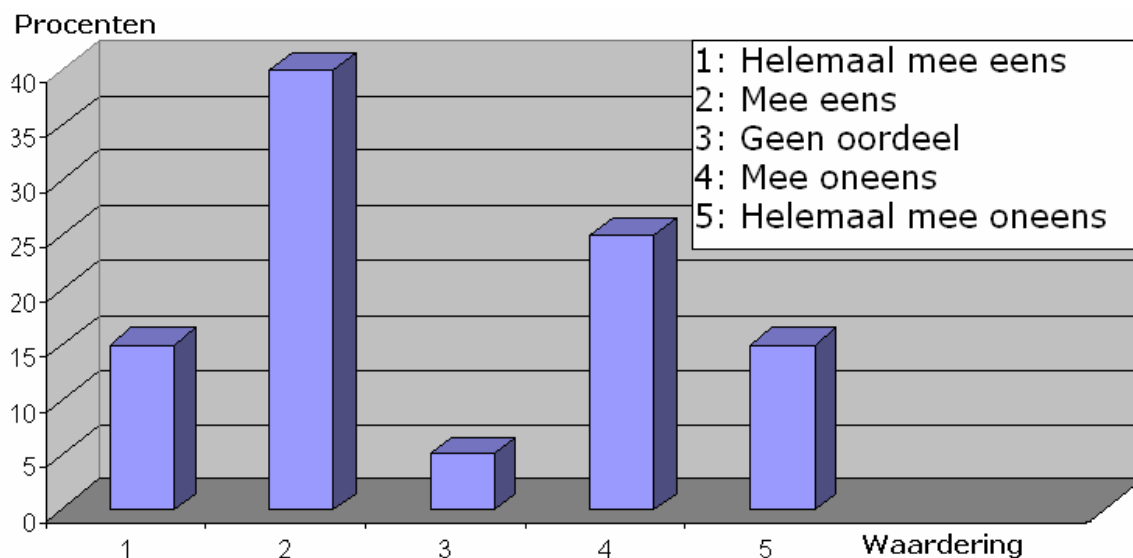
24. Westerkim geeft voldoende hulp bij opvoeding.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	6	30
Geen oordeel	5	25
Oneens	8	40
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Op de eerste stelling reageert een groot deel van de respondenten negatief, dat wil zeggen in dit geval dat ze vinden dat Westerkim te weinig hulp biedt bij de opvoeding. De vraag is of deze ouders al hulp gezocht hebben via de school of dat zij het nu voor de eerste keer kenbaar maken. Westerkim heeft mogelijkheden tot doorverwijzing naar hulp in de opvoeding, maar neemt in principe de opvoedingsvragen van ouders niet zelf onder handen. Een kwart van de ouders zegt niet te weten of Westerkim voldoende hulp geeft. Misschien hebben zij de hulp niet nodig, of hebben ze er nog niet naar gevraagd. 7 van de 20 respondenten hebben wel het idee dat Westerkim voldoende hulp biedt bij het opvoeden.

Om te weten te komen of de ouders thuis zelf ondersteuning nodig hebben, op het moment van afname van de vragenlijst, maakte de onderzoeker de volgende stelling.

25. Ik zou graag meer ondersteuning willen hebben in de opvoeding thuis.

Na aanleiding van deze stelling is bovenstaand schema ontstaan. Opvallend is dat vrijwel alle respondenten een mening hebben over deze stelling, slechts één respondent heeft over deze stelling geen oordeel. De verdeeldheid is groot te noemen, de score loopt sterk uiteen. In totaal geeft 55% aan wel meer ondersteuning te willen hebben in de opvoeding thuis, in tegenstelling tot de 40% die dit niet of zelfs helemaal niet nodig schijnt te hebben. De verdeeldheid bij stelling 24 geeft de verwachting van deze score weer, de uitkomst blijkt te kloppen.

Aanbeveling:

Inventarisatie bij de ouders wie er extra hulp nodig heeft, of aangeeft ondersteuning nodig te hebben.

26. De school geeft voorlichting over de mogelijkheden in de buurt voor opvoedingsondersteuning.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	2	10
Mee eens	9	45
Geen oordeel	8	40
Oneens	1	1
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

27. Ik kan bij de leerkracht terecht met opvoedingsvragen.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	5	25
Geen oordeel	12	60
Oneens	3	15
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

De opvallende uitkomst van de vorige stelling leidt tot stelling 26 en 27.

De onderzoeker poogt een duidelijk beeld te krijgen van de acties van Westerkim om opvoedingsondersteuning te bieden. De beste mogelijkheid die Westerkim heeft is in principe het verstrekken van informatie over dit onderwerp, zodat de ouders hun vragen op andere plaatsen kunnen laten beantwoorden. Aangezien dit een belangrijke functie is van de school heeft de onderzoeker deze stelling voorgelegd aan de ondervraagden. 11 van de 20 ondervraagden geven aan dat de school wel degelijk de mogelijkheden voor opvoedingsondersteuning meedeelt aan de ouders. Uit deze stelling blijkt verder dat 40% van de ouders geen oordeel heeft. Dit kan betekenen dat zij geen zicht hebben op wat Westerkim aan informatie kan uitdelen over opvoedingsondersteuning. Echter kan het ook zijn dat de ouders het niet durven te vragen.

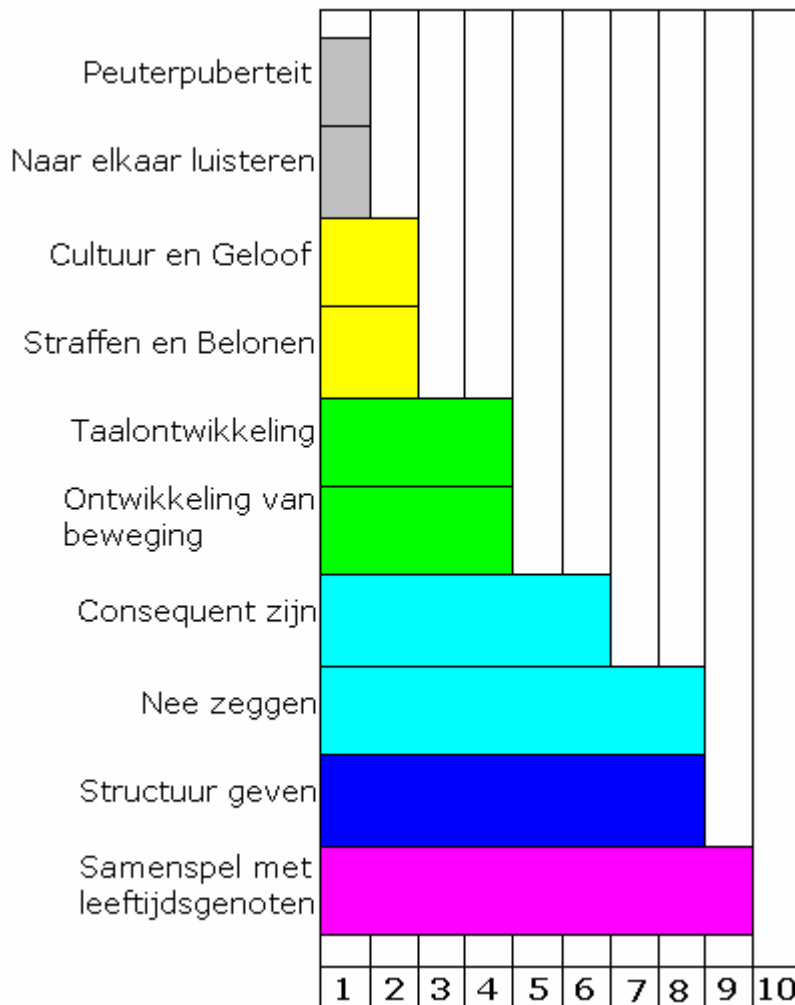
Hetzelfde geldt voor het stellen van opvoedingsvragen aan de leerkracht. De leerkrachten zullen dit uiteraard goed kunnen beantwoorden, ze hebben een opleiding op het gebied van pedagogische vakken. Toch geeft 60% van de ondervraagden aan dat ze geen oordeel hebben over de stelling. Ze weten niet dat ze met vragen bij de leerkracht terecht kunnen.

Aanbeveling:

Een overzicht maken van alle mogelijkheden van opvoedingsondersteuning en deze voor alle betrokkenen inzichtelijk maken. Bijvoorbeeld een link op de website of informatie in de vorm van een nieuwsbrief. Op die manier kunnen ouders, zonder contact te zoeken met de school, zelf opvoedingsondersteuning zoeken. Door de anonimiteit te waarborgen zal de schaamte om hulp te zoeken afnemen bij de ouders.

6.7 Opvoedingsvragen (G)

In onderstaande grafiek staat de weergave van de antwoorden op de vraag:
Wat vindt u moeilijk aan de opvoeding van uw kind?

De respondenten konden aangeven waar ze tegen aanlopen in de opvoeding van hun kinderen. Naast de antwoordmogelijkheden van de onderzoeker hebben vijf respondenten een eigen onderwerp toegevoegd. Eén respondent heeft het onderwerp 'Peuterpuberteit' ingevuld. 'Cultuur en geloof' is door twee respondenten toegevoegd, net zoals het onderwerp 'Straffen en belonen'.

De onderwerpen 'Taalontwikkeling' en 'Ontwikkeling van beweging' is door de respondenten beiden vier maal aangekruist. Het onderwerp 'Taalontwikkeling' is door drie Turkse respondenten ingevuld en door één Nederlandse. Zes respondenten gaven aan moeite te hebben met 'Consequent zijn'. 'Nee zeggen' en 'Structuur geven' kwamen zes maal naar voren uit de vragenlijsten. Verreweg de meeste reactie is gegeven aan het onderwerp 'Samenspel met leeftijdsgenoten', maar liefst negen respondenten hebben te kennen gegeven dat dit een belangrijk aandachtspunt in de opvoeding is van hun kinderen.

Op het gebied van deze onderwerpen is veel informatie te verkrijgen, maar ouders vinden het lastig onderwerpen te vinden. De school kan op het gebied van informatie-verstrekking een rol spelen en kan in gesprek komen met ouders over deze onderwerpen.

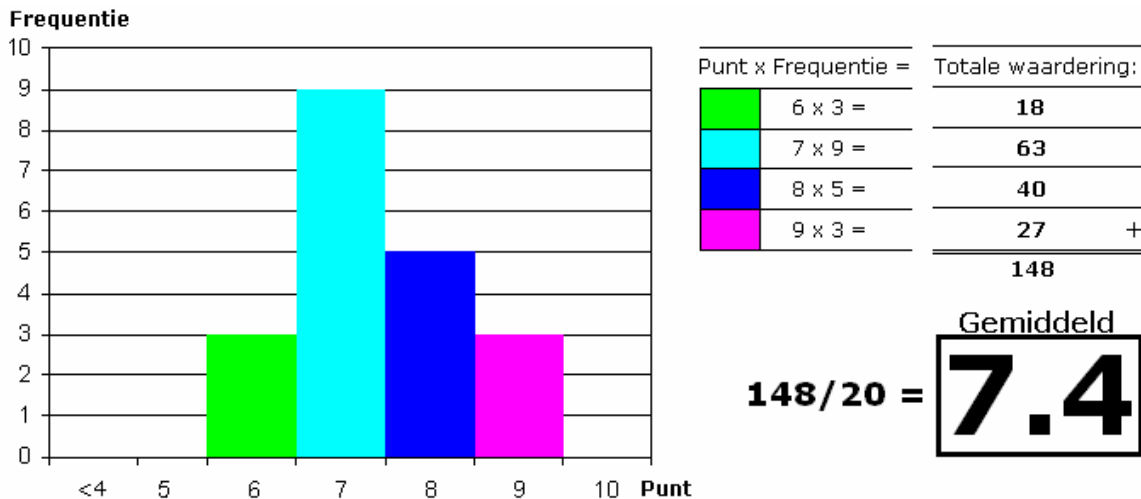
Aanbeveling:

Informatieverstrekking over de lastige thema's door middel van themabijeenkomsten.

Eventueel doorverwijzen naar instanties die uitgebreide informatie hebben over moeilijke thema's, door bijvoorbeeld een link te plaatsen op de website van school.

6.8 Waardering (H)

Geef een punt voor Piramide op Westerkim op een schaal van 1 tot 10 waarbij 1 het laagste punt is en 10 het hoogste punt.

Aan het eind van de enquête kregen de respondenten de kans hun waardering uit te spreken over Westerkim, met name gericht op Piramide. In bovenstaande grafiek is duidelijk te zien welke waardering gegeven is door de ouders. Geen enkele respondent heeft een negatieve waardering uitgesproken. Het laagste punt dat toegekend is blijkt een 6 te zijn. Verreweg de meeste ouders geven een 7 voor de uitvoering van Piramide op Westerkim. De totale score is berekend door het punt waardering te vermenigvuldigen met de frequentie waarop deze gegeven is. De totale waardering komt uit op 148 punten. Deze totale score is gedeeld door 20 respondenten, wat leidt tot een gemiddelde score van **7,4**.

Een zeer goede score voor de uitvoering van Piramide. De ouders hebben door middel van deze score aangegeven dat zij tevreden zijn met de manier waarop Westerkim het project Piramide uitvoert.

In het volgende hoofdstuk zal de onderzoeker zijn aanbevelingen in een duidelijk overzicht weergeven. Vervolgens zullen er aanvullingen vanuit de literatuurstudie toegevoegd worden, waardoor de koppeling tussen theorie en praktijk duidelijk gemaakt wordt.

Hoofdstuk 7 Beantwoording van de hoofdvraag

7.1 De hoofdvraag

Op welke wijze kan de spelbegeleidingsmethodiek van Spel naast School een bijdrage leveren aan het opstartende Piramideproject op basisschool Westerkim te Dongen?

Na aanleiding van de enquête op Westerkim zijn een aantal aanbevelingen ontstaan die Westerkims werken met Piramide kwalitatief kan verbeteren. In dit hoofdstuk komen deze verschillende aanbevelingen samen tot één conclusie, die de handleiding kan zijn voor het verbeteren van Piramide.

7.2 Koppeling theorie en praktijk

De aanbevelingen worden vervolgens aangevuld met mogelijke toevoegingen uit het literatuuronderzoek. Om de praktische indeling voor bespreking te behouden is gekozen voor dezelfde indeling als bij de bespreking van de enquête. De aanbevelingen zijn de directe, praktische beantwoording van de hoofdvraag van deze scriptie. De onderzoeker hoopt dat op deze wijze een duidelijk beeld van de verworven informatie te geven en op deze wijze Westerkim een aantal nieuwe aandachtspunten heeft ter verbetering van het (goed uit de bus gekomen) Piramideproject.

Overzicht van aanbevelingen	
B. Aanmelding op school en startfase Piramide	
1.	Het uitdelen van de folder met informatie over Piramide is een aandachtspunt voor de informatieverstrekking tijdens de aanmeldprocedure.
2.	Westerkim kan de wijze van voorlichten over Piramide na aanmelding behouden. Hier is geen verandering noodzakelijk.
3.	Westerkim kan een folder in het Turks (laten) maken zodoende de Turkse ouders beter te informeren over de werkwijze van Piramide. Een andere mogelijkheid is het organiseren van een informatieavond met aanwezigheid van een Turkse tolk, zodat ouders de mogelijkheid krijgen hun vragen te stellen. <u>Toevoeging:</u> Vanuit de theorie van Spel naast School en denkend aan het Balansmodel (paragraaf 2.6.2 Balansmodel) is het noodzakelijk om de 'zwakkere' kwaliteiten van de ouders in balans te brengen. Als de beperkte taalvaardigheid een risicofactor is dan kan men op bovenstaande wijze deze risicofactor de kop indrukken.
C. Piramideproject	
4.	Een oplossing voor Westerkim is wellicht om de verwachtingen van de ouders omtrent communicatie van de thema's te verhelderen, zodoende deze op een kwalitatief hogere waardering te krijgen.
5.	De ontwikkeling van de mogelijkheden van het individuele kind kan vaker benoemd worden als sterke kant van de school. Op die manier zal het inzicht over deze mogelijkheden groter worden.
6.	Westerkim gaat op dezelfde wijze door met het verstrekken van informatie over de vorderingen van het individuele kind en de inhoud van het gegeven onderwijs.

	<u>Toevoeging:</u> Het is vanuit de spelbegeleidingsmethodiek gebruikelijk om dit methodisch op te zetten. Wellicht voor Westerkim een aandachtspunt om deze methodische verstrekking te herzien.
7.	Westerkim kan de ouders inzichtelijk maken welke materialen en welke ruimtes er gebruikt worden. Op die manier kunnen de ouders een duidelijker beeld vormen over de aanwezigheid van materialen en beschikbare ruimte. Er kan dan een gedegen oordeel gegeven worden.
8.	Leerkrachten kunnen tijdens de 10minutengesprekken meer overleggen en kijken naar de individuele wensen van de ouders. Gelijktijdig mag de school aangeven dat er niet altijd tijd en ruimte is om deze wensen ter verwezenlijken, maar dat er aandacht aan besteed zal worden. Op die manier krijgen de ouders meer het gevoel 'macht' te hebben over de inhoud van het onderwijs. Dit zal een hogere participatie van de ouders kunnen veroorzaken. <u>Toevoeging:</u> De rol van de spelbegeleider (zoals omschreven in hoofdstuk 2) kan in deze situatie als voorbeeld gelden. Bij Spel naast School werd steeds gelet op het contact met de ouder. In het begin van de begeleiding was de spelbegeleider veel aan het woord en aan het spelen, dit werd afgebouwd naarmate het traject vorderde. Dit leidde tot een hogere betrokkenheid bij de ouders.
9.	Westerkim zal het fenomeen ouderinloop nieuw leven in moeten blazen om de participatie van de ouders te kunnen vergroten. Wellicht kunnen verwachtingen bij ouders gepeild worden zodoende meer te kunnen aansluiten bij de beleving van de ouders over dit thema. <u>Toevoeging:</u> Door middel van een goede PR-campagne omtrent de ouderinloop zal er mogelijk een nieuwe start ontstaan. In het verleden heeft Spel naast School thema-bijeenkomsten georganiseerd en heeft de spelbegeleider gemerkt dat een goede 'campagne' goed werkt. Met name het mond tot mond verspreiden van informatie blijkt aan te slaan bij de ouders van Westerkim.
10.	Westerkim zal oog moeten houden voor het individuele kind door middel van een goed werkend observatiesysteem. <u>Toevoeging:</u> Het plannen van observatiemomenten is belangrijk. Zoals beschreven in paragraaf '2.5 Werkwijze' dient op verschillende momenten geobserveerd te worden. Het voordeel van de spelbegeleider is dat deze het kind niet kent in andere situaties, waardoor de observatie objectief blijft. Wellicht is het voor Westerkim een idee om bij 'twijfelgevallen' (kinderen waarvan de leerkracht geen duidelijk beeld kan vormen) een andere leerkracht een voorgestructureerde observatie te laten uitvoeren. Zodoende zal de objectiviteit toenemen en de observatie een duidelijkere weergave van de werkelijkheid worden.

D. Relatie tussen de leerkracht en kind	
11.	Het benoemen van de mogelijkheden van de leerkracht om rekening te houden met de beperkingen van het individuele kind. Dit kan plaatsvinden op gezamenlijke basis, bijvoorbeeld op de website, nieuwsbrief of in de schoolgids. Ook is het mogelijk dat de leerkracht haar mogelijkheden benoemt in een individueel gesprek met de ouder(s).
12.	In de schoolgids kan vermeld worden dat de leerkrachten opvoedend handelen vanuit de visie van Westerkim en dat het gehele lesprogramma in het teken staat van deze visie.
E. Themabijeenkomsten	
13.	Het op regelmatige basis organiseren van themabijeenkomsten zal voor de ouders van Westerkim als een welkome aanvulling op het lesprogramma ervaren worden. Gezien het feit dat de interesse van de ouders hoog is en men aangeeft aanwezig te willen zijn duidt op een mogelijk succes bij het organiseren van themabijeenkomsten in de nabije toekomst. <u>Toevoeging:</u> Spel naast School organiseerde themabijeenkomsten vanuit de gedachte van het transactionele ontwikkelingsmodel (paragraaf 2.6.1). Er was constant oog voor het systeem om het kind heen, Westerkim kan door dit model goed aan te passen op hun doelgroep meer aanspraak en contact krijgen op langere termijn. Dit leidt uiteindelijk tot het veranderen van processen zowel bij het kind als de ouder.
14.	Het aansluiten bij de vraag van de ouder zal het animo in de themabijeenkomsten ten goede komen. In het kader van een eerste verkenning van de interesses en behoeften aan ondersteuning bij de ouders heeft de onderzoeker in onderdeel G "Opvoedingsvragen" een inventarisatie gemaakt van lastige onderwerpen in de opvoeding. Dit kan Westerkim als leidraad nemen bij het organiseren van komende bijeenkomsten.
F. Hulp in opvoeding	
15.	Inventarisatie bij de ouders wie er extra hulp nodig heeft, of aangeeft ondersteuning nodig te hebben. <u>Toevoeging:</u> Dit kan op verschillende manier gebeuren. Zowel mondelinge als schriftelijk.
16.	Een overzicht maken van alle mogelijkheden van opvoedingsondersteuning en deze voor alle betrokkenen inzichtelijk maken. Bijvoorbeeld een link op de website of informatie in de vorm van een nieuwsbrief. Op die manier kunnen ouders, zonder contact te zoeken met de school, zelf opvoedingsondersteuning zoeken. Door de anonimiteit te waarborgen zal de schaamte om hulp te zoeken afnemen bij de ouders. <u>Toevoeging:</u> Spel naast School gebruikte hiervoor een speciaal gemaakte Sociale Kaart van het gehele omringende gebied. Westerkim kan verschillende instellingen raadplegen over hoe zij een sociale kaart kunnen maken of overnemen.

G. Opvoedingsvragen	
17.	Informatieverstrekking over de lastige thema's door middel van themabijeenkomsten. <u>Toevoeging:</u> Bij de intakegesprekken van Spel naast School (toegelicht in paragraaf 2.5 Werkwijze) gaat de spelbegeleider op zoek naar de opvoedingsvragen van de ouders. Hiervoor wordt een korte 'turflijst' gebruikt, deze ziet er ongeveer gelijk uit als de lijst bij onderdeel G. Opvoedingsvragen. De thema's kunnen door middel van een kleinere enquête of verkiezing gekozen worden. Op die manier heb je de ouders meer betrokken bij het maken van een keuze voor een themabijeenkomst.
18.	Eventueel doorverwijzen naar instanties die uitgebreide informatie hebben over moeilijke thema's, door bijvoorbeeld een link te plaatsen op de website van school. <u>Toevoeging:</u> In paragraaf 2.4 Doelstelling staat dat Spel naast School als doelstelling had ouders naar voorzieningen toe te leiden. De spelbegeleider leidde de ouders persoonlijk naar de voorziening toe. Bij Westerkim kan een vertrouwenspersoon deze taak op zich nemen. Het van belang de ouders in te lichten over de mogelijkheden die er zijn en ze te informeren over de instanties. Op deze manier creëert de school een breder draagvlak voor de ouder om mogelijke problemen (zoals sociaal isolement) te voorkomen of te beperken.

7.3 Conclusie

Middels deze scriptie hoopt de onderzoeker een duidelijk beeld weg te zetten van de twee projecten die elkaar min of meer opgevolgd hebben. Het uitwerken van de literatuur heeft de onderzoeker geholpen in het ontwikkelen van het praktijkonderzoek. De bevindingen uit het onderzoek zijn uiteindelijk verwoord in aanbevelingen voor de praktijk, later aangevuld met theoretische kennis uit het eerder gedane literaire onderzoek. Het is aan Westerkim wat zij, na presentatie van deze onderzoeksgegevens, zal gaan aanpassen of herzien. Door deze praktisch ingestelde scriptie is er hopelijk een nog betere opvolger voor het project dat zowel het individuele kind alsmede de ouders betreft in een veranderings- en leerproces.

Literatuurlijst

Boeken

- Baarda, D.B. & Goede, M.P.M. de (2001). *Basisboek Methoden en Technieken: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*. Groningen / Houten: Wolters – Noordhoff BV.
- Baarda, D.B. & Goede, M.P.M de & Kalmijn, M. (2000). *Enqueteren en gestructureerd interviewen*. Houten: EPN
- Baarda, D.B. & Goede, M.P.M. de & Teunissen, J. (1995). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Houten: EPN
- Kuyk, JJ., van, (2003). *Piramide, De Methode voor jonge kinderen*. Arnhem, Citogroep
- K2 Brabants Kenniscentrum Jeugd (2005). *Reader "Introductiecursus Spel aan Huis & varianten"*. 's-Hertogenbosch, K2
- Stichting Spel- en Opvoedingsvoorlichting Noord-Brabant (1998). *Spel naast School; Het "spelenderwijs" bijsturen van de spelontwikkeling bij jonge kinderen vanuit de basisschool*. Eindhoven: S&O

Internet

- www.cito.nl/po/piramide/
- www.obswesterkim.nl
- www.thesauruszorgenwelzijn.nl
- www.k2.nl
- www.onderwijsachterstanden.nl
- www1.tdclighthouse.com
- vertaal.startpagina.nl

BIJLAGE 1

Uitgewerkt interview Helen Huijsmans

Interview met Helen Huijsmans

Onderwerp: Piramideproject op Westerkim

Door: Matté Schroder

Datum: dinsdag 28 maart '06

Benodigdheden: vragenlijst, topiclijst, memorecorder

Vragenlijst:

Deze vragenlijst dient als rode draad door het gesprek met Helen Huijsmans, de onderbouwcoördinator van Westerkim. Zij is nauw betrokken bij de ontwikkeling van Piramide op Westerkim en heeft in overleg met het SOM aanpassingen gedaan om Piramide op maat te maken voor de school.

Inleiding → geschiedenis

- *Hoe werd door de school aan achterstanden gewerkt voor het gehele traject van Piramide gestart werd?*
Er werd door de school niet gewerkt aan achterstanden, er stond niets op papier. In de beginperiode van de school waren er ook niet veel kinderen met dergelijke achterstanden, we hadden ook nog niet zoveel allochtone kinderen. Dat is pas sinds de laatste 7 à 8 jaar aan het groeien gegaan. Daarmee zijn pas de eerste problemen gekomen en geconstateerd, vervolgens zijn we gaan zoeken naar een passende oplossing. We zijn vervolgens aan de slag gegaan met EGO-onderwijs.
- *Wat is EGO-onderwijs?*
ErvaringsGericht Onderwijs. Dit bleek voor onze kinderen niet geschikt te zijn, het gaf te weinig sturing aan de kinderen. In diezelfde periode kwam Jack Slangen (resp. huidige directeur van OBS Westerkim) en die vond dat er echt iets aan de onderbouw moest gebeuren. Er moest meer sturing komen aan de kinderen met problemen en vooral voor woordenschat. En toen hebben de leerkrachten eigenlijk zelf al gekozen voor Piramide, dat is het meest gericht op woordenschat.
- *Door het inspectiebezoek in september 2002 is er een start gemaakt met het Piramideproject. Zou je meer informatie kunnen geven over deze gebeurtenis?*
Tijdens dit bezoek werd geconstateerd dat er geen lijn in de onderbouw, de kleuterbouw zat. Iedere leerkracht was een beetje voor zichzelf bezig en vooral de doorgaande lijn naar groep 3 was niet zichtbaar. Vooral op het taalgebied werd er zwak gescoord en met name het beginnend lezen was lastig voor een groot aantal kinderen.
- *Dat was dus de directe reden om met het Piramideproject te starten?*
Ja, er was al voor die methode gekozen, maar dan meer als bronnenboek omdat dit vanuit directie om gevraagd werd. Maar na dit inspectiebezoek is deze methode gekozen als vaste methode en dus niet meer als simpel bronnenboek.
- *Waarom hebben jullie gekozen voor Piramide? Of was er geen keuzemogelijkheid?*
We waren er al mee gestart, vandaar dat we zelf voor deze methode gekozen en om er vervolg aan te geven. We hoefden dus niet meer te kiezen.
- *Uit de gegevens die ik van jullie heb gekregen blijkt dat Westerkim een onderbouw heeft met 40% allochtone kinderen. Is dat veranderd in de loop der jaren en hoe is dat percentage op dit moment?*
Dit percentage is de afgelopen jaren steeds redelijk stabiel gebleven door de gehele school. Wel blijkt nu bij de nieuwe instromers een kleine daling aanwezig te zijn in het aantal allochtone kinderen. Dat is slechts het gegeven van 1 jaar, het is dus nog lastig

om van een tendens te spreken. We moeten dus nog zien hoe zich dat op langere termijn zal ontwikkelen.

- *Na aanleiding van het eerdergenoemde inspectiebezoek zijn jullie begonnen aan een cursus over de methode. Hoe zijn jullie daarmee begonnen en hebben jullie jezelf daarvoor op moeten geven?*
Jack Slangen heeft op grond van de geconstateerde achterstanden VVE-gelden aangevraagd, dit geld was bestemd voor het totaalpakket. Dat wil zeggen de cursussen, lesmaterialen en de onderwijsassistenten. In maart 2003 zijn we daarmee van start gegaan en deze duurde in totaal 3 jaar. We zijn toen direct gaan werken zoals de methode bedoeld was.
- *Dus als ik het goed begrijp duurde de totale cursus 3 jaar, op welke basis werkten jullie dan precies? Ik bedoel hoe vaak werkten jullie samen aan deze cursus?*
Zes hele dagen per dagen per jaar, de kinderen waren die dagen dan vrij. Iedereen kreeg cursusmateriaal en ook huiswerk, dit hield in dat je veel opdrachten moest maken, ook steeds veel theorie moest doornemen en opdrachten die je in de praktijk (met de kinderen) moest uitvoeren meenemen.
- *Zijn jullie op klassenbezoek geweest bij andere scholen? Dit had ik namelijk in de literatuur gelezen dat dit gebruikelijk handig zou kunnen zijn.*
Ze zijn bij ons geweest. De trainster is bij ons op bezoek gekomen, ook afzonderlijke per leerkracht. Je spreekt met haar af aan welke doelen er gewerkt gaat worden en waarna ze komt kijken, met name over de kring is veel gesproken. Daar heeft ze dan op geobserveerd en nagesproken met de verschillende leerkrachten.
We zijn ook bij andere scholen gaan kijken, ik meen in Waalwijk de Baardwijkschool (?) en in een groter netwerk hebben we vervolgens ervaringen met andere scholen uitgewisseld. Dan kon je ook bij andere scholen in een les komen kijken.
- *De klassenassistenten hebben jullie speciaal in huis moeten halen, deze waren nog niet aanwezig?*
Ja, dat klopt. We hadden deze onderwijsassistenten niet in huis, deze konden we aannemen dankzij de verworven VVE-gelden. Vervolgens zijn we een sollicitatieprocedure gestart, Jack en ik hebben daarvoor samen de gesprekken gevoerd. Hieruit hebben we 3 geschikte kandidaten gevonden en die zijn toen bij ons begonnen.
- *Blijven het 3 klassenassistenten, want ik hoorde van Jack Slangen namelijk dat dit in de nabije toekomst mogelijk zal veranderen?*
Er zijn verschillende verhalen gaande. Het voorstel ligt klaar, maar we zijn afhankelijk van de Raad, deze is net opnieuw gevormd dus de formaliteit laat even op zich wachten. Met de begroting die we ingediend hebben is nog maar de vraag of we die krijgen, want de peuterspeelzalen willen daar ook een bepaald bedrag van. Maar in het voorstel is nog maar plaats voor 2 assistenten, we raken er dus sowieso 1 kwijt.
- *Je sprak even over de peuterspeelzalen, daar wilde ik ook iets over vragen. Werken deze peuterspeelzalen in Dongen ook met Piramide?*
Nee, zij werken met een andere methode. Ze werken met Horen, Zien & Zeggen en die hebben daarvoor gekozen om hiermee hun eigen programma te draaien.
- *Je verwacht niet dat in de nabije toekomst op de peuterspeelzalen ook gebruik zullen gaan maken van Piramide?*
Nee, dat verwacht ik niet.

- *Ik wilde ook nog iets weten over de doelgroep, en dan met name de samenstelling van de klassen. Kun je me daar iets over vertellen?*

Piramide is oorspronkelijk bedoeld voor allochtone kinderen en homogene groepen, dit is ontstaan in Rotterdam en voor het eerst ook daar uitgetoetst. Je zou dat bij ons op school ook kunnen doen, maar dat werkt niet want we hebben niet alleen maar allochtone kinderen. Er zijn ook veel pientere kinderen en goed Nederlands sprekende kinderen, bovendien hebben we hier een heterogene groepen. Als je een allochtoon kind van 4 jaar dat net op school komt vergelijkt met een Nederlands kind van 6 jaar dan is dat een wereld van verschil, ze hebben ver uiteenlopende interesses. Daardoor zijn we op zoek gegaan om indien mogelijk subgroepen te creëren in de verschillende klassen. Dat zie je bij ons ook terug in de halve kringen, die zijn niet ingedeeld op leeftijd maar op niveau. Normaliter zitten groep 1 en 2 apart, maar het kan dus zo zijn dat een kind uit groep 2 in subgroep met kinderen uit groep 1 zit. De ene helft krijgt dan les van de leerkracht en de andere helft van de onderwijsassistente.

- *Hebben jullie toen jullie met Piramide begonnen ook verschuivingen moeten doen in die klassen? Zijn er kinderen naar een andere klas geplaatst of gebeurde dit via natuurlijk verloop?*

Wij deden dat als school eigenlijk altijd al, we keken dus bij een nieuwe instroom ook goed naar de verhoudingen allochtoon-autochtoon in de klassen. Dat is bij ons standaard, we kijken naar evenredigheid in leeftijd, jongens/meisjes en allochtoon/autochtoon.

- *Op welk gebied lagen de grootste problemen bij jullie doelgroep naast de al eerder genoemde taalproblematiek?*

Naast het taalprobleem was er eigenlijk niets wat echt opvallend was, de taalproblemen waren de grootste problemen.

- *Ik heb op jullie website gekeken en de uitgangspunten gevonden van jullie school. Deze zijn kort samengevat:*

- o *Het bevorderen van de zelfstandigheid van en de samenwerking tussen kinderen,*
- o *Goede omgangsvormen met volwassenen*
- o *Sociaal gedrag*
- o *Het efficiënt omgaan met de lestijd*
- o *Duidelijke regels voor de kinderen*
- o *Goed contact tussen ouders en school*

Zijn deze uitgangspunten veranderd door de invoering van het Piramideproject?

Nee, deze uitgangspunten zijn pas in diezelfde tijd gemaakt en op papier gezet. We hebben toen over deze uitgangspunten gesproken en gekeken naar:

- Wat is goed voor onze kinderen?
- Wat is goed voor de ouders van onze kinderen?
- Wat is goed voor onze school?
- Wat hebben wij als school te bieden?

In 2002 zijn we pas echt begonnen aan de vorming van een pedagogisch beleid. Dit loopt dus samen met de invoering van Piramide. We constateerden dat het niet goed ging en hierdoor gingen we een stap verder de goede richting in. Als we dit niet hadden gedaan waren misschien alle Nederlandse kinderen naar omliggende scholen vertrokken en dan hadden we te weinig nieuwe instromers gekregen om als school te kunnen blijven bestaan. Het is dus goed geweest dat we een pas op de plaats hebben gemaakt en gezegd hebben van: "Ho, waar zijn we nu mee bezig en wat willen we verder met deze school?"

Door een nieuwe financiële injectie hebben we veel nieuwe materialen kunnen aanschaffen en dit is natuurlijk voor ouders ook een reden om hun kind op deze school te plaatsen. Ook hebben we het gebouw zelf verbouwd.

- *Wanneer hebben jullie dan precies verbouwd en wat zijn de veranderingen? Is bij deze verandering meteen gekeken naar het net ingevoerde Piramideproject?*
Nu 2 jaar geleden hebben we verbouwing gehad op deze school. De bestaande lokalen zijn niet veranderd, dus ook de kleuterlokalen hebben dezelfde afmetingen gehouden. Wel hadden we te weinig ruimte om bijvoorbeeld de lessen van de halve kring te houden, om die reden hebben we 2 lokalen bijgebouwd. Ook zijn er meer kleinere ruimtes ontstaan voor kleinere groepjes of individuele begeleiding. Qua verbouwing is eigenlijk alles eruit gehaald wat er uit te halen was. Er is ook rekening mee gehouden dat er groei op komst is, dat wil zeggen dat er plaats is voor een extra groep die in toekomst zal ontstaan. In de toekomst zal het overblijf/handenarbeidlokaal waarschijnlijk bezet zijn.
- *In welke mate voelt Westerkim zich verbonden met de visie van Piramide op de begrippen afstand en nabijheid?*
We hebben dat tijdens de cursus regelmatig besproken, het ligt ook enorm dicht bij kleuterjuffen. Het is gebruikelijk dat een kleuterjuf dicht bij het kind begint, een vierjarige wil graag bij binnenkomst dicht bij de juf zijn. Naarmate het kind zich wat zekerder gaat voelen dan zal de afstand steeds meer gaan afnemen en meer naar de andere kinderen toetrekken. Op een enkele uitzondering na zal het zo bij ieder kind verlopen. Ik denk dat het voor onze leerkrachten eigenlijk een logisch verschijnsel was en door de ervarenheid van deze mensen was dit niet echt een lastig begrip uit de Piramidemethode
- *In welke mate voelt Westerkim zich verbonden met de visie van Piramide op de begrippen initiatief kind en initiatief leerkracht?*
Dit is wel veranderd door de jaren heen, met name door de invoering van Piramide. Voorheen lag het initiatief bij het kind en dat werd in de periode dat we met EGO-onderwijs bezig waren alleen maar versterkt, want daarbij gaat men zeer sterk uit van het initiatief bij het kind en zijn ervaringen. We hebben gemerkt dat onze kinderen meer nodig hadden dan dat zij zelf konden bieden, de initiatieven van de kinderen waren te weinig en te klein vooral op taalgebied. Piramide sluit daar bij aan, kinderen die het initiatief niet kunnen bieden moeten door het initiatief van de leerkracht geholpen worden. We moeten dan het kind als het ware uit de tent lokken met mooie materialen, instructie en met tutors (bij ons in de vorm van onderwijsassistenten).
- *Is de verandering naar Piramide tevens een verandering geweest in de visie op kinderen in het algemeen op Westerkim? Of is dat nog steeds ook persoonsgebonden?*
Dit is eigenlijk denk ik nog steeds verschillend voor iedere leerkracht. Dat heb ik ook al gemerkt tijdens de cursUSDagen, het kwam namelijk voor dat niet iedereen zich persoonlijk verbonden voelde met bepaalde visies. Daar hebben dan ook afspraken voor moeten maken, eigenlijk was het 'take it or leave it'. We hebben de keuze gelaten aan de leerkrachten of ze echt met Piramide verder wilden of dat ze ergens anders aan de slag wilden gaan. Je doet jezelf ook tekort als je tegen je gevoel in blijft handelen en je niet verbonden voelt met de methode.
- *Hoe werd daar op gereageerd door de leerkrachten?*
Dat is best wel een heftige tijd geweest voor een aantal mensen. Ik denk dat ze allemaal wel een keer een dip gehad hebben in deze opstartperiode. Het was best lastig om bepaalde dingen echt te moeten, terwijl je soms dacht van ik zou dit anders doen. Iedereen heeft daar over moeten praten. Mede dankzij onze cursusleidster, waar ik veel overleg mee heb gehad in die periode, en de goede samenwerking heeft iedereen nu zijn eigen draai daar in gevonden.

- *Er zijn dus nu geen tegendraadse visies meer aanwezig?*
Nee, dat zeker niet. Er zullen uiteraard nog wel accentverschillen zijn, maar het zit allemaal redelijk binnen dezelfde denkwijze.

Even een paar vragen over doelstelling met betrekking tot Piramide.

- *Zijn er doelstellingen van buitenaf gesteld aan de school met betrekking tot Piramide, moet er een bepaald niveau behaald worden?*
Er zijn een aantal richtlijnen waaraan een school moet voldoen als deze het Piramide-Certificaat wil verkrijgen. Je moet op een aantal vlakken voldoende scores, anders krijg je het keurmerk niet toegewezen.
- *Nu Piramide nu echt draait, worden er dan ook nog eisen opgelegd van buitenaf?*
Nou dat is een beetje sneaky van ze. Eerst zouden ze het na een controle na 4 jaar verlengen. Nu moet je er voor betalen en komen een check doen waarna je pas verlenging van je certificaat kan krijgen. De methode is dus jammer genoeg iets commerciëler geworden, er moet geld aan verdiend worden.
- *Welke doelstelling(en) heeft de school zelf gesteld met betrekking tot het Piramideproject (bijvoorbeeld duur van methode)?*
We hebben de onderwijsassistenten gegarandeerd gekregen tot 2006, dus die doelstelling hebben we inmiddels bereikt. Als de aanvraag door zal gaan dan zal het project door kunnen gaan tot 2010, al dan niet in een wat magere vorm (door wegvallen van 1 onderwijsassistent). We zien allen dan nog wel de mogelijkheden om dit goed voor elkaar te gaan krijgen zodat we nog even door kunnen gaan.
- *Dat zou dus goed zijn voor de school op langere termijn?*
Jazeker. Zonder de klassenassistenten is het vrijwel onmogelijk om de methode draaiende te houden in de klassen. En zal het op langere termijn dus dan gaan verdwijnen.
- *Op welke wijze toetsen jullie de kinderen? Ik lees hier namelijk dat er een dagelijkse observatie is, maar hebben jullie ook toetsen van CITO?*
We nemen tweemaal per jaar een toets af, zowel groep 1 als 2. Dit gebeurt op de onderdelen Taal en Ordenen. En daarbuiten doen we voor het gedrag de kleuterobservatielijst van Piramide, dat zegt vooral iets over de werkhouding en de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.
- *Is daar sinds jullie Piramide gebruiken ook verandering in de resultaten gekomen?*
Daar is een verandering opgetreden, vooral qua Taal. Hier zijn al grote vooruitgangen gezien, wat betreft Ordenen zijn de resultaten wisselend. Zoals ook blijkt uit de literatuur zal deze vooruitgang mogelijk een te snelle conclusie zijn, want op de lange termijn is ontdekt dat de voorsprong die kinderen hebben gekregen deels is afgenomen. Zolang we als school de mogelijkheid krijgen om die extra aandacht te kunnen besteden aan de kinderen dan zal het niet verslappen.
- *In de presentatie van jou had je het over maatwerk voor de school. Kun je me uitleggen wat daarmee bedoelt wordt?*
Maatwerk is eigenlijk hetgeen ik net vertelde, we hebben 3 leerkrachten die allemaal veel ervaring hebben en op verschillende scholen les gegeven hebben. Als je een 'nieuwe' leerkracht bent neem je nieuwe dingen makkelijker aan dan dat je al wat meer meegemaakt hebt. Deze leerkrachten hebben toch allemaal wat twijfels gehad en er was ook wel het een en ander wat niet klopte. Samen met de trainster hebben daarom gekeken naar uitbreidingsvormen voor pientere kinderen die wat meer aankonden, voor lessen die voor die kinderen te saai waren hebben we zelf ideeën bedacht. Dat kon ook allemaal en de trainster stond ook open voor de eigen ideeën van alle betrokkenen.

Waar we ook maatwerk in verkregen hebben is in de indeling van de dag. CITO wil eigenlijk dat je het op een vaste wijze doet. Er waren mensen bij ons die niet met een spelinloop wilden beginnen, maar liever met een kring anderen wilden met een gymles starten. We zijn echt zoekende gegaan wat het beste past bij ons als school. Een goed voorbeeld is de kring, er waren klassen die 4 keer op een ochtend de kring deden en andere dagen 2 of 3 keer. Door die 'probeertijd' hebben we allemaal kunnen proberen en zijn we uiteindelijk uitgekomen op een indeling die voor iedereen ongeveer gelijk is.

- *Hebben alle klassen nu dus een dezelfde volgorde in het vaste dagprogramma?*
Ze beginnen allemaal met een spelinloop waarbij het kind zelf een werkje uitzoekt. Voor de leerkracht is dit een geschikt pre-teachmoment, in dit moment worden een aantal kinderen voorbereid op de halve kring. Dit zijn dan meestal de taalzwakkere kinderen. De halve kring is voor iedere klas op een iets ander moment, maar ligt in ieder geval op de ochtend. De uitvoering van de halve kringen gebeurt nu bij iedereen op dezelfde manier en op de wijze zoals het de bedoeling is. Dit wijkt niet erg af van wat Piramide eigenlijk hierbij voor ogen heeft.
- *Dus als ik jouw verhaal goed begrijp vindt er op de ochtend de uitvoering van Piramide plaats, wat gebeurt er dan op de middag?*
Piramide gaat er van uit dat je minimaal 4 dagdelen moet werken aan de methode wil het succes hebben, hieraan voldoen wij als school. De onderwijsassistenten zijn alleen in de ochtenden aanwezig dus is dat een geschikt moment om Piramide uit te voeren. De leerkrachten zijn in de middag alleen op de groep, dat vind ik ook wel een voordeel. Ze kunnen dan lekker doen wat ze leuk vinden en ze kunnen zich laten leiden door wat de kinderen graag willen doen.
- *En daar werd positief op gereageerd door de leerkrachten?*
Ja, ik denk dat mede hierdoor het succes van Piramide bepaald werd. Er kwam hierdoor ook een evenwicht in het geheel en er was nog zelfstandigheid voor de leerkrachten. Ze zitten dan eventjes niet in het keurslijf van de methode.
- *In de methode van Piramide staan per lesjaar 13 projecten gepland, in jullie jaarrooster heb ik er slechts 10 kunnen ontdekken. Is daar een bijzondere reden voor?*
We hebben rekening gehouden met ons jaarlijkse schoolproject en ook besteden we iedere keer aandacht aan de Kinderboekenweek. Voor de rest plannen we het dus redelijk vol. De thema's die dit jaar niet aan bod komen behandelen plannen we vooraan in het volgende jaar.
- *Jullie schuiven dus als het ware de projecten steeds een stukje door?*
Ja dat klopt. We veranderen dus ook steeds van thema's, waardoor het voor de leerkrachten ook afwisselend blijft en het niet ontzettend saai wordt. Er zijn een aantal thema's die je op volgorde moet houden omdat dit zo opgezet is door Piramide, een aantal anderen kun je gewoon het gehele jaar door plaatsen.
- *Die planning hebben jullie samen met de leerkrachten gemaakt?*
Alles is in overleg gegaan, we hebben samen gekeken naar wat het beste paste bij ons als school.

Een ander belangrijk item uit Piramide is het ouderprogramma.

- *Wanneer hebben jullie de spelinloop met de ouders (vandaag is het ook spelinloop)?*
We zijn begonnen met iedere week een spelinloop met ouders zoals Piramide dat ook eigenlijk graag heeft. Na verloop van tijd nam de animo af en kwamen er steeds minder ouders. We hebben toen besloten eenmaal in de maand te doen, steeds op een ander dagdeel en dat bevalt uitstekend. Zoals je zelf ook hebt kunnen zien is er een grote opkomst en blijft het behoorlijk lang druk in de klassen. Dagelijks is er wel

spelinloop voor de kinderen, maar dit hebben we in overleg met de trainster zo voor de ouders bedacht.

- *Piramide vindt het contact met ouders ook belangrijk. Staan om die reden de leerkrachten ook s'ochtends bij de deur de ouders op te vangen?*
We hebben ontdekt dat het een voordeel is dat je in de ochtend met z'n tweeën bent. De een ontvangt de kinderen in de klas en laat ze iets kiezen, de ander ontvangt de ouder(s). Dat is een dilemma voor de leerkracht als je alleen bent, de kinderen vragen om aandacht maar er zijn vaak ook ouders die wat willen vragen. Als de leerkracht ook tijd heeft voor de ouders dan kan de ouder ook belangrijk informatie kwijt, er kunnen vragen gesteld worden of er kan gewoon gezellig gepraat worden.
- *Wat zijn de reacties van de ouders hierop?*
We horen alleen maar positieve geluiden hier over. Tijdens de informatiedagen voor nieuwe ouders krijgen we ook te horen dat ze de aandacht voor hun kinderen belangrijk vinden, maar dat ze het ook fijn vinden van de leerkracht aandacht te krijgen.
- *Wordt er bij de ouders eigenlijk ook iets getoetst wat ze vinden van het Piramideproject?*
Nee, eigenlijk niet. Dat zou je ook nog kunnen onderzoeken eigenlijk!
Daar ligt mogelijk dus nog een kans voor de school.
- *Nu de cursus helemaal is afgesloten en het certificaat is behaald. Hebben jullie nu nog regelmatig contact met die trainster?*
Ze is nog een middag langsgekomen om te praten over de veranderingen met betrekking tot volgend jaar, maar daarna houdt het eigenlijk wel op. Er is dus geen geplande intervisie, dit zal ik gaan doen. Maar dat gaat goed komen, want de methode loopt nu gewoon lekker. We hebben we middagen gepland om de methode tot nu toe te evalueren.

Kleuterobservaties

- *De kleuterobservaties zoals beschreven in Piramide gebruiken jullie ook, hebben jullie daar iets aan veranderd?*
Een kleuterobservatielijst hadden we helemaal niet, ook onze manier van toetsen waren we niet tevreden over. Dat was wel erg verouderd, we hadden namelijk Van Eersel. We hebben dit een hele tijd aangehouden omdat we al verwacht hadden dat er iets anders op komst was, daarom hebben we niet eerder iets vernieuwends geprobeerd. Gelukkig zit in Piramide een kleuterobservatiesysteem, dat nu ook gevolgd wordt door ons.
- *Hoe wordt daar door de leerkrachten op gereageerd?*
Het is een systeem dat slechts 2 keer per jaar ingevuld dient te worden, maar het zegt toch net iets meer dan dat je niets zou doen. De leerkrachten zijn tevreden hiermee, net als met de toetsen.
Inhoudelijk wordt er niet altijd positief gereageerd op de toetsen vanuit CITO, met name de illustraties zijn vaak verouderd. Dit zou nog wel eens veranderd mogen worden. Maar bij gebrek aan beter accepteren we dit.
- *De dagelijkse rapportage, wat doen jullie daar aan?*
In de mappen van de leerkracht zit een logboek en daar zit per dag een overzichtsformulier in waarin je bepaalde observaties kwijt kunt. Bijvoorbeeld als kinderen gewerkt hebben of als een kringactiviteit is geweest. Op dit formulier komen dan de dingen te staan die opvielen, die goed gingen of die minder goed gingen. Dat wordt dan gebundeld, meestal rond de periode van de rapporten (die zijn trouwens 2 maal per jaar) wordt er dan naar de observaties gekeken.

- *Word er dan per dag, per kind geobserveerd?*
Nee, daar hebben we geen vaste afspraken over. Het ligt maar net aan de leerkracht wat hij of zij belangrijk vindt.
- *Ik kan me voorstellen dat het veel papierwerk oplevert, vonden ze dat niet erg?*
Dit was eigenlijk op verzoek van henzelf, ze vonden de aantal toetsen die gesteld werden te mager. Daarom hebben we deze manier van werken bedacht. De rode draad uit de observaties en de grotere aandachtspunten worden wel op papier gezet. We zijn als school uniek in onze manier van werken, met name de halve kringen en manier waarop we de dag indelen is anders dan op andere scholen.
- *Zijn er nog andere zaken die jullie hebben 'bedacht' voor deze leeftijd los van Piramide?*
De taalroutines hebben we ingevoerd, deze zijn afkomstig van Expertise Centrum Nederland. Een doel bij Piramide is wel geletterdheid en beginnend lezen en daar waren die taalroutines uitermate geschikt voor. Een taalroutine wil zeggen dat je op regelmatige momenten bepaalde taalactiviteiten doet waarbij kinderen precies weten wat je doet. Dat houdt in dat we diverse activiteiten met taal in onze school aanwezig hebben:
 - o De klankplank
 - o De lettermuur
 - o De centrale letter
 - o Boekenhoekje
 - o Logeerbeer
 - o Vertelkoffertje
 - o Verteltafel
 - o Interactief voorlezenDeze hebben we er zelf bijgehaald, we deden er vóór Piramide al een aantal. We hebben deze eens goed bekeken en gekeken welke we konden gebruiken en wat we nog nodig hadden voor onze kinderen. Dit hebben we aangevuld met de genoemde taalroutines. We denken zo een breed geheel voor taalstimuleringsonderwijs te hebben. Er zijn ook boekjes gemaakt door één leerkracht met betrekking tot de zwakkere kinderen voor de ontwikkeling van de woordenschat. Dit hebben de anderen dan weer overgenomen.
De samenwerking en de sfeer tussen de leerkrachten en assistenten is nu goed, na een periode van 'onrust'.
- *De sfeer is zeker goed hier op school. Hebben de onderwijsassistenten ook net zoveel te zeggen als de leerkrachten of heeft dat problemen opgeleverd?*
Tijdens de cursus heeft iedereen de mogelijkheid gehad zijn zegje te doen en stond iedereen open voor elkaar. Op school tijdens de bouwvergaderingen zijn zij er niet bij, daarom hebben we al veel tijdens de cursus afgesproken met elkaar. Het is misschien ook eens aardig om te weten hoe dat zij vinden dat er naar hen geluisterd is. Ik denk dat ze wel vinden dat ze gehoord zijn.

Er is wel een enorme groei te zien in deze onderwijsassistenten vergeleken met het begin van de training. Eentje heeft nu ook de PABO afgerond en een andere is daar mee bezig. Ze zijn constant in ontwikkeling.

Helen bedankt voor het beantwoorden van de vragen en het open zijn tijdens dit interview. Mochten er nog vragen zijn dan zal ik deze zeker stellen en het resultaat van het geheel zal zeker jouw ogen niet passeren.

Matté Schroder
Spelbegeleider Spel naast School
4e jaarsstudent Pedagogiek 2031537

BIJLAGE 2

Turkse vertaling vragenlijst

PiramideProject op Basisschool Westerkim

Westerkimle ilgili veliler için sorulistes

1 subat 2006 dan ihtibaren Westerkim yasal olarak Piramideokulu dur.. Bir senedir okulumuzda bu proje uygulanmaktadır. Bir pedagojik öğrenci olarak, Westerkim ve Spel naast School istegi üzerine Piramideproje hakkında menmuniyetlik arastirmasi baslatilmektedir. Velileri devamlı olarak okula davet etmek, Piramideokulun calisma yöntemlerinden biridir. Bu calisma sekili ve projenin yürümesi için, siz değerli velilerden gelecek olan herhangi fikir ve öneri bu arastirma için önemlidir. Bu nedenle ilgili bir soru listesi hazirlanmistir.

Siz değerli velilerden isteyimiz, bu listeryi anonim (isim vermeden) olarak doldurmanız gerikiyor.. Bu sizin 15 dakikanızı alır. Bu listeler elime gectikten sonra, değerli fikirlerinizi ve önerilerinizi özetleyip okulumuza sunacağım. İnşallah Westerkim uygulaya bileceği, iyi öneriler olur!

Simdi den siz değerli velilere yardımlarınız için teşekkür ederim.

Matté Schroder

5e Jaarsstudent Pedagogiek
(ex) Spelbegeleider Spel naast School

Soru listesi

Bu soru listesinde 8 konu elle alınacaktır. Konularımız;

- A Özgeçmiş bilgileri
- B Piramide okuluna kayıt ve başlama zamanı
- C Piramideproject (piramideprojesi)
- D Öğretmen ve öğrenci ilişkisi
- E Tema toplantıları
- F Çocuk yetistirmede yardım
- G Çocuk yetistirmeyle ilgili sorular
- H Değerlendirme

A. Özgeçmiş bilgileri			
Bu araştırma için, anketi dolduran velinin özgeçmişi önemlidir			
1.	Ailenizden kaç çocuk Westerkim okuluna gidiyor. ☐ 1 çocuk ☐ 2 çocuk ☐ 3 çocuk ☐ 4 veya daha fazla çocuk		
2.	Westerkim okuluna giden en ufak çocuğunuzun yaşı? ☐ 4 yaş ☐ 5 yaş ☐ 6 yaş ☐ Baska yasitlar için.....		
3.	Çocuklarınız kimliği nedir? ☐ Hollandalı ☐ Türk ☐ Veya baska kimlikler.....		
4.	Ana okuluna giden en ufak çocuğunuzun öğretmeni kimdir (isimi) ☐ Juffrouw Marleen / Helen ☐ Juffrouw Carla ☐ Juffrouw Ingrid		
5.	A Okulun eski projesi olan Spel naast School hakkında bilginiz varmi	evet	hayir
	B Ben okul icinde oyun yardimlasmasini biliyorumuyum	evet	hayir
	C Benim herhangi bir oyun projesine katilimim oldumu	evet	hayir

Bir soraki konu Çocuğunuzun okulu ile ilgili. Bu soruların yanıtları sizce uygun mudur veya değildir olarak cevap veriniz. Her sorunun arkasında eleştiriye açık yer bulunuyor. Buraya eleştirilerinizi Hollanda ca yazmanız gerekiyor. Bütün eleştirilere doru veya yanıtlara acigiz.

GELECEK OLAN SORULAR SIZCE NEKADAR UYGUNDUR VEYA DEGILDIR?		Tamamıyla uygundur	Uygundur	Yorum yok	Uygun değildir	Tamamıyla uygun değildir
B. Piramide okuluna kayıt ve baslama zamanı						
1	Westerkim okul için Piramide hakkında herhangi bir bildiri veya brosur aldınız mı?	☐	☐	☐	☐	☐
2	Piramide, çocuklarımızı Westerkim okuluna kayıt ettirmemiz için önemli faktördür	☐	☐	☐	☐	☐
3	Kayıt yaptırdıktan sonra bize Westerkim okulunda, Piramide hakkında bilgilendirildik	☐	☐	☐	☐	☐
4	Piramide çalışma şekli ne olduğunu öğrendik	☐	☐	☐	☐	☐
Eleştirileriniz için yer:						
.....						
.....						
.....						
C. Piramideproject (piramideprojesi)						
5	Öğretmenler her zaman bizlere vakit ayırmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Cocugumun okulda öğrendiğinden memnu'num	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ben okulda islenen bütün konulardan haberdarım.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Cocugumun küçük gruplarla çalışması benim için önemlidir	☐	☐	☐	☐	☐
9	Benim cocugum kendisini geliştirmesi için destekleniyor.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Cocugumun eğitimi hakkında yeterince bilgilendiriliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Cocugumun gıdisati hakkında bilgi alıyorum	☐	☐	☐	☐	☐
12	Okulumuz, Piramide'ye yeterince yer veriyor.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Okulumuzun araç ve gereçleri cocugumun eğitim görmesi için yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Ben öğretmenle cocugumun neyi öğrenip ve öğrenmeyeceğini karar verebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Sınıf ziyaretlerinde ben her zaman bulunuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Cocugumun teke tek destekten faydalaniyor.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Cocugum Piramide nin faydalarını görüyor..	☐	☐	☐	☐	☐
Eleştirileriniz için yer:						
.....						
.....						
.....						

GELECEK OLAN SORULAR SIZCE NEKADAR UYGUNDUR VEYA DEGILDIR?	Tamamıyla uygun degildir	Uygun degildir	Yorum yok	Uygun dur	Tamamıyla uygun dur
D. Öğretmen ve öğrenci ilişkisi					
18 Öğretmenler ve öğrenciler saygi cercevesinde uyum sagliyorlar	☐	☐	☐	☐	☐
19 Öğretmenler cocugumun engelli halini anlayisla karsiliyorlar	☐	☐	☐	☐	☐
20 Öğretmenlerin cocugumun yetistirme seklinden memnu'num.	☐	☐	☐	☐	☐
Elestirileriniz icin yer:					

E. Tema toplantilari					
21 Okul yeterince tema toplantilari yapıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
22 Tema toplantilarin konulari ilgi alanima giriyor.	☐	☐	☐	☐	☐
23 Mümkün oldukça tema toplantilara katilyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
Elestirileriniz icin yer:					

F. Çocuk yetistirmede yaridim					
24 Westerkim çocuk yetistirmede yeterince yaridim ediyor.	☐	☐	☐	☐	☐
25 Mümkünse evde daha fazla çocuk yetistirme destegi istiyorum	☐	☐	☐	☐	☐
26 Okulumuz semtimizde olan yetisterme imkanlari hakkında bilgilendiriyor	☐	☐	☐	☐	☐
27 Ben yetistirme hakkında sorulari öğretmene sora biliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
Elestirileriniz icin yer:					

Bundan sonraki sorular, çocuk yetistirmede biraz zor olan konuları el alıyor. Bu sorularda 1 den fazla cevap verebilirsiniz. Sorunun arkasında boş olan yerlere değerli fikirlerinizi verebilirsiniz.

G. Çocuk yetistirmeyle ilgili sorular	
Cocugunuzu yetistirmede ne zaman zorlaniyorsunuz? (1'den fazla cevap verebilirsiniz)	
☐	Dil egitiminde / gelesimde
☐	Bedensel/haraket gelesimde
☐	Akranlariyla oynamak
☐	Kuralari uygulamak
☐	Yönlendirmek
☐	Hayir diye bilmek
☐	Birbirinizi dinlemek
☐	
☐	
☐	

H. Degerlendirme									
Westerkim'deki Piramide hakkında 1'den 10 kadar bir puan verebilirmisiniz. 1 en düşük 10 en yüksek puandır									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sorularimiz bukadar'di

Degerli yardimlariniz icin cok tesekkür ederiz.

BIJLAGE 3

Uitkomst Vragenlijst

(afkomstig uit programma Excel)

A. Achtergrondgegevens

Vraag 1

Hoeveel kinderen uit uw gezin zitten op Westerkim?

	Aantal	Procenten
1	10	50
2	6	30
3	2	10
4 of meer	2	10
Totaal	20	100

Vraag 2

Wat is de leeftijd van het jongste kind dat op Westerkim zit?

	Aantal	Procenten
4	6	30
5	12	60
6	2	10
anders nl.	0	0
Totaal	20	100

Vraag 3

Wat is de nationaliteit van uw kind(eren)?

	Aantal	Procenten
Nederlands	16	80
Turks	3	15
anders nl.	1*	5
Totaal	20	100

* dubbele nationaliteit (resp Turks/NL)

Vraag 4

Bij welke leerkracht zit uw jongste kind in de kleuterklas?

	Aantal	Procenten
Marleen/Helen	9	45
Carla	5	25
Ingrid	6	30
Totaal	20	100

Vraag 5

A. Ik ben bekend met het oude project SNS

	Aantal	Procenten
Ja	5	25
Nee	15	75
Totaal	20	100

B. Ik weet wat spelbegeleiding inhoudt

	Aantal	Procenten
Ja	11	55
Nee	9	45
Totaal	20	100

C. Ik heb ooit deelgenomen aan een spelproject:

	Aantal	Procenten
Ja	3	15
Nee	17	85
Totaal	20	100

B. Aanmelding op school en startfase Piramide

1. Wij hebben informatie (in de vorm van een folder) gekregen over Piramide op Westerkim.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	11	55
Geen oordeel	8	40
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

2. Piramide is een belangrijke reden geweest om ons kind aan te melden op Westerkim.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	8	40
Geen oordeel	1	5
Oneens	10	50
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

3. Na aanmelding hebben wij een voorlichting gekregen over het project Piramide door Westerkim.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	13	65
Geen oordeel	5	25
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

4. De werkwijze van Piramide was meteen duidelijk voor ons.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	10	50
Geen oordeel	4	20
Oneens	6	30
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Inventarisatie opmerkingen:

GEEN OPMERKINGEN!

-

C. Piramideproject

5. De leerkrachten hebben altijd tijd voor mij.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	4	20
Mee eens	11	55
Geen oordeel	4	20
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

6. Ik ben tevreden over wat mijn kind op school leert.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	17	85
Geen oordeel	2	10
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

7. Ik ben altijd op de hoogte van het thema van het project.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	2	10
Mee eens	6	30
Geen oordeel	4	20
Oneens	7	35
Helemaal mee oneens	1	5
Totaal	20	100

8. Ik vind het belangrijk dat mijn kind in kleine groepjes werkt.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	6	30
Mee eens	10	50
Geen oordeel	0	0
Oneens	2	10
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	18	90

MIS: 2 vulden niets in.

2 x 5% = 10%

9. Mijn kind wordt aangemoedigd om al zijn mogelijkheden te ontwikkelen.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	6	30
Geen oordeel	12	60
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	19	95

MIS: 1 vulde niets in.

1 x 5% = 5%

10. Ik krijg duidelijke informatie over het onderwijs dat mijn kind krijgt.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	2	10
Mee eens	16	80
Geen oordeel	1	5
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	19	95

MIS: 1 vulde niets in
 $1 \times 5\% = 5\%$

11. Ik krijg duidelijke informatie over de vorderingen van mijn kind

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	16	80
Geen oordeel	3	15
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

12. De school heeft voldoende ruimte voor de uitvoering van Piramide.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	5	25
Geen oordeel	14	60
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

13. De school heeft voldoende materialen om mijn kind te laten leren.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	7	35
Geen oordeel	12	60
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

14. Ik kan in overleg met leerkrachten mee bepalen wat mijn kind zal leren.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	6	30
Geen oordeel	5	25
Oneens	7	35
Helemaal mee oneens	1	5
Totaal	19	95

MIS: 1 vulde niets in
 $1 \times 5\% = 5\%$

15. Als er ouderinloop is ben ik aanwezig.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	5	25
Geen oordeel	9	45
Oneens	5	25
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	19	95

MIS: 1 vulde niets in
 $1 \times 5\% = 5\%$

16. Mijn kind heeft baat bij individuele begeleiding.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	13	65
Mee eens	7	35
Geen oordeel	0	0
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

17. Ik zie dat mijn kind baat heeft bij Piramide.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	8	40
Mee eens	10	50
Geen oordeel	1	5
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Inventarisatie opmerkingen:
 Piramide is een goed project
 15--> Werken, daarom afwezig ouderinloop

-

D. Relatie tussen de leerkracht en kind

18. De leerkrachten en de kinderen gaan respectvol met elkaar om.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	7	35
Mee eens	11	55
Geen oordeel	2	10
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

19. De leerkrachten houden rekening met de beperkingen van mijn kind.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	3	15
Mee eens	10	50
Geen oordeel	7	35
Oneens	0	0
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

20. Ik ben tevreden over de manier waarop de leerkrachten mijn kind opvoeden.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	3	15
Mee eens	11	55
Geen oordeel	5	25
Oneens	1	5
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Inventarisatie opmerkingen:

-
-

E. Themabijeenkomsten

21. Ik vind dat Westerkim voldoende themabijeenkomsten houdt.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	2	10
Mee eens	6	30
Geen oordeel	9	45
Oneens	3	15
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

22. De onderwerpen van de themabijeenkomsten zijn interessant.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	9	45
Geen oordeel	8	40
Oneens	2	10
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

23. Ik ga naar alle themabijeenkomsten als ik kan.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	3	15
Mee eens	8	40
Geen oordeel	6	30
Oneens	3	15
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

Inventarisatie opmerkingen:

Soms moeilijk te begrijpen (Turkse lijst)

-

F. Hulp in opvoeding

24. Westerkim geeft voldoende hulp bij opvoeding.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	1	5
Mee eens	6	30
Geen oordeel	5	25
Oneens	8	40
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

25. Ik zou graag meer ondersteuning willen hebben in de opvoeding thuis.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	3	15
Mee eens	8	40
Geen oordeel	1	5
Oneens	5	25
Helemaal mee oneens	3	15
Totaal	20	100

26. De school geeft voorlichting over de mogelijkheden in de buurt voor opvoedingsondersteuning.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	2	10
Mee eens	9	45
Geen oordeel	8	40
Oneens	1	1
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

27. Ik kan bij de leerkracht terecht met opvoedingsvragen.

	Aantal	Procenten
Helemaal mee eens	0	0
Mee eens	5	25
Geen oordeel	12	60
Oneens	3	15
Helemaal mee oneens	0	0
Totaal	20	100

G. Opvoedingsvragen

Wat vindt u moeilijk aan de opvoeding van uw kind?
(gesorteerd op invulfrequentie)

	Aantal	Procenten
Samenspelen met leeftijdsgenoten	9	20
Structuur geven	8	18
Nee zeggen	8	18
Consequent zijn	6	14
Ontwikkeling van beweging	4	9
Taalontwikkeling	4	9
Straffen en belonen	2	4
Cultuur en geloof	2	4
Naar elkaar luisteren	1	2
Peuterpuberteit	1	2
	45	100

H. Waardering

Geef een punt voor Piramide op Westerkim op een schaal van 1 tot 10 waarbij 1 het laagste punt is en 10 het hoogste punt.

	Aantal	Cumulatief
1	0	0
2	0	0
3	0	0
4	0	0
5	0	0
6	3	18
7	9	63
8	5	40
9	3	27
10	0	0
Totaal	20	148

Totaal cumulatief : Totaal aantal = Gemiddelde
148 : 20 **7,4**